

BEŞ KAPI, BEŞ KİLİT

HALİT ÇELENK

ANILAR

Birinci Baskı: Tekin Yayınevi, 1996
İnternet Edisyonu, Nisan 2013

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5
ÖNSÖZ	7
SAVUNMA SUÇ 1	9
AMAN KAÇMASIN	9
TUTUKLANMAM İSTENİYOR	16
DAVA DGM'DE	17
TEK DURUŞMADA BERAAT	17
MAHKEME AKLANMAMA KARAR VERİYOR	29
NUSRET DEMİRAL'I ŞİKÂYET EDİYORUM	34
SAVUNMA SUÇ 2	37
SAHTE TUTANAK	40
SAVCI ODASINA ÇAĞIRIYOR	41
MAHKEME, TUTUKLANMAM İSTEĞİNİ REDDEDİYOR	43
SAVUNMA SUÇ 3	48
MAMAK AS. CEZAEVİNDE SAHTEÇİLİK	48
CEZAEVİ GÖREVLİLERİNİ ŞİKÂYET	52
AVUKATLARIN ORTAK SAVUNMASI	58
SAVUNMA SUÇ 4	89
ASKERİ SAVCIYA HAKARET	89
FARUK EREM'İN YANITI	91
PROF. FARUK EREM'E OPORTÜNİST SUÇLAMASI	94
AS. YARGITAY KARARI BOZUYOR	95

SAVUNMA SUÇ 5	96
ASKERİ HÂKİMLERİ ÖLDÜRME EMRİ	96
AS. SAVCI BANA ŞUNLARI SÖYLÜYOR	98
YENİ BİR SALDIRI	99
SAVUNMA SUÇ 6	101
CHE GUEVARA YARGILANIYOR	101
AKLANMA KARARI	110
SAVUNMA SUÇ 7	113
MAMAK AS. CEZAEVİNDE ÜLKÜCÜ SALDIRISI	113
4 KİLİT, 5 KİLİT	117
AS. SAVCILIK SORUŞTURMASI BAŞLIYOR	119
NEDEN SALDIRIYORLAR	121
ANKARA SIKIYÖNETİM K.LİĞİ SANIKLARIN YARGILANMALARINA İZİN VERMİYOR	122
DEVLET NEREDE	123
SAVUNMA SUÇ 8	125
SIRA SENDE	125
KORUMALAR	127
SAVUNMA SUÇ 9	128
DİSK DAVASINDA HÂKİM, SANIK VE AVUKATLARI MAHKEMEDEN ATIYOR	128
MAHKEMEDEN ATILMALAR	129
SAVUNMA SUÇ 10	132
SIKIYÖNETİM YARGISINDA İŞKENCE	132
BAŞA DÖNÜYORUM	134
SAVUNMA SUÇ 11	135
DENİZLER KAYSERİ CEZAEVİNDE	135

SUNUŞ

Elinizdeki kitap aslında BARIŞ SAVAŞÇILARI kitabının bir devamıydı. Barış Savaşçıları'nda, savunma mesleği yaşamımda gördüğüm ve yaşadığım yüzlerce anıdan küçük bir bölümünü anlatmaya çalıştım. Daha sonra da ikinci bir bölümde bu alanda gördüğüm baskıların, ölüm tehditlerinin, saldırıların, açılan soruşturma ve davaların bir bölümünü başka bir deyişle kimi örneklerini **Savunma Suç** başlığı altında okuyucuya sundum. Bu iki bölüm bir arada yayınlanabilirdi. Ancak hacimli kitapların okunmasındaki zorlukları düşünerek "Savunma Suç" bölümünü ayrı bir kitap olarak yayınlamayı yeğledim. Böylece okuyucu, rahat biçimde bir hukuk ve uygulama serüvenini izleyecek ve özellikle olağanüstü dönemlerle Sıkıyönetim dönemlerinin; Yargı, Ceza evleri, Düşünce açıklama ve Basın Özgürlüğü, İnsanın temel haklarından olan Savunma hakkı, yürürlükteki yasaları eksiksiz uygulama yükümlülüğü konularındaki hukuk tanımaz, keyfi, despot uygulamalarının örneklerini görecektir.

Bu kitabın adını; kitaptaki "Mamak Askeri cezaevinde ülkücü saldırısı" başlıklı bölümde anlattığım saldırı olayı üzerine özgün yazar İlhan Selçuk tarafından "4 Kilit, 5 Kilit" başlığı altında yazılan yazıdan esinlenerek koydum.

Bir baskı zinciri niteliği taşıyan bu olayları yazarak ülkemizin demokratikleşme sürecine katkıda bulunmayı düşündüm. Çünkü böyle bir süreçte Yönetim'in, kamu görevlilerinin, kolluk güçlerinin kendi görev ve yetkileri dışına çıkmamaları ve yurttaşların da sahip oldukları hak ve özgürlükleri titizlikle kullanmaları büyük önem taşımaktadır. Bu değerlendirmeden, bunlar yerine getirildiği

zaman sorunun çözümlenmiş olacağı sonucu çıkarılmamalıdır. Unutulmamalıdır ki egemen sınıflar tarafından yürürlüğe konulan yasalar ve özellikle 12 Mart ve 12 Eylül faşizmi dönemlerinde kabul edilen yasaların **Hukukla, Hukuk Devletiyle**, insan haklarıyla, gerçek bir demokrasi anlayışıyla bir ilgisi bulunmamaktadır.

Bunlar, İnsan Haklarına dayalı gerçek hukukun tam karşıtı olan Baskı Hukuku'nun, Devleti her şey, insanı köle sayan, çağdışı bir yönetim anlayışının (Kutsal devlet) ürünleridir. Kaldı ki bu siyasal iktidarlar, sınıfsal çıkarları gerektirdiği zaman kendi koydukları kuralları, çıkardıkları yasaları bile uygulamamaktan kaçınmamaktadırlar. Örneğin Polise ve kolluk güçlerine silah kullanma yetkisi tanıyan Polis Görev ve Yetki Yasası, bu yetkiyi açık ve kesin koşullara bağladığı halde, gittikçe yoğunlaşan ve yargısız infaz denilen olaylarda yasanın koyduğu koşullar çiğnenmiş, bir kenara itilmiş ve insanlar yargılanmadan düpedüz öldürülmüşlerdir. Olayları inceleyen kimi bakanlar bu uygulamaları eleştirmiş ve bunların yargısız infaz olduğunu açıklamışlardır. Örnekler çoğaltılabilir.

Konunun ilgi çekici yönlerinden biri de yargısız infazların, sınıfsal yönetim koşullarında, olağanüstü hal bölgelerinde olduğu gibi, olağan dönemlerde ve Ankara, İstanbul gibi büyük kentlerde de meydana gelmesidir. Bu da genel bir uygulama karşısında bulunduğumuzu göstermektedir.

Bu ve benzeri baskı uygulamaları karşısında, işçi, rençber, topraksız ya da az topraklı köylü, memur, emekli ve emeğiyle geçinen geniş halk yığınları, yürürlükteki yasaların tanıdığı hakları son damlasına kadar kullanarak baskılara karşı ve demokrasinin gerçekleşmesi doğrultusunda savaşım verme göreviyle karşı karşıyadırlar. Gerçekte, yönetilen bu sınıf ve tabakalar, devlet yönetiminde söz ve karar sahibi olmadıkça gerçek demokrasiden söz edilemeyeceği açıktır. Aksini söyleyen ve yapanlar halkı aldatmakta ve oyalamakta yarar görenlerdir. Çıkar yol, emekçi halkımızın bilinçlenerek, tüm hukuksal olanakları kullanarak, örgütlü bir savaşım ile devlet mekanizmasına egemen olmasında yatmaktadır.

ÖNSÖZ

48 yıllık savunma mesleği yaşamımda yazarak, parti çalışmalarını yaparak (TİP), kitaplar yayınlarken Demokrasi, Barış ve İnsan Hakları savaşımları veren insanları savunarak, Kurum, Dernek ve vakıflarda kurucu, yöneticilik ya da danışmanlık görevi yaparak, ülkemizde insan haklarına ve emeğin hakkına saygılı demokratik bir düzenin yerleşmesi doğrultusunda çaba harcadım. Kendilerini böylesine insancıl bir amaca ve hakça toplumsal bir düzene adanmış insanları savunma, onlara destek olma, her zaman yanlarında bulunma, demokrasi savaşımlarımın önemli bir parçası oldu. Bu saygı değer insanlar arasında yazarlar, sanatçılar, şairler, üniversite öğretim üyeleri, bilim adamları, yayıncılar, milletvekilleri, avukatlar, sendikacılar, demokratik kitle örgütü yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler, işçiler, köylüler ve çeşitli meslek mensupları vardı. Tüm bu insanların sonal amaçları; insan haklarına saygılı demokratik bir düzenin gerçekleşmesiydi.

Ben de; demokrasi savaşımları veren, hiç bir kişisel çıkar ve mevki düşünmeden hapisleri, idamları göze alan bu insanları savunarak ülkemizde yürütülen demokrasi savaşımlarına katkı da bulunduğuma inanıyorum.

Bu savaşımları verirken yıllardan beri çeşitli ağır baskılarla karşı karşıya kaldım. Hakkımda soruşturma ve davalar açıldı. Sıkıyönetim komutanlarınca tutuklama emirleri verildi, gözaltına alındım. Türk Hukuk Kurumu'nda 22 yıl ikinci başkan ve yönetici olarak birlikte çalıştığım değerli hocam Muammer Aksoy'un öldürülmesinden dört gün sonra gece yarısı saat 2,30 da telefonla: **"Sıra sende... sıra sende..."** sözleriyle, ölümle tehdit edildim. Bu

ölüm tehditleri mektuplarla yineleni. Mamak Askeri ceza evin-
de Gültekin Gazioğlu (TÖB-DER Genel Başkanı) ve arkadaşlarıyla
görüşme yaparken ölkü ocaklı bir grup tutuklunun saldırısına uğ-
radım, dövüldüm, başıma demir ayaklı bir tabure ile vuruldu, ya-
ralandım, tekmelerle yerlerde sürüklendim. Bu ve buna benzer çe-
şitli tertipler, düzmece şikâyetler ve soruşturmaların sanığı olarak
mahkemelere çıkarıldım.

Yarım yüzyıla yakın süren bu baskıları burada ayrı ayrı anlat-
maya, belgelerini açıklamaya gerek olmadığı gibi olanak da bulun-
mamaktadır. Ancak yazabildiğim ve yazamadığım bütün bu baskı-
lar, devrimcileri savunmanın bağışlanamayacak bir suç sayıldığını
gösteriyor. Bu tertiplerden, baskılardan, tehditlerden, soruştur-
ma ve davalardan bir kaç örneği özet olarak okuyucuya sunmak
istiyorum.

Bu soruşturma ve davalarda beni savunan tüm meslektaşları-
ma ve özellikle büyük bir özveriyle her zaman yanımda yer alan,
savunmalarına önemli katkılarda bulunan değerli hukukçu dos-
tum Veli Devocioğlu'na teşekkür ediyorum.

SAVUNMA SUÇ

I

AMAN KAÇMASIN!

26.10.1988 günü gece yarısı saat 24 sularında evimin kapısı çalınıyor. Kapıyı açıyorum. Ankara Emniyet Müdürlüğü Birinci Şube Başkomiseri ve Ankara'da DAL denilen işkencehanenin başında görevli İbrahim Dedeoğlu, bir Başkomiser Yardımcısı ve beş Birinci Şube polis memuru içeri giriyorlar. Baş komiser İbrahim Dedeoğlu bana:

— Hakkınızda yakalama emri var, bizimle emniyete geleceksiniz, diyor.

Düşünüyorum: Ceza Yargılamaları Usulü Yasası'na göre yakalama emri firariler hakkında verilir, ceza evinden kaçanlar ya da emniyetçe aranıp da bulunamayanlar hakkında uygulanır. Oysa ben firari değilim, her gün Ankara DGM'de ve öteki mahkemelerde duruşmalara katılıyorum. Savcılar ve hâkimlerle karşı karşıyayım, seslenseler işitilebilecek kadar yakınlarındayım. Bana neden firari ve kaçak işlemi uygulanıyor ve hakkımda yakalama emri çıkarılıyor?

— Olay nedir? diye soruyorum.

— Bir buçuk ay önce ABECE adlı bir dergide bir yazı yazmışsınız, bu yazıda komünizm propagandası yaptığımız anlaşıldığı için yakalama emri çıkarılmıştır diyor ve bana Ankara Devlet Güvenlik

Mahkemesi Başsavcısı Nusret Demiral imzalı bir **yakalama emri** gösteriyor.

Anlamakta zorluk çekiyorum, çünkü bugüne kadar uzun meslek yaşamımda, bir yazıdan ötürü yakalama emri çıkarıldığını ilk kez görüyorum. Bu, hem yasaya aykırıdır hem de uygulamada görülmemiştir. Bir yazıda suç görülürse, ya bir davetiye çıkarılır, ya da ilgilinin adresine bir not bırakılarak yazı sahibi ve yayın organının sorumlu yönetmeni C. Savcılığına çağrılır, sorgusu yapılır, savcı gerekli görürse hâkimden tutuklama isteminde bulunur ama yakalama emri çıkarılamaz.

Başkomisere:

— İbrahim Bey siz de biliyorsunuz emniyet görevlileri avukatların sorgusunu yapamaz, anlatımını alamaz. Bu görev savcıya aittir. Adalet Bakanlığı'nın bu konuda genelgeleri vardır. Müsaade ederseniz ben Başsavcı Nusret Demiral'a telefon edeyim, kendileriyle görüşeyim, yarın saat 9'da savcılığa gidip anlatımımı vereyim, diyor ve elimi telefona uzatıyorum.

Baş komiser elimi tutuyor

“Telefon edemezsiniz, bizimle beraber geleceksiniz” diyor.

Bu arada eşim Şekibe, başkomisere bağırarak:

— Gecenin yarısında bir yazı için nasıl bir avukatın evine gelebilirsiniz? Halit her gün DGM'de ve adliyede, C. Savcılarının karşısında. Kaçak da değil, utanmıyor musunuz, bu ne biçim uygulama... diye çıkışıyor.

Ben verilen emri uyguluyorum, diyor başkomiser.

İçeriye gidiyor, giyiniyor ve hazırlanıyor.

Oturduğumuz daire apartmanın üst katında. Asansörün yan tarafında ve merdivenlerde birçok çiçek saksısı var. Çiçeğe meraklı olan Şekibe evde saksıları koyacak yer kalmadığından bu çiçekleri oraya yerleştirmiş, orada bakıyor.

Başkomiser yardımcısı, saksıların yanında eşim Şekibe'ye dönerek:

— Abla şu çiçeklerin birisini çalacaktım ama senden korktum ve vazgeçtim, diyor. Şekibe de ona:

— Çalmaya gerek yok. Sen bunlardan beğendiğini göster ben sana hediye edeyim, çiçek seven insan sever, belki o zaman

çocuklara işkence yapmaktan vazgeçersiniz... diyor. Başkomiser:

— İşkenceyi de nereden çıkardın, biz öyle şeyler yapmayız, bunlar dedikodu.¹

— Yapıyorsunuz ben çok iyi biliyorum. İşkenceden çıkıp tutuklanmayanlar ya da saliverilenler buraya geliyorlar, anlatıyorlar, vücutlarındaki işkence izlerini gösteriyorlar. Kadınlara da erkeklerle de işkence yapıyorsunuz, inkâr etmeyin beni inandıramazsınız, hepsini biliyorum.

— Abla merak etme, Halit beyin bir ifadesini alacağız. Hiç bir şey yapmayacağız, sana oradan telefon etmesini de sağlayacağım, göreceksiniz... diyor.

Polis otosuna biniyor ve Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne doğru yol alıyoruz. Yolda İbrahim Dedeoğlu bana:

— Halit Bey, siz bu işleri bilirsiniz 141-142. maddeleri kaldıracaklar mı? Ne dersiniz? diye soruyor. Ben de:

— Bu maddeler düşüncüyü cezalandıran maddelerdir. Demokrasiye aykırı olan bu maddelerin kaldırılması gerekir. Ama yakın zamanda kaldırılacağını sanmıyorum, diyorum.

Polis otosu Emniyet Müdürlüğü'nün yan kapısından giriyor ve işkence yeri olan DAL'ın kapısında duruyor. İçeri giriyor uzun bir koridordan geçiyoruz, iki yanda işkence hücreleri var. İster istemez insanın içine bir ürkeklik çöküyor ve dava dosyalarında okuduğum, mahkemelerde dinlediğim, hastahane raporlarında incelediğim ve işkence görenlerin vücutlarında izlerini gördüğüm, insanlık dışı ve vahşice uygulamalar belleğimde canlanıyor. İçimi bir tiksinti sarıyor. Başkomiserin odası koridorun sonunda büyük bir oda. Kendisi masaya geçiyor ve bana karşısındaki koltuğu göstererek buyur diyor. Oturuyorum. İbrahim Dedeoğlu elini çırparak sivil bir polis memurunu çağırıyor ve Çay! diye bağırıyor. Bir

1 Bu davanın hazırlık soruşturması aşamasında, beni, öteki emniyet birinci şube görevlileriyle birlikte gece yarısı evimden alan İbrahim Dedeoğlu, o dönemde başka bir davada yargılanan ve savunanı olduğum İmdat Halis'e ağır işkenceler yapmış ve yaptığımız şikayet üzerine kendisi, polis memuru Mehmet Özan, Yusuf Eker adındaki arkadaşlarıyla birlikte haklarında Ankara I. Ağır Ceza Mahkemesinde dava açılmıştı. Davacının savunmanı olarak şikayetimden ve katıldığım bu davadan ötürü başkomiser bana düşmanca duygular besliyordu. Bir gün duruşmadan çıkarken mahkeme koridorunda sanıklar beni tehdit etmişlerdi. (Ank.I. Ağır Ceza Mah. Dosya: 990/877)

polis memuru duvar dibinde duran bir elektrik ocağının üzerindeki demliğe bir kese kâğıdından çay boşaltıyor. Çay demleniyor.

O anda davalarına baktığım ve gözaltına alınıp tutuklandıktan sonra salıverilen gençlerden dinlediğim “Gözaltında ifade alınırken kendilerine ilaçlı çaylar içirildiği, beyinlerinin uyuşturulduğu ve öyle ifade alındığı” yolundaki sözleri anımsıyor ve Başkomisere çay istemediğimi söylüyorum. İbrahim Dedeoğlu, isterseniz oralet de var, diyor; ben onu da istemiyorum.

Biz otururken sık sık telefonlar gelmeye başlıyor. İbrahim Dedeoğlu'nun konuşmasından anladığıma göre Milletvekilleri, Emniyet Genel Müdürü, Ankara Valisi, Ankara Baro Başkanı ve kimi gazeteciler başkomisere telefon ederek beni soruyorlar. Bir grup milletvekilinin Emniyet Müdürlüğü'nün kapısına gelerek benimle görüşmek istediklerini öğreniyorum. Buna izin vermiyorlar.

Başkomiser bizim eve telefon açıyor ve eşim Şekibe'ye:

— Amma yaman kadınmışsın, bütün Ankara'yı ayağa kaldırdın, bak sana Halit beyi veriyorum, rahatı yerinde kendisiyle konuş, diyor.

Ben Şekibe ile konuşuyor ve iyi olduğumu, merak etmemesini söylüyorum. Bana, Uğur Mumcu'ya telefon ederek durumu haber verdiğini söylüyor.

Sonunda Ankara DGM Savcısı Nusret Demiral telefon ediyor. Başkomiser Demiral'a:

— Başüstüne efendim, soruşturmayı bitirerek yarın saat 13.30 da mahkemeye getireceğim, diyor.

15 dakika sonra, suçlandığımız ABECE dergisinde “**Demokrasi ve Demokrasi**” başlıklı bir yazısı yayınlanan ve bu nedenle gözaltına alınan Muzaffer İlhan Erdost'u getiriyorlar, karşımdaki koltuğa oturuyor. Selamlaşıyoruz. Erdost'a çay ister misiniz, diye soruyorlar. İçimden “Muzaffer Bey eski hapishanecidir, bu işleri bilir, bakalım çay içecek mi?” diye düşünüyorum. Muzaffer İlhan Erdost çayı alarak içmeye başlıyor. Ben rahatlıyorum ve polis memuruna:

— Bana çay verir misiniz, diyerek çay istiyor ve içiyorum.

Daha sonra başkomiser, masasında önüne ABECE dergisini açmış, elinde bir kalem, yazımı yüksek sesle okuyor ve kimi tümce-lerin altını çizerek:

— İşte burada komünizm propagandası var, şu tûmcede Hükûmete hakaret var, şu satırda halkı suç işlemeye tahrik suçu var, diyerek yazı hakkında, ertesi gün DGM Hâkimliği tarafından tûmüyle red edilecek değerdendirmelerini söylüyor. O yıl savunma mesleğinin kırkınıcını doldurmuş ve bu süre içinde Ceza Yasasının 141-142, 159, 312, 146, 168 ve benzeri maddeleri üzerinde yoğunlaşmış, incelemeler yapmış, kitaplar yazmış bir insan olarak komiserin değerdendirme ve tanılarına içimden gülüyorum. Bir an için kendimi ünlü Cibali Karakolu tiyatro sahnesinin karşısında sanıyorum. Başkomiser, bütün bir ciddiyetle karakollarda öğrendiği derin hukuk bilgisini (!) kullanarak görevini sürdürüyor.

Sabaha karşı saat üç buçuk sularında başkomiser Muzaffer İlhan Erdost'la bana bir tomar kâğıt ve birer kurşun kalem verecek özgeçmişimizi ve anlatımlarımızı yazmamızı istiyor, kendisinin yatmaya gideceğini ve sabah saat sekiz otuzda geleceğini söylüyor ve ayrılıyor.

Biz Muzaffer İlhan Erdost'la dışarıda görüşmek ve konuşmak için her zaman olanak bulamadığımızı düşünerek bu fırsatı değerdendiriyor ve bir söyleşiye dalıyoruz. Odadaki nöbetçi polis memuru üç sandalyeyi yan yana koyarak üzerine yatıyor ve uykuya dalıyor. Sabah saat dokuza doğru başkomiser geliyor. Yazdığımız anlatımlara bir göz atıyor ve beni yandaki bir odaya götürüyor, masada oturan ve önünde bir daktilo makinesi bulunan bir memuru göstererek:

— Siz kırk yıllık hukukçusunuz, anlatımınızı benim yazdırma gerek yok, sorulara yanıtlarınızı verin, memur yazsın, diyor ve ayrılıyor. Ben soruları yanıtlıyor ve yazdırıyorum. Böylece anlatım tutanağı yazılmış oluyor.

Saat 13,30 da bizi alıp Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesine götürüyorlar. Mahkeme binasının önünde, koridorlarda ve merdivenlerde büyük bir insan topluluğu, gazeteciler ve milletvekilleri bizi bekliyorlar.

Bizi birer birer DGM Savcı yardımcısı Nuh Mete Yüksel'in odasına götürüyorlar. Ben içeri girdiğimde savcı yardımcısı başı öne eğik, dosyadaki kâğıtlara bakıyor ve yüzüme bakmadan:

— Emniyette alınan bu ifade doğrumudur? diyor.

— O anlatımı ben yazdırdım, doğrudur, yanıtını veriyorum.

— Dışarıda bekleyiniz, diyor.

Ben dışarı çıkıyor ve geçmiş deneyimlerime göre (Dışarda bekleyiniz) sözlerinin anlamını bildiğim için (bunun anlamı tutuklama isteyeceğim, demektir) tutuklama istemini bekliyorum. Beni tutuklama istemiyle DGM yargıcı Muhittin Mihçak'ın sorgu odasına götürüyorlar.

Suçlanmama neden olarak gösterilen yazı şudur:

Hukuk Açısından Demokrasi

Demokrasi'ye hukuk açısından bakarken önce çağdaş hukuk anlayışına kısa bir göz atmakta yarar görüyoruz. Çağdaş hukuk en yalın bir tanımlama ile "İnsan Haklarına dayalı hukuk"tur.

İnsan haklarına dayalı hukuk; Düşünce ve Örgütlenme özgürlüğü, sendikal haklar, grev ve toplu sözleşme hakkı, kişinin beden dokunulmazlığı, İşkence yasağı, özel yaşamın gizliliği, savunma hakkı, konut dokunulmazlığı, seyahat özgürlüğü, basın özgürlüğü, yaşam hakkı, sansür yasağı v.b. hakları güvence altına alan bir hukuk anlayışıdır. Bu hukuk anlayışının hedefi, insanın mutluluğu, toplumun mutluluğu, işçi ve emekçi halk yığınlarının mutluluğudur.

Tarih boyunca verilen İnsan hakları mücadelesinin temelinde, "emeğin karşılığını alma" savaşımı vardır. Tarihin belli bir döneminde burjuvazi, bu hakları kendi sınıfsal çıkarları için kullandı. Egemenliğini kurduktan sonra da bu hakları özünden soyutlayarak bir kenara itti. Ama tarihe baktığımız zaman "insan haklarının kendi niteliğinden bir şey yitirmediğini görmemek mümkün değildir.

İnsan haklarına dayalı bu hukuk anlayışına karşı, yine "Hukuk" adı verilegelen, siyasal iktidarların işçi ve emekçi halk yığınları üzerinde baskı ve sömürü sistemini güvence altına alan bir "yasalar yığını" vardır. Bu yasalar yığına "Hukuk" adını vermek Hukukun temelini oluşturan "hak" kavramı ile bağdaştırılamaz. İnsan Hakları'na saygıdan yoksun bir yasalar yığına "Hukuk" denilemez.

İşte demokrasiye böyle bir hukuk anlayışı açısından bakmak

yerinde olacaktır. Demokrasi sözcüğü, Latince kökenine göre “Halkın iktidarı” anlamına gelmekte ve halkın halk tarafından yönetilmesi biçiminde de tanımlanmaktadır. Ama birçok ülkelerde egemen sınıflar, demokrasi adı altında faşizmi, çeşitli baskı yöntemlerini uygulaya gelmişler, “halkın iktidarı” yerini “egemenlerin iktidarı”na terk etmiştir.

Bugün ülkemizde de demokrasi adı altında bir baskı rejimi hüküm sürmektedir. Dışa bağımlı, işbirlikçi, tekelci burjuvazi kendi dikta rejimini kurmuş ve uygulamaktadır. Demokrasinin temeli olan insan hakları en kaba yöntemlerle çiğnenmektedir.

Demokrasinin vazgeçilmez koşullarından olan düşünme ve örgütlenme özgürlüğü hiçe sayılmaktadır. İnsanlar, salt düşünce ve örgütlenme haklarını kullanmak istemeleri nedeniyle DGM’lerde tutuklu olarak ölüm cezası istemiyle yargılanmaktadırlar. 12 Eylül döneminde, düşüncesini toplu halde açıklama suçundan, 141, 142. maddelere göre 70 bin kişi hakkında soruşturma açılmıştır. Bunlardan büyük bir bölümü yargılanmış ve cezalandırılmıştır. Düşünceleri nedeniyle 750 yıla varan hapis cezası hükümlüleri ceza evlerinde yatmaktadırlar.

1982 Anayasası ve Sendikalar yasasıyla, Toplu sözleşme, grev ve lokavt yasasıyla, grev ve toplu sözleşme hakları kısıtlanmış ve kullanılamaz hale gelmiştir. Yaşam hakkını ortadan kaldıran ölüm cezası yasalarımızda varlığını sürdürmektedir. 1982 Anayasası bir tür yargısız ölüm cezasını kabul etmiştir(Md.17). İnsan onurunu ve kişiliğini yok eden, kişiyi “ölüm cezası” ile “salıverilme” arasında bir “seçme”ye iterek ahlak kurallarının dışına çıkmaya zorlayan Pişmanlık Yasası yürürlüğe konmuştur. Sıkıyönetim mahkemelerini sürekli hale getiren Yargı bağımsızlığı ilkesine aykırı DGM’ler kurulmuştur. İşkence bir sorgulama yöntemi olarak sürdürülmektedir. Kitaplar toplatılmakta, imha edilmektedir.

Bir yandan işkenceye karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi siyasal iktidar tarafından onaylanmakta, TBMM’ since de kabul edilerek Resmi gazetede yayınlanmakta, sözleşmenin işkenceli anlatımların suç kanıtı sayılmayacağına ilişkin hükümleri uygulanmamakta ve ikiyüzlü bir politika izlenmektedir.

Hukuka ve İnsan haklarına ters düşen bu ve benzeri yasal

düzenlemeler ve uygulamalar karşısında ülkemizde demokrasi- nin varlığından hatta bir demokratikleşme sürecine girilmiş ol- masından söz etmek, burjuvazinin diktasını gözlerden gizlemeye çalışan aldatıcı bir tutum olmaktan öteye gidemez.

TUTUKLANMAM İSTENİYOR

DGM Yargıcı Muhittin Mihçak sorgumu yapıyor. Savcı tarafın- dan yayın yoluyla komünizm propagandası yaptığımı ileri sürül- düğünü söylüyor ve buna karşı ne diyeceğimi soruyor. Ben sor- gumda özetle yazımın, genel olarak hukuk sistemini eleştirmek amacıyla yazıldığını, komünizm propagandası yapmak gibi bir amacımın olmadığını söylüyor ve tutuklama isteminin red edilme- sini istiyorum. Yargıç bana DGM'ler hakkında ne düşündüğümü, bu mahkemeleri nasıl değerlendirdiğimi soruyor. Yanıt olarak bu mahkemelerin Anayasa'da yer alan 'Mahkemelerin bağımsızlığı' ilkesine ve ayrıca "Doğal yargıç" kuralına aykırı düştüğünü, mah- kemenin askeri üye ve savcılarının 357 sayılı yasaya göre Yürütme organı tarafından görevlendirildiğini, bunun da ayrıca Anayasanın "Güçler ayrılığı" ilkesine aykırı olduğunu anlatıyorum.

Yargıç; "**Bu yazı bütünüyle incelendiğinde eleştiri niteliğİN- dedir. Ceza yasasının 142. maddesiyle düzenlenen suç oluş- mamıştır. Yazıda başka bir suç da yoktur.**" gerekçesiyle tu- tuklama istemini reddediyor ve beni getiren görevlilere serbest olduğumu söyleyerek sorguyu bitiriyor. Mahkemeden çıkıyorum ancak duruşma salonunun kapısında bekleyen Emniyet birinci şube görevlileri beni bırakmıyorlar ve:

— Başsavcı Nusret Demiral bu karara itiraz edebilir, bekleyi- niz diyorlar. Ben de, öyleyse: siz başsavcıyla görüşünüz diyorum. Nusret Demiral'la görüştükten sonra beni serbest, bırakıyorlar. Daha sonra başsavcılık DGM Başkanlığına başvurarak, serbest bı- rakılma kararının kaldırılmasını ve tutuklanmamı istiyor. Bu itira- zı inceleyen **mahkeme tutuklama isteğini reddediyor.**

DAVA DGM'DE

Savcı yardımcısı Nuh Mete Yüksel Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde dava açıyor. Hazırladığı iddianamede özetle şöyle diyor:

“Sanık Halit Çelenk İnsan hakları ve demokrasi mücadelesini, emeğin karşılığını alma ve sınıf çıkarları kavramlarına dayandırmaktadır. Hukuk adı verilen sistemlerin siyasi iktidarların işçi ve emekçi halkı sömürmek için kullanılan yasaklar yığını olduğunu söylemektedir. Birçok ülkede egemen sınıflar Demokrasi adı altında faşizmi uyguluyorlar, bu ülkelerde halkın iktidarı yerine egemen sınıfların iktidarı yer almıştır. Ülkemizde de bu tür bir baskı rejiminin, işbirlikçi, tekelci burjuvazinin diktası vardır, Ülkemizde siyasi iktidar hukuki bir sömürü aracı olarak kullanılmaktadır, demektir.

Bu durumda sınıf şuuru, sınıf mücadelesini tahrik etmekte ve kendi görüşüne göre ülkemizde var olan işbirlikçi, tekelci burjuvazinin diktasını hedef almaktadır.

Yazıda neşir yoluyla **komünizm propagandası yapılmıştır**. Anayasal rejim tahkir edilmiştir. T.C.K'nun 142/1-6. maddesine göre tecziyesine karar verilmesi talep olunur.”

TEK DURUŞMADA BERAAT

Duruşma 27.12.1988 gününde başlıyor ve aynı gün sona eriyor. Davaya, Başkan Vehbi Benli ve üyeler: Mehmet Bastancı, Süleyman Erkan'dan oluşan Ankara DGM bakıyor.

Savunmanlarım

Bu davada beni savunmak üzere vekâlet alan değerli hocalarım ve avukat arkadaşlarım şunlardır:

Faruk Erem, Atilla Sav, Ömer Altay Egesel, Sabri Kurt, Muammer Aksoy, Ahmet Tahtakılıç, Veli Devocioğlu, Erzan Erzurumluoğlu, M. Emin Değer, Refik Ergün, Teoman Evren, Hayri Öner, Metin Somuncu, M. Ali Şengül, Cemal Başbay, Metin Şekercioğlu, Muzaffer

Özbayrak, Nevzat Helvacı, Orhan İzzet Kök, Savaş Köker, Gülseren Dönmez, Doğan Tanyer, Kemal Yücel, Turan Tanyer, İsmail Sami Çakmak, Sadi Dikmen, Reşat Kadayıfçılar, Uğur Söylemezoğlu, Hasan Ürel, İlgi Varış, Raif Çakır, Erşen Sansal, Nezahat Gündoğmuş, Arda Şayian, İbrahim Açı, İbrahim Tezan, Zeki Tavşancıl, Mehdi Bektaş, Fatma Çakır, Çetin Özek, Gülçin Çaylıgil, Tuğrul Çakın, Şişça Yavuz, Kamil Ateşoğulları, Aydın Erdoğan, Mustafa Yılmaz, Ahmet Atak, Çetin Güner, İlhan Dişçi, Günfer Karadeniz, Ahmet Can, Öznur Gündoğdu, Ziya Nur Erün, Turgut Kazan, Fevzi Esatoğlu, Ahmet Gürüz Ketenci,ERCÜMENT Tahiroğlu, İhsan Çandar, Müşir Kaya Canbolat, Turgan Arınır, Necati Siyahkan, Bahri Belen.

Ancak mahkeme salonunun darlığı ve duruşmanın bir gösteri niteliğı kazanmaması amacıyla meslektaşlarım kendi aralarında görüşüyorlar ve duruşmada savunmamı Ankara Barosu Başkanı Erzan Erzurumluoğlu, İstanbul Baro Başkanı Turgut Kazan, İzmir Baro Başkanı Sabri Kurt ve Eski Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü avukat Veli Devocioğlu'nun yapmasını uygun görüyorlar.

Duruşmada adı geçen avukatlar hazır bulunuyorlar.

Savcı iddianamesini okuyor, yukarıda özetlenen savlarını yine-
liyor ve benim yayın yoluyla komünizm propagandası yaptığımı
ileri sürerek 7,5 yıldan 15 yıla kadar ağır hapsimi istiyor.

DGM Başkanı bu savlar hakkındaki düşüncelerimi soruyor.
Ayağa kalkıyorum, ancak başkan oturmamı ve oturarak anlatımı-
mı vermemi istiyor. Ben özetle:

“Yazdığım dava konusu yazı, eleştiri niteliğinde bir yazıdır. Ben hümanist (insancıl) bir hukuk anlayışını savunuyorum. İnsan haklarına saygılı olmayan bir yasalar yığınına hukuk denilemeyeceğine inanıyorum. Bu açıdan yazımda; bugüne kadar **Hukuk kavramı** adı altında düzenlenen yasalara hukuk adı verilmeyeceğini, toplumda egemen olan sınıfların yararına çıkarılan bu yasaların bir baskı aracı olarak kullanılageldiğini, halka hizmet etmediğini açıklamaya çalıştım. Bu bir görüştür. Ben bu görüşümü bugüne kadar yazdığım yüzlerce yazıda ve kitaplarımda dile getirdim. Sayın savcı bu düşüncelerime katılmayabilir, egemen sınıfların hukukunu gerçek hukuk olarak değerlendirebilir ama düşüncelerimden ötürü beni suçlayamaz. Bu düşüncelerde TCY'nın 142. maddesinin

öğeleri yoktur.” diyorum.

Bu konuda mahkemeye verdiğim dilekçe şöyledir:

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başkanlığına

Özü: Sorgu anlatımıdır.

Kırkinci yılını doldurduğum savunma mesleğimin tümüne yakın bir bölümünü Ceza Yasasının 141-142. maddelerinde somutlaşan “Düşünce suçları” ile mücadelede verdim. Sayısını hatırlamıyorum, hesabını da yapmadım ama bu maddelerle yargılanan binlerce insanı savundum. Yazarları, sanatçıları, yayıncıları, profesörleri, doçentleri, TRT’cileri, hâkimleri, savcılarını, avukatları, doktorları, sendikacıları, işçileri, mühendisleri, memurları, saz şairlerini, öğretmenleri, öğrencileri savundum.

Yurt içinde ve yurt dışında önemli görevlerde bulunan, yaşayan birçok insan zaman zaman bana, falan tarihte kendilerini savunduğumu hatırlatırlar. Düşüncelerinden ötürü yargılanan insanları savunmanın özel mutluluğunu duyarım. Başka mutluluklara benzemeyen bir mutluluğu.

“Düşünce suçu” kavramı, demokrasi ile bağdaşmayan bir kavram. Bu nedenle öteden beri üzerinde düşündüm. Ünlü ceza hukuku uzmanlarını, onların araştırmalarını, yerli ve yabancı yayınları, Anayasa Mahkemesi kararlarını, inceleme yazılarını okudum, irdeledim maddelerin kaynağına inmek istedim. İtalya’da Ceza hukuku üzerine doktora yapan, Ceza yasamızın alındığı İtalyan Cezası ve hukuku üzerine araştırmalarda bulunan öğretim üyeleriyle görüş-tüm. Onların yardımıyla 141-142. maddelerin kaynağı olan, 1926 yılında Mussolini İtalya’sında yürürlüğe konulan “Devleti Koruma Yasası”nı ve İtalyan parlamantosunda bu konuda yapılan görüşmeleri içeren Resmî Gazeteleri getirerek inceledim.

Bu çalışmalardan sonra **1974 yılında “141-142**

üzerine” adlı bir kitap yazdım. 520 sayfalık bu kitapta maddelerin kaynağı olan “Devleti Koruma Yasası”nın, metnini, İtalyan parlamentosunda yapılan tartışmaları, gerekçeleri yayınladım. Maddelerin 1936 yılından başlayarak yapılan dört değişiklik gerekçelerini, bu konudaki bakanlık önerilerini, özellikle 1951 değişikliği üzerindeki parlamento tartışmalarını, bu değişikliklere neden olan ülkemizdeki toplumsal gelişmeleri açıklamaya çalıştım. Daha sonra maddelerle ilgili çok sayıda inceleme yazıları yazdım, bunları kitap halinde yayınladım.

Saniyorum ki, 40 yıllık bir çalışmadan sonra 141-142. maddelerin niteliğini, ekonomik, sosyal ve siyasi yönlerini yeterince öğrendiğimi söyleyebilirim. Evet, yine de 40 yıl düşünseydim, savunma mesleğimin kırk birinci yılında **“Hukuk açısından demokrasi” üzerine yazdığım bir sayfalık bir yazıdan ötürü hakkımda 142/1. maddeden dava açılacağını hatırıma getirmezdim.** Ama yanılmışım!

Bugün sayın savcı böyle bir dava açtığına göre, şimdi anlıyorum ki ben bu maddeleri öğrenememişim.

Ben davaya konu yapılan yazımda önce hukuk anlayışımı dile getirdim.

Öteden beri görüyor ve okuyordum.

Haksız yasalar vardı, baskı yasaları vardı. Bir ceza niteliği olmayan, yaşam hakkını ortadan kaldıran, suçları caydırıcı niteliği bulunmayan ölüm cezaları vardı, insanları düşüncelerinden ötürü cezalandıran yasalar vardı. Toplu halde düşünce açıklamasına ölüm cezası vardı. İşkenceler vardı. Yasalar bunları önlemiyor, önleyebilecek düzenlemeler getirmedi. İnsanı ölüm cezası ile cezadan kurtulma gibi ikircikli bir durum içinde bırakarak ahlak kuralları dışına çıkmaya zorlayan, suçsuz kişilerin suçlanması yollarını açan İtirafçılık yasaları vardı. Savunma hakkı kısıtlanıyordu. Sorgu hukuk eğitimi görmüş savcı

yerine polis tarafından yapılıyordu. Emniyette sanık savunmasız bırakılıyordu. Askeri yargıda insanlara dünya görüşlerine göre çift standart uygulanıyordu. Anayasa mahkemesince iptal edilen yasa maddeleri, siyasal amaçlarla yeniden anayasaya yerleştirilerek yargıya müdahale ediliyordu. (1402 sayılı yasanın 24. maddesi).

Televizyon reklamında gördüğü ama alamadığı bir çikolatayı yemek için bir dükkânın vitrininden alan 12 yaşındaki çocuk tutuklanıyor, saçları kesiliyor, kelepçeyle cezaevine giderken babasını görünce utançından yüzünü kapatıyordu ve yasalar buna olanak veriyordu. Aç ve işsiz kalan, Sefiller romanının kahramanı Jan Valjan fırından ekmek çaldığı için kürek cezasına mahkûm edilmiş ve bu olay Fransız ceza yasasında değişiklik yapılmasına neden olmuştu.

İşçinin tek savunma aracı olan grev ve toplu sözleşme hakkı kısıtlanıyor ve kullanılamaz hale getiriliyordu. Sermayeden yana örgütlenmeler serbest iken emekten yana örgütlenmeler yasaklanıyordu. Yargının bağımsızlığı ve doğal hâkim ilkeleri bir kenara itiliyordu. Yansızlığını yitiren hâkimi red hakkı ordudan kaldırılıyordu.

Yoksul ve işsiz dul bir kadının kış ortasında, üşümenin dürtüsü ile bir balkondan odun çalmasını “zaruret hali” olarak niteleyen, toplumun da bu kişiye karşı görevini yapmamış olmasını gerekçe kabul ederek beraat kararı veren hâkimlere de rastlanıyordu. Ama insan haklarına dayalı hukukun bu örnekleri yaygın değildi.

Bu ve benzer düzenlemeler Adalet’i, İnsan Haklarını ve Hukukun üstünlüğü ilkesini yaralıyordu.

Hukuk, hak’ın çoğulu, hak haksızlığın karşıtı idi. Bu kurallara “hukuk” denilemezdi. Hukuk, insan haklarına saygılı olmalıydı.”**Kanun insanca yorumlanmalıdır**” diyen **Fransız hâkimi Magnaud bir**

kararında: “İyi kurulmuş bir toplumda, kendi kusuru olmaksızın ekmekten yoksun kalmak teessüf edici bir haldir”, demişti. O halde gerçek hukuk, “insan haklarına dayalı hukuk”tu.

Böylece ben yazımda bu düşüncelere dayanarak Hukuk anlayışımı anlattım ve demokrasiye bu açıdan bakarak onu değerlendirmek gerekir dedim.

İşte bir gece yarısı, bir düşünce suçlamasından ötürü, yasalar hiçe sayılarak, Adalet Bakanlığının genelgeleri bir kenara itilerek, Siyasi şube müdürünün yönetiminde bir polis ekibi tarafından adeta operasyon yapılarak evimden alınıp emniyete götürülürken yine insan Haklarına dayalı Hukuku düşünüyordum, demokrasiyi düşünüyordum.

İnsan haklarını çiğneme olgusu sürüyordu.

Ben bir avukattım. Avukatlık yasasına ve bu yasanın 58. maddesine açıklık getiren Adalet Bakanlığının 1.8.1960 gün, 58/35 sayılı ve 27.3.1971 gün, 11/37 sayılı genelgelerine göre emniyete götürülemezdim, sorgumun C. savcısı tarafından yapılması gerekirdi. Bunu savcı bilirdi, bilmek zorundaydı. Buna rağmen hakkımda yakalama emri çıkarıldı ve emniyete götürüldüm.

Ceza Yargılamaları Usulü Yasasınının 131/2. maddesine göre yakalama emri verilebilmesi için cezaevinden kaçmış olmam ya da yakalanmış iken muhafızların elinden kaçmış bulunmam gerekirdi. Böyle bir durum olmadığı halde DGM savcılığınca yakalama emri çıkarılmış ve yasa açıkça çiğnenmişti. Her gün mahkemelerde, DGM’de, cezaevlerinde görev yapan ve bir telefonla, bir davetiye ile bir not ile çağrılması mümkün olan bir avukat hakkında bu yasal ve demokratik yollara başvurulmadan yakalama emri verilmesi, görevin kötüye kullanılması idi, suçtu, ama bu suç pervasızca işleniyordu.

Davaya konu yapılan yazıya gelince:

Sayın savcı yazıdan kendi anlayışına göre kimi cümleleri almakta ve şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

“... Bu durumda sanık sınıf şuuru, sınıf mücadelesini tahrik etmekte, işbirlikçi tekelci burjuvazinin diktasını hedef almaktadır. Yazıda yayın yoluyla komünizm propagandası yapılmıştır.”

Yani sayın savcıya göre, “sınıf şuuru, sınıf mücadelesini tahrik etmek ve burjuvazinin diktasını hedef almak” komünizm propagandasıdır.

Bu iddialara yanıt vermeden önce yazımdan iddianameye aktarmalar yapılırken kimi yanlışlar yapıldığını söylemek isterim; Örneğin “Yasalar yığını” sözleri iddianameye “yasaklar yığını” şeklinde aktarılmış, genel olarak dünya ulusları için söylenen kimi sözler Türkiye için söylenmiş gibi alınmıştır. Alıntılarda benzer başka yanlışlar da vardır.

Bilindiği gibi Ceza yasasının 142/1. maddesi, bir sınıfın öteki sınıflar üzerinde egemenlik kurmasının propagandasını suç saymıştır.

Yazıda yer alan hiç bir paragrafta böyle bir düşünce ileri sürülmediği gibi yazının bütününden de bu tür bir anlam çıkarmak olanaksızdır.

İddianamede ileri sürülen “Tekelci burjuvazinin diktasını hedef almak” ne demektir? Eğer bu, tekelci burjuvazinin diktasına karşı çıkmak ise, doğrudur. Ben tekelci burjuvazinin diktasına karşıyım. Çünkü böyle bir dikta, demokrasiye ve insan haklarına aykırıdır. Sayın savcı herhalde tekelci burjuvazinin diktasını yani öteki sınıflar üzerinde egemenliğini savunmamaktadır. Çünkü Anayasanın 6. maddesinde yer alan “Egemenliğin kullanılması, hiç bir surette hıç bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz.” ilkesine aykırı düşer.

Yazım bütünü ile değerlendirildiği zaman görülür ki, ben burada “İnsan haklarına dayalı hukuk”u savunuyorum. Anayasa mahkemesi kararlarına göre

“Hukuk devleti, insan haklarına dayanan ve bu hakları koruyucu bir devlet” demektir. (R.G. 27.12.1967 gün, 966/11-44 S.K.)

Çoğulcu demokrasi anlayışı, insan haklarına saygıyı temel alır. Yazıda İnsan haklarını kısıtlayan, yaralayan yasal düzenlemeleri, uygulamaları kısaca açıkladım. Bu değerlendirmeden sonra da ülkemizde demokratik bir rejimin yerleşmediğini anlattım.

Dava konusu yazı bir hukukçu gözü ile yasal düzenlemeleri ve uygulamaları eleştiri amacıyla yazılmıştır. Yazıda komünizm propagandası amacı güdülmemiştir.

Yazıyı sayın kurulunuzun değerlendirmesine sunuyorum.

Saygılarımla.

Sanık Halit Çelenk

Bu sorgu anlatımından sonra savcı, bana yükletilen suçun işlendiğim, dava konusu yazıdan ve sorgu anlatımından anlaşıldığından cezalandırılmamı istiyor. Bu istem üzerine ben savunmamı yapıyorum. Savunmamda şunları söylüyorum:

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başkanlığına

Özeti: Yazılı savunmamdır.

T.C.Y.nın 142/1-6. maddesine aykırı olarak komünizm propagandası yaptığım iddiasıyla hakkımda açılan kamu davasına ilişkin savunmamı kısaca sunuyorum.

Ben “Hukuk açısından demokrasi” başlığı altında bir yazı yazdım. İnsan Haklarına, çoğulcu demokrasi ilkelerine aykırı gördüğüm yasal düzenlemeleri ve uygulamaları eleştirdim. Hukuk’un İnsan haklarına saygılı olması gerektiğini, İnsan Haklarına saygılı olmayan bir hukuk’a “Hukuk” denilemeyeceğini söyledim.

Gerçekten, öteki anti demokratik düzenlemeler bir yana bırakılsa bile, düşünce ve örgütlenme

özgürlüğünün kısıtlandığı bir yerde Çoğulcu demokrasiden, Demokratik hukuk devletinden söz edilemez.

Görmekte olduğumuz bu davanın açılması, Demokrasi konusunda yazılan bir yazıdan ötürü 15 yıla varan ağır hapis cezasının istenebilmesi bile ülkemizde demokratik bir rejimin bulunmadığının en açık kanıtıdır.

Bir Fransız düşünürünün: “Senin düşüncelerinin karşısındayım, ama bu düşüncelerini sonuna kadar savunman için yaşamım boyunca mücadele edeceğim” şeklindeki sözleri, Düşünce özgürlüğünü tamamlayan güzel bir örnektir.

İnsanlık düşünce özgürlüğüne kavuşabilmek için tükenmez acılar çekti. Bu uğurda idam edilenler, giyotine gönderilenler, ateşte yakılanlar ve derisi yüzülerek öldürülenler, kalelere kapatılanlar, sürgün edilenler, çarمیha gerilenler oldu. Ama bütün bunlar boşa gitmedi. Bugün anayasalar, uluslararası antlaşmalar düşünce özgürlüğünü baş tacı yapıyorlarsa bunda dökülen kanların payı var. Bu hak ve özgürlükler tarihe kanla yazıldı.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin gerekçeleri arasında bu gelişmeleri doğrulayan şu satırlar var:

“İnsanın zulüm ve baskıya karşı son çare olarak ayaklanmak zorunda kalmaması için insan haklarının bir zorunluluk olmasına”...

Başta, basın özgürlüğünü de içeren düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne dayanan demokratik rejim, kölelikten, sertlikten, derebeylikten, istibdat yönetimlerinden geçerek bugünlere geldi.

Anlaşıyor ki bazı ülkelerde demokrasi ve insan hakları savaşçılarının yolları hâlâ dikenli hâlâ taşlı!

Uygar ülkelerde artık yasalar rahatça eleştirilebiliyor, yöneticilerin antidemokratik tutumları açıklanabiliyor, baskılar kınanabiliyor.

Ülkemizin insanının, en az gelişmiş ülkelerin

insanları kadar bu özgürlüklere ve demokrasiye layık olduğuna inanıyorum.

Sayın savcı İnsan Hakları mücadelesini emeğin karşılığını almaya dayandırdığımı söylüyor ve bunu suç sayıyor.

Sayın başkan, sayın hâkimler,

Köleler, serfler, işçiler, “özgürlük” sloganı altında emeklerinin karşılığını almak için mücadele verdiler. Onların kölelikten, sertlikten kurtulma, hakça bir düzene kavuşma mücadelelerinin temelinde emeklerinin karşılığını alma amacı vardı. Gerçeğin bu olduğuna inanıyorum.

Bu bir tesbittir. Bir değerlendirmedir. Soruyorum: “Komünizm propagandası” bunun neresindedir?

Sayın savcı iddianamede “Hukuk adı verilen bazı sistemlerin siyasi iktidarların işçi ve emekçi halkı sömürmek için kullanılan yasaklar yığını olduğunu” söylediğimi ileri sürüyor.

Yazımda böyle bir tümce yoktur. Ben cümlelerimin düşük olmamasına dikkat ederim. Yazımda “yasaklar yığını” sözü geçmez. “Yasalar yığını” sözü geçer. Ben hukuka, sistem demem. Hukuk bir kurumdur, sistem değildir.

Ama hemen söyleyeyim ki bazı iktidarların hukuka bir baskı aracı, bir sömürü aracı olarak kullandıklarını söylemek bir suç oluşturmaz, bu bir tesbittir, bir eleştiri, bir görüştür. Başkaları buna katılabilir ya da katılmayabilir. Bu görüş yanlışsa, karşı görüşlerle çürütülmeye çalışılır, sonucu kamuoyu değerlendiris.

Sayın savcıya göre “Ülkemizi hukukun gerçek anlamda uygulanmadığı ülkeler arasına sokmak” da suç oluşturuyor. Genel olarak “siyasal iktidarların sömürdüğü işçi ve emekçi sınıflar vardır” demek de yine suçtur.

Görülmektedir ki, en masumane düşünce açıklamaları ve eleştiriler, genel olarak söylenen sözler bile

sayın savcıya göre suçtur, komünizm propagandasıdır. Bu tür bir değerlendirme yoluyla Türkiye’de suçlanamayacak kimse bulmak mümkün değildir.

Yine iddianameye göre yazımda “Ülkemizde hal-
nin iktidarının yerini egemen sınıflar almıştır ve ege-
men sınıflar faşizmi uygulamaktadırlar.” dediğim id-
dia edilmektedir.

Oysa bu iddia haksızdır, çünkü yanlış bir aktarma-
ya dayanmaktadır.

Yazımdaki tümcelerın aslı şöyledir:

“Ama birçok ülkelerde egemen sınıflar, demokra-
si adı altında faşizmi, çeşitli baskı yöntemlerini uygu-
layagelmışler, “halkın iktidarı” yerini “egemenlerin
iktidarı”na terk etmiştir.”

Görülüyor ki bu sözler Türkiye için eğil, genel ola-
rak başka ülkeler için söylenmiştir. Ülkemiz için söy-
lenen söz şudur:

“Bugün ülkemizde demokrasi adı altında bir baskı
rejimi hüküm sürmektedir. Dışa bağımlı, işbirlikçi, te-
kelci burjuvazi kendi dikta rejimini kurmuş ve uygu-
lamaktadır. Demokrasinin temeli olan insan hakları
en kaba yöntemlerle çiğnenmektedir.”

İşte bu sözler sayın savcıya göre komünizm
propagandasıdır.

Oysa bilindiği gibi T.C.Y.nın 142/1. maddesi, “sınıf
tahakkümü”nün propagandasını suç saymaktadır.

Burada ben sınıf tahakkümü savunmuyorum. Tam
tersine sınıf tahakkümüne karşı çıkıyorum. İşbirlikçi,
tekelci burjuvazinin tahakkümünü yeriyorum. Ne ya-
salar ve ne de Anayasa burjuvazinin tahakkümüne
izin vermez.

Kaldı ki benim bu sözlerim de bir tesbittir. Sayın
savcı buna katılmayabilir. Burjuvazinin tahakküm
kurmasında sakınca da görmeyebilir. Bunu yasala-
ra uygun da bulabilir. Ama tekelci burjuvazinin ta-
hakkümüne, diktasına karşı çıktığım için de beni

suçlayamaz. Ben düşüncelerimin halktan yana, demokrasiden yana haklı olduğuna inanıyorum. Böyle düşünmek için, bunları söylemek için herhangi bir makamdan icazet almak gerektiğine de inanmıyorum.

Çoğulcu demokrasilerde düşünce açıklama özgürlüğü temel bir ilke olarak kabul edilmiştir. Bu düzenlerde “egemen düşünce” diye bir kavram yoktur. Bireyler “Anayasaya uygun düşünmek” zorunda da değildirler. Anayasayı da eleştirebilirler ve değiştirilmesini önerebilirler.

Aksi halde düşünceler dondurulmuş olur, suskun bir toplum yaratılmış olur. Oysa çoğulcu demokrasinin amacı suskun değil, çok sesli bir toplum yaratmaktır.

Devletin üst kademe yöneticilerinin: “Biz Avrupalıyız, Avrupa’nın ayrılmaz bir parçasıyız, AT’nun üyesi olacağız, hukuk düzenlemelerimizi Batı Standartlarına uygun hale getireceğiz, Türkiye’de komünist partisi kurulmalıdır, 141-142. maddeler kaldırılmalıdır” şeklinde konuşmalar yaptıkları, Ceza yasasında ve 141-142. maddelerde değişiklik öneren bir tasarının Meclis’e sunulduğu, Yargıtay başkanının ve ana muhalefet partisi liderinin “Düşünce suçlarını düzenleyen yasa maddeleri kaldırılmalıdır” dedikleri bir dönemde, eski alışkanlıklarla yorumlar yaparak, maddelerin kabul amacına bile uymayan uygulamalara gidilmesi çağdaş bir hukuk anlayışı ile bağdaştırılamaz. Artık en masumane düşünce açıklamalarını ve eleştirileri komünizm propagandası olarak niteleyen kapalı toplum yöntemlerini aşma zamanının geldiğine ve geçtiğine inanıyorum.

Savunma mesleğinde kırkınıcı yılımı doldurdum. Bu süre içinde İnsan hakları, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü için mücadele verdim. Bundan onur duyuyorum. Beni yetiştiren onurlu ve özgürlüğe layık hal-kıma küçük bir oranda yardımcı olabildimse bu bana

mutluluk vermeye yeter de artar bile.

Üst tarafı laf'ü güzaf.

Saygılarımla

Sanık

Halit Çelenk

MAHKEME AKLANMAMA KARAR VERİYOR

Savunmaları dinleyen mahkeme, savcılığın cezalandırma istemini reddediyor ve aklanmama karar veriyor.

Mahkeme karar gerekçesini şöyle açıklıyor:

“Yazı bir bütün olarak ele alındığında ilk beş paragrafta demokrasi konusunda yazar genel nitelikte bilgiler vermiş, yazının altıncı paragrafından başlayarak ülkemizdeki durum ele alınmış ve demokrasinin ne biçimde uygulandığı, İnsan haklarına uyulmadığı, İnsanların düşünce ve örgütlenme özgürlükleri hiçe sayılarak yargılandıkları... Birleşmiş Milletler sözleşmesi kabul edilip onaylanmasına karşın sorgulama sırasında işkence uygulandığı ve bu koşullar içinde olması gereken ideal demokrasinin varlığından söz edilemeyeceğinin açıklandığı... kısaca özetlenen bu görüşlerde T.C. Kanununun 142. maddesinde unsurları belirtilen komünizm propagandası suçunun oluşmayacağı kabul edilmiştir... Dava konusu yazıda... Emekçi ve Burjuvazi sınıflarının varlığının ve iki sınıf arasındaki farklılıkları amaçlayan düşüncelere yer verilmiş ise de T.C.Y.nın 312-1. maddesinde belirtilen “Kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek” unsurunun bulunmadığı kanısına varılmıştır.”

Savcı, istemine aykırı olan bu kararı temyiz ediyor ve dava dosyasını inceleyen Yargıtay Dokuzuncu Ceza Dairesi savcının itirazlarını reddederek mahkemenin aklanma kararını onaylıyor. Karar böylece kesinleşiyor.

Burada olayla ilgili olarak **Ankara Barosu Başkanlığına yapılan bir başvuru İle Türk Hukuk Kurumu'nun bir basın açıklamasını da** anımsatmakta yarar vardır.

Baroya yapılan başvuru

Hakkımda yasalara aykırı olarak yakalama emri çıkarılması ve gözaltına alınmam üzerine avukatlar Ahmet Tahtakılıç, Veli Devocioğlu ve Nezahat Gündoğmuş Ankara Barosu Başkanlığına başvurarak bu yasadışı durumun resmi makamlara götürülmesini ve gereğinin yapılmasını istemişlerdir. Ankara DGM Başsavcısı Nusret Demiral'ın yürürlükteki yasaları nasıl çiğnediğinin açıklandığı bu dilekçe şöyledir:

Baro Başkanlığına
Ankara

Bilindiği gibi, 26-27 Ekim günlerinde avukatlar olarak heyecanlı günler yaşadık. Meslektaşımız Halit Çelenk gece yarısı on kadar polis tarafından evinden alınıp Emniyet'e götürüldü. Başkentte hemen yayılan haber büyük tepki yarattı. Arkadaşlarımız, Baromuzun değerli yöneticileri ve bir grup milletvekili Emniyet'e gidip görevlilerle ve kimi yöneticilerle görüştüler. Ancak, tüm çabalara karşın, meslektaşımız serbest bırakılmadı.

Bu uğraşlar sırasında, Ankara Valisi'nin de devreye girdiği, fakat **DGM Savcısının kendisine "Siz aradan çıkın, olay bildiğiniz gibi değil, suç ağır cezalıdır, arkasında başka şeyler de olabilir"** dediği, arkadaşımızın suçunun **ise, bir ay önce yayımlanan ABECE Dergisindeki bir yazısıyla "komünizm propagandası yapmak" olduğu öğrenilmiştir.**

Hepimiz biliriz ki, Halit Çelenk, ceza hukuku alanında haklı bir ün yapmış meslektaşımızdır. Özellikle 141-142 üzerinde tam bir uzmandır. Bu maddeler üzerinde yazılmış, hacimli ve hukuk kamuoyunda geniş kabul görmüş bir kitabın da yazarıdır. Ömrü bu

davaların içinde geçmiştir. Yani, böyle bir suçun ne olup ne olmadığını herkesten daha iyi bilebilecek durumdadır. Nitekim Savcılığın tutuklama istemiyle gönderdiği DGM Yargıcı, yazısının “Eleştiri sınırları içinde” olduğuna karar vermiş ve kendisini serbest bırakmıştır.

Olayın bir üzücü yanı da, arkadaşımızın Ankara DGM’de görülen birçok önemli davada vekil olarak duruşmalara girip çıktığı, dahası bir gün önce bile DGM’de bulunduğu, istenilen her an telefonla da çağrılması mümkün olduğu halde, polise gönderilen yazıda “yakalanması” talimatının verilmesidir. Yazının 20 gün önceki bir tarihi taşıdığı da bilinmektedir.

Meslektaşımız, üzerine kitap yazdığı bir yasa maddesinden, sabaha kadar, suçlayan bir üslupla sorguya çekilmiştir. Hem de ortaokul mezunu bir komiser tarafından...

Bu, tam bir skandaldır. Adalet adına, mesleğimiz adına ve insan onuru adına skandaldır.

DGM Savcısının bu ilk rezaleti değildir. Düşüncelerinden başka hiçbir suçu olmayan insanlara işkence yaptırmak, gazete bürolarını aratmak, basın kamyonlarına el koydurmak, içeriğini kendisinin de beyan ettiği bir haber yüzünden gazetecileri gözaltına alıp tutuklatmaya kalkışmak, ikide bir ne dediği anlaşılamayan yerli yersiz demeçler vermek...

En katı dönemlerinde bile, yargının işleyişinde kendine özgü bir ağırbaşlılık, bir ciddiyet vardır. Karar ve işlemlerde yasalara, kurallara uygunluk, tutumlarda objektiflik, yansızlık vazgeçilmez ilkelerdir. Adaletin saygınlığı da buradan gelir.

Ankara DGM Savcılığındaki keyfilikler, hafiflikler, hiçbir devirde benzeri görülme-yen boyutlara ulaşmıştır.

Avukatlık, kuşkusuz önemli bir kamu hizmeti olmanın yanında zor ve çileli bir meslek. Bu yüzden

yasalar, -yargıç ve savcılar gibi- sorumluluklarla birlikte mensuplarına güvenceler de getirmiştir. Bunlar ayrıcalık değil, mesleğin gereğidir. En başta, herhangi bir suçlama karşısında soruşturma ve yargılama bakımından özel yöntem ve kuralların uygulanması gelir. Avukat hakkındaki bir soruşturma, zabıtaya havale edilip polis veya jandarmaya yaptırılmaz. Yasa, bu konuda sadece Cumhuriyet Savcısını görevli kılmıştır. Yalnız “Görevden doğan veya görev sırasında” işlenen suçlar için değil, şahsi suçlar için de durum böyledir. Nitekim Adalet Bakanlığı genelgelerinde, “... Avukatların vazifeden doğan veya vazife sırasında işledikleri suçlar ile Avukatlık Kanununun soruşturma yönünden tanıdığı teminat prensibinin ışığı altında şahsi suçlarından dolayı yapılacak olan soruşturmanın da zabıta makam ve mercilerine bırakılmayarak doğrudan doğruya C. Savcısı veya yardımcıları tarafından yapılması emredilmiştir. (1.8.1960 tarih ve 58/35-27.3.1971 tarih ve 11/37 sayılı genelgeler.)

Olayımızda bu kurallar açıkça çiğnenmiş, hukuk yaralanmıştır.

Ankara DGM Savcısının öteki pervasızlıkları bir yana, Halit Çelenk gibi mesleğe onur vermiş saygın bir hukuk adamına, bir meslektaşımıza karşı işlenen bu ağır görev suiistimali olağanüstü önemdedir. Mesleğimiz için en ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

Bu olayın bir daha hiç yaşanmaması için resmi makamlar katında gerekli girişimlerde bulunulmasını Baromuzdan saygıyla rica ediyoruz.

AVUKATLAR

Av. Ahmet Tahtakılıç

Av. Nezahat Gündoğmuş

Av. Veli Devecioğlu

Türk Hukuk Kurumu'nun Basın açıklaması

Yine Türk Hukuk Kurumu Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Muammer Aksoy'un üst yazısı ve yönetim kurulu imzasıyla basına yapılan açıklamada şöyle denilmiştir:

Türk Hukuk Kurumu Yönetim Kurulunun 4.11.1988 günlü ve Değerli Hukukçu Av. Halit Çelenk'in gözaltına alınmasına ilişkin kararı aşağıda sunulmuştur. Kamuoyuna yansımaları için değerli gazetenizde yer verilmesini özellikle rica eder, içten saygılarımı sunarım.

Türk Hukuk Kurumu Başkanı
Prof. Dr. Muammer Aksoy

Kurumumuz ikinci Başkanı değerli Hukukçu Av. Halit Çelenk, 1,5 ay önce yayınlanmış bir yazısından ötürü daha önce sözlü ya da yazılı bir çağrıda bulunulmaksızın ancak hapisanelerden ya da muhafızlardan kaçanlara uygulanabilecek olan yakalama emri çıkarılması suretiyle gece yarısı evinden alınarak, Emniyet 1. Şubeye götürülmüş orada avukatlık yasaının ilgili hükmünün anlamını belirleyen Adalet Bakanlığının 1.8.1960 günlü 58/35 sayılı ve 27.3.1971 günlü 11/37 sayılı genelgeleri de açıkça çiğnenerek, sabaha kadar (ve sonra da gündüz saat 14'e kadar) sözlü ve yazılı ifade vermeye zorlanmıştır. Bu durum Anayasasında Hukuk Devleti olduğunu, İnsan Haklarına saygılı Demokratik bir devlet olduğunu ilan eden bir toplumda, amacı Hukuk Devleti İlkelerinin kâğıt üstünde kalmayarak gerçek yaşama yansımaları için katkılarda bulunmak olan Türk Hukuk Kurumunun yöneticileri ve Üyeleri Hukuk Devleti ilkelerini açıkça zedeleyen bu uygulama nedeniyle ülkemiz ve halkımız adına ciddi endişe duymaktadırlar. **Hakkında yakalama emri çıkarılan** Sayın Çelenk'in, arandığı her anda derhal ulaşılacak o günlerde dahi Devlet Güvenlik Mahkemesindeki

duruşmalarda hazır bulunan bir avukat olduğu, göz önünde bulundurulunca, “tanınmış bir hukukçu” hakkında bile bu gibi işlemler yapılabilirse, sade vatandaşın temel haklarının ne denli zayıf bir güvenceye sahip olduğu ortaya çıkar.

21. Yüzyılın eşiğinde olduğumuz bu günlerde, çağdaş bir Devlette (hele bir Hukuk Devletinde) asla katlanılamayacak böyle bir tutumun, Devletimizin yerini ve saygınlığını, Dünyanın gözünde de gölgelediği kuşkusuzdur. Hukuk Devleti için savaşım vermek amacını benimsemiş Kurumumuz, kime karşı olursa olsun, kimden gelirse gelsin, bu gibi hukuku açıkça zedeleyen ve İnsan Haklarını hiçe sayan davranışlara karşı bugüne kadar azimle sürdürdüğü çabalarını bundan sonra da aynı şekilde (yasal yollardan) sürdürmeye kararlıdır.

YÖNETİM KURULU

NUSRET DEMİRAL'I ŞİKÂyet EDİYORUM.

DGM Başsavcısı Nusret Demiral ABECE Dergisinde Demokrasi üzerine yazdığım bir yazıdan ötürü yürürlükteki yasayı da çiğneyerek karakuşu bir emirle, her gün Devlet Güvenlik Mahkemelerinin duruşmalarında olduğum halde **kaçakmış gibi** hakkımda **yakalama emri** çıkarıyor. Oysa Ceza Yargılamaları Usulü yasasının 13. maddesine göre:

“Tutuklanacak şahıs kaçak olur veya saklanmış bulunursa tutuklama müzekkeresine müsteniden (dayanılarak) C. Savcısı ve zarruret halinde hâkim tarafından yakalama müzekkeresi verilebilir.”

Yine yasaya göre tutuklama müzekkeresi yoksa ceza evinden veya yakalanma halinde muhafızların (jandarmanın ya da polisin) elinden kaçma hallerinde yakalama emri verilebilir.

Benim hakkımda tutuklama kararı olmadığı gibi ceza evinden ya da polisin ya da jandarmanın elinden kaçmam gibi bir durum da söz konusu değildir.

İşte DGM Başsavcısı Nusret Demiral bütün bu yasa hükümlerini çiğneyerek her gün adliyede bulunan, seslenilerek ya da telefonla çağrılabilir olan bir avukat hakkında, üstelik bir buçuk ay önce yazılan bir yazıdan ötürü yakalama emri çıkarıyor ve onu Emniyet Müdürlüğüne gönderiyor. Böyle bir olaya dağ başında bile rastlanamaz. Kaldı ki Ceza Yargılamaları Usulü yasasının 58/1. maddesine ve Adalet Bakanlığının 1.8.1960 gün, 58/35 sayılı ve yine 27.3.1971 gün ve 11/37 sayılı genelgelerine göre avukatın sorgusunu Emniyet görevlileri yapamaz, bu sorguyu ancak C. Savcısı yapabilir. Bütün bu yasal durumları ve Adalet Bakanlığının genelgelerine Nusret Demiral'ın bilmemesi olanaksızdır. Böylece Ankara DGM Başsavcısı görevini kötüye kullanmış ve suç işlemiştir.

Bu konuda yaptığım şikâyet üzerine Adalet Bakanlığı soruşturma açıyor ve soruşturmayı yapmak üzere Ankara C. Savcısı Başyardımcısı Hilmi Baykal'ı görevlendiriyor. Hilmi Baykal'ın çağrısı üzerine kendisine verdiğim anlatımda olayı açıklıyor ve yasal durumu da anlatarak **Nusret Demiral** hakkında **görevini kötüye kullanmak** suçundan dava açılmasını istiyorum.

Olay gecesi beni evimden alan başkomiser İbrahim Dedeoğlu'nun bana gösterdiği yakalama emrinde Nusret Demiral'ın imzası bulunduğunu, oysa daha sonra dosyayı incelediğimde bu yazıyı dosyada göremediğimi, dosyada 4.10.1988 günlü ve savcı yardımcısı Nuh Mete Yüksel imzalı benim ve Muzaffer İlhan Erdost'un yakalanması için emniyete yazdığı yazının bulunduğunu, yine dosyada 26.10.1988 günlü Nusret Demiral'ın Nuh Mete Yüksel'e yazılı emir verdiğine ilişkin belge bulunduğunu, ortada bir çelişki olduğunu, çünkü buna göre Nuh Mete Yüksel'in Nusret Demiral'ın kendisine verdiği emirden 22 gün önce bizlerin yakalanması için emniyete emir vermiş olmaktadır ki bunun olanaksız olduğunu, çünkü Nuh Mete Yüksel'in Nusret Demiral'ın verdiği emirden haberdar olmasının olanaksız olduğunu, bu nedenle de Nuh Mete Yüksel hakkında da şikâyetçi olduğumu söylüyorum. Bu belgelerden, Nusret Demiral imzalı Yakalama emrinin dosyadan çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

Bu soruşturma sonunda işlenmiş bir suç ve kanıtları açıkça ortaya çıktıği halde bakanlık Ceza İşleri Gene! Müdürlüğü DGM

Başsavcısı Nusret Demiral ve Nuh Mete Yüksel haklarında herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmadığına karar veriyor.

Şair'in dediği gibi:

Kadı ola davacı

Ve muhbir dahi şahit

Ol mahkemenin hükmüne

Derler mi adalet!

SAVUNMA SUÇ

II

Halit Çelenk'e^{1}*

*Çok şey gördü gözleriniz,
Çok şey duydu yüreğiniz,
Savaşarak, yaşayarak,
Geçti ömrünüz
Beyaz kalpli adam.
Saçlarınız ne vakit ağardı?
O, gece mi..
Erdoğan Sarak*

Gerçek Suç: Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını savunmak.

Görüntü Suç: Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının suçunu övmek.

13.3.1972 gününde saat 14.00 sularında Avukat Erşen Sansal, Kemal Yücel ve Sadık Akıncılar'la birlikte savunucuları olduğumuz Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'la görüşmek üzere Ankara Mamak Cezaevine gidiyoruz. Onlara dışarıdaki çalışmalarımız hakkında bilgi verecek, gereksinmelerini soracak ve istekleri varsa bunları öğreneceğiz. Ancak Cezaevi Müdürü Albay

1 Ören'de kitapçı Niyazi dostumuzun ve eşinin düzenlediği bir imza gününde gençler gruplar halinde toplanıyor; Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın asılmaları ve idam gecesiyle ilgili sorular soruyorlar. Onlara yanıtlar veriyor, açıklamalarda bulunuyorum. Sıcak bir hava oluşuyor. Bunu izliyen genç bir şair orada küçük bir kağıda yazdığı bu şiiri sevecenlikle uzatıyor ve "bunu da yanıtlar mısınız" diyor.

Kemal Saldıraner “Artık avukatlık bir iş kalmadığını, bu kişilerin idam cezası aldıklarını, hükmün Yargıtay’ca onaylandığını ve Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçtiğini, bu durumda görüşmenin mümkün olmadığını” söylüyor ve bizi cezaevine almıyor.

Biz kendisine: “Biz savunmanların görevinin sona ermediğini ve eremeyeceğini, her türlü yasa yoluna başvurabileceğimizi, karar düzeltmesi ve yargılamanın yenilenmesi v.b. istemlerde bulunabileceğimizi, bunların da süresi bulunmadığını, yasanın bize bu hakkı tanıdığını ve yine infaz yerinde de, onların yanında bulunabileceğimizi anlatarak, görüşmemizin sağlanmasını ve isterse Sıkıyönetim Komutanlığı Adli Müşaviriyle, görüşebileceklerini ve istemimizin gerekçelerini anlatabileceklerini” söylüyoruz.

Adli Müşavirliğe ve arkasından Sıkıyönetim Komutanlığına telefon ediyorlar. Komutanlığın kabulü üzerine yalnızca benim görüş yapmama izin veriyorlar. Avukat arkadaşlarım Erşen Sansal, Kemal Yücel ve Sadık Akıncılar da başka müvekkilleriyle görüşmek üzere avukat görüş yerine alınıyorlar.

Önce Deniz Gezmiş’i getiriyorlar. Ben, Deniz Gezmiş’e:

— Seni ve arkadaşları görmek için geldik. Avukat Erşen Sansal, Kemal Yücel ve Sadık Akıncılar da geldiler. Ancak Cezaevi Müdürlüğü uzun tartışmalardan sonra yalnız benim görüşmeme izin verdi. Bu aşamada dün gecedeki görüşmenin güçlüklerini düşünüp duruyorum. Sizlerin bizden bir isteğiniz var mı? Sizler, neler düşünüyorsunuz?

Diye soruyor ve çalışmalarımız hakkında kendisine bilgi veriyorum.

Gelişmeleri izlediğini söyledikten sonra (bu gelişmelerden infazi beklediklerini anlıyorum) âdeta bir vasiyet biçiminde şunları söylüyor:

— **İnfazlar yapılacaktır, ölüme hiç korkmadan, en küçük bir endişe duymadan seve seve gidiyoruz.**

Ancak, Taylan Özgürün babası, Cebeci Asri Mezarlığında kendi aileleri için 3 mezar satın almıştı, bunu iştmişti. Taylan Özgür’ün babasına haber gönderin, babalarımıza da söyleyin o mezarları bize versinler, üçümüzü bu mezarlara yan yana gömsünler.

İkincisi: **İnfazda yanımızda bulunun**, en az bir avukat

bulunsun. İnfaz esnasında davranışlarımız ve konuşmalarımız üzerinde spekülasyonlar yapılabilir, yalan yanlış şeyler söylenebilir, yazılabilir; avukatlarımız tanık olsunlar, durumu görsünler, öğrensinler.

Üçüncüsü: **Başbakan bir konuşma yaptı, dinledik ve okuduk.** Biz, **bu konuyu** bizlerin, **kendilerinden af dilememiz, nedamet getirdiğimizi söylememiz şeklinde anladık** ve yorumladık. **Bizler, böyle bir şey düşünmüyoruz, af dilemeyi aklımızdan geçirmiyoruz,** ölüme seve seve gideceğiz, yurdumuzun ve halkımızın çıkarları yönünde inandığımız bir eyleme girdik, **af dilemek söz konusu değildir.** Böyle bir şey yapmayacağız. Sizden rica ediyoruz, annelerimize ve babalarımıza söyleyin, bizler için kimseden af dilemesinler, bu küçükliktür, bunu yapmasınlar.

Dördüncüsü: Emniyette alınan ifademizde, tutanağa bizim söylemediğimiz, düşünmediğimiz bazı şeyler yazmışlar. Bunlar ifademize, bilgimiz dışında eklenmiştir. Mahkeme esnasında bunun farkına vardık. İfademize, bizim Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin Büyükelçisini kaçıracağımız eklenmiş. Biz, kardeş bir ülkenin elçisini kaçırmayı aklımızdan geçirmeyiz. Bunu reddediyoruz. Bunu biliniz ve gerektiği zaman açıklayınız.”

Deniz'i dinledikten sonra kendisine:

—Mezar konusundaki isteklerinizi babalarınıza iletceğim. Daha önce bizler, yani Avukat Niyazi Ağırnaslı, Avukat Mükerrer Erdoğan ve ben, infazda bulunmak için Ankara Cumhuriyet Savcılığına dilekçe verdik ve yine gece dışarı çıkma yasağı olduğundan bizleri evlerimizden aldırılmaları, cezaevinde bulundurmaları için tedbir alınmasını istedik. Sıkıyönetim Komutanlığına da bu konuda dilekçeyle başvurduk.” Dedikten sonra şunları söylüyorum:

—İlerde Türkiye’de yaptığınız bütün bu eylemler incelenecek, tartışılacak ve değerlendirilecektir.

Daha sonra kendisine 200 lira para getirdiğimi, ihtiyaçları olabileceğini söylüyorum. Deniz, buna yanıt olarak:

“Şurada 3-5 günümüz kaldı. Burada paraya gereksinmemiz yoktur. Sivil cezaevinde de paraya gereksinmemiz olmayacak. Çünkü oraya bizi infaz için götürecekler, orada kalmayacağız.

Öğrendiğime göre Fethi Gürcan'ı da oraya infaz için gece götürmüşler, bu nedenle paraya gereksinmemiz yoktur” diyor. Ben de kendisine: “Böyle de olsa, parayı yine yatıracığımı” söylüyor ve yatırıyorum.

Daha sonra Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'la görüşüyorum. Onlar da Deniz'in isteklerini aynen yineliyorlar. Hüseyin İnan bana:

— “**Koray'ın öldürüldüğünü okuduk**, öğrendik, **bu olay nasıl olmuş bir bilginiz var mı?**” diye soruyor. Ben de kendisine:

— “Koray'ın babası kulak, boğaz, burun uzmanı bir doktordur. Adı **Ahmet Doğan**'dır. Büyük oğlu Veteriner Üsteğmenin Erzincan'da bir davası vardı, o zaman Ahmet Doğan, savunmaları için benden yardım istemişti. Bu konuda birkaç kez görüşmüştük. Koray'ın öldürüldüğünü işitince başsağlığı için evine gittim, oğlunun nasıl öldürüldüğünü sordum” Bana: “**gece polislerin eve geldiklerini, Koray'ı aradıklarını, bulamayınca sabaha kadar beklediklerini, evde karakol kurduklarını, Koray sabah eve gelirken evin önünde vurulduğunu anlattı**” **yanıtını verdim.**

Görüşmeden sonra bu konuşmalarımızı, görüş yerinin yanında bekleyen Avukat Erşen Sansal, Kemal Yücel ve Sadık Akıncılar'a anlatıyorum, onlar da konuşmalarımızı dinlemişler.. Yine çocukların ailelerine ve dostlarına da açıklıyorum.

SAHTE TUTANAK

Benim bu konuşmalarımı dinleyen **Mamak Askerî Cezaevi Emniyet Amiri Yardımcısı Üsteğmen Burhan Poturna**, bir tutanak düzenliyor ve bu tutanağa benim söylemediğim sözcükleri de yazarak Sıkıyönetim Komutanlığına bildiriyor, suç duyurusunda bulunuyor.

Bu düzenlenen tutanağa göre benim:

“Dışarıda tüm devrimciler ve biz avukatlarımız, sizlerle iftihar ediyoruz. Sizlerin idam edilmeniz boş değil, büyük bir olaydır. Sizden sonraki kuşaklara her halinizle örnek olacaksınız. İşte bu nedenle infazınızda bulunmak istiyoruz... Sizin bu haliniz diğer

devrimcilere örnek, eğitici ve ülkücü bir hareketin en büyük belirtisi olacaktır. Sizlerle beraberiz. Koca bir havuza takılan, az açılan ve tek tek damlayan su misali. Su bitmez havuzda. Bir isteğiniz var mı? Size söylediklerimi içerde arkadaşlarınızla konuşun. Ne demek istediğimi anlarsınız, ben ve diğer arkadaşlar sizleri çok iyi anlıyoruz.”

dediğimi anlatıyor ve tutanak Top. Onbaşı Muhafız Yahya Uğurlu, Piyade onbaşı Muhafız Mustafa Şahiner'in de imzalarını taşıyor.

Ben, bu tutanağı Askerî Savcılıkta sorgu yapılırken görüyorum. Meslek yaşamımda kimi emniyet görevlilerinin bu tür düzmece tutanak düzenlediklerini anımsıyorum; ancak asker kişilerin bu tür yollara başvurmaları beni şaşırtıyor; ama düşününce bunun nedenini anlıyorum: Geçmişte birkaç kez savunmanlığını yaptığımız tutukluların eşleri, nişanlıları ya da yakınlarının biz avukatlara, görüşe gittiklerinde bu üsteğmenin kendilerine **sarkıntılıktaki** bulunduğunu, olumsuz hareketlerde bulunduğunu anlattıklarını ve şikâyetçi olduklarını anımsıyorum. Biz de tutanaklar düzenleyerek **Burhan Poturna'yı Sıkıyönetim Komutanlığına şikâyet ediyoruz**. Üsteğmen, bunlardan ötürü bizlere düşmanlık duyguları besliyor, bu **gerçekdışı tutanağı** düzenliyor. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı, bu tutanağı kanıt göstererek Askerî Savcılığa hak kımda **ölüm cezasını gerektiren bir suçu övmekten** ötürü soruşturma emri veriyor ve tutuklanmamı istiyor.

SAVCI ODASINA ÇAĞIRIYOR:

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan ve arkadaşlarının davaları, Altındağ Adalet Binasının ilerisinde Veteriner Okulu Binasında kurulan Sıkıyönetim Askerî Mahkemesinde görülüyor. Gününü anımsamadığım bir gün duruşmadan çıkmış ve eşim Şekibe Çelenk ile merdivenlerden inerken **o dönemde yüzbaşı olan Askerî Savcı Yardımcısı Muhteşem Savaşan, "Bir ifadeniz var"** diyerek beni odasına çağırıyor. Odasında bana **Sıkıyönetim**

Komutanının “Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının suçlarını övme” eyleminden ötürü hakkımda soruşturma emri **ve tutuklama iste-mi olduğunu bildiriyor** ve Üsteğmen Burhan Poturna’nın düzenlediği tutanağı ve hakkımdaki iddiaları anlatıyor.

Bu savlar karşısında; “tutanakta yer alan, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının eylemlerini över nitelikte bulunan sözleri söylemediğimi, tutanağın gerçekdışı olduğunu, cezaevinde görüşe gelen müvekkillerimizin yakınları bayanlara Burhan Poturna’nın sarkıntılık yaptığı yolunda şikâyetleri üzerine hakkında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına suç duyurusunda bulunduğumu, bundan ötürü, bu gerçekdışı tutanağın düzenlenmiş bulunduğunu açıkladıktan sonra şunları söylüyorum:

—Kaldı ki, 353 sayılı Askerî Mahkemelerin Kuruluşu ve Yargılama Usulü Hakkındaki Yasanın 91 inci maddesine göre tutuklu sanık-avukat görüşmesinde kimse bulunamaz. Bu görüşme serbesttir, kimse tarafından dinlenemez. Ancak dava açılmadan önce, hazırlık soruşturması aşamasında gerektiğinde bu görüşmede askerî savcı ya da yardımcısı hazır bulunabilir. Olayımızda dava hükme bağlanmış olduğundan hiç kimse görüşmemizi izleyemez. Tutanağı düzenleyen Üsteğmen Burhan Poturna ve tutanak imzacıları, orada güvenliği sağlamak amacıyla bulunuyorlar. Bir duvar ya da tel örgü gibi; ama onların konuşmaları dinlemeye hak ve yetkileri yoktur. Yasaya aykırı olarak düzenlenen bir tutanak da kanıt olarak kabul edilemez. Yine aynı nedenle olayda “Suçun alenen işlenmesi” ögesi de oluşmamış bulunmaktadır.

Tutuklama istemine gelince: Ben, evli ve işyeri belli, her gün mahkemelerde davalarını izleyen bir avukatım. Kaçmam söz konusu değildir. Ceza Yargılama Usulü Yasasının tutuklamaya ilişkin hükümleri olayda yoktur” diyorum.

Askerî Savcı Yardımcısı, bana “Dışarda bekleyiniz” diyor. Ben Askerî Savcının, Sıkıyönetim Komutanlığının tutuklama istemini mahkemeye götürceğini anlıyor ve dışarı çıkıyorum. Dışarıda bekleyen eşim Şekibe’ye durumu anlatıyor, tutuklanma olasılığımı söylüyor, üzerimdeki banka cüzdanını ona veriyor ve yapılacak işlem hakkında açıklamalar yapıyorum.

Ancak, biz orada beklerken hâkimlerin odaları bulunan bu

katta telaşlı bir hava esiyor, odalar açılıyor, kapanıyor. Birileri giriyor, birileri çıkıyor. Yaklaşık bir saat süren bu durumdan sonra Askerî Savcı Yardımcısı Muhteşem Savaşan yanıma geliyor ve bana:

—Heyet teşekkür edemiyor. Yarın duruşmanız olmadığı bir saatte gelin, sizi mahkemeye çıkaracağım, diyor.

—Yarın saat 14.00’te gelirim; çünkü sabah duruşmalarım var, diyorum.

Sıkıyönetim mahkemelerinden ayrılıyor, eve gidiyoruz. Ertesi gün 24 Mart 1972 gününde saat 14.00’te **valizimle birlikte Sıkıyönetim Askerî Mahkemesine gidiyorum**. Başkan Top. Albay Azmi Işıklar, Üye Duruşma Hâkimi Yarbay Besim Doğuşlu ve Üye Kıdemli Binbaşı Siret Kurtcebe’den oluşan Sıkıyönetim 1. Numaralı Askerî Mahkemesi önüne çıkarılıyorum. Duruşma Hâkimi bana suçlamayı anlatıyor ve savunmamı soruyor. Ben, yukarıda Askerî Savcı Yardımcısına verdiğim anlatımı, daha geniş bir biçimde yineliyor, tutanağın gerçekdışı düzenlendiğini, bunun nedenlerini, konuşmaları izleyen ve görüştüğünden sonra kendilerine anlattığım avukat arkadaşların tanık olarak dinlenebileceklerini, olayın yasal ve hukuksal durumunu açıklıyor ve tutuklanma isteğimin reddine karar verilmesini istiyorum.

MAHKEME, TUTUKLANMAM İSTEĞİNİ REDDEDİYOR:

Mahkeme, Binbaşı Siret Kurtcebe’nin aykırı oyu ve oyçokluğuyla tutuklanma isteğimi reddediyor. 28.4.1972 gününde Askerî Savcılık, hakkımda kovuşturmaya yer olmadığına karar veriyor. Bu karar şöyledir:

T.C.
SİKİYÖNETİM KOMUTANLIĞI
ASKERİ SAVCILIKI
ANKARA
28.4.1972

Mu. No: 1972/230
Esas No: 1972/274
Karar No: 1972/47

KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞI KARARI

SUÇ: KANUNUN CÜRÜM SAYDIĞI BİR FİİLİ AÇIKÇA
ÖVMEK

SANIKLAR: HALİT ÇELENK, Mustafa oğlu 1922 yılında Antakya'da Sıdika'dan doğma aynı yerde nüfusa kayıtlı Ankara'da Bahçelievler 54.ncü sokak 4/10'da oturur evli 2 çocuklu ifadesine göre sabıkasız Denizciler Caddesi Börekçi Han 20 numarada Ankara Barosuna kayıtlı Avukatlardan.

SUÇ TAR. : 13 Mart 1972

Yukarıda müspet suçu ve açık kimliği yazılı sanık hakkında yapılan hazırlık soruşturması sonunda;

Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye Kanununun tamamını veya bir kısmını tağyir, tebdil veya ilga ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan Büyük Millet Meclisini ıskata veya vazifesini yapmaktan Men'e cebren teşebbüs etmek suçları sabit görülerek haklarında T.C.K.nun 146/1 nci maddesi uyarınca ölüm cezasına hükmedilen Yusuf ARSLAN, Deniz GEZMİŞ Hüseyin İNAN'ın müdafilerinden Avukat Sanık Halit ÇELENK'in 13 Mart 1972 günü takriben saat 16 sıralarında müvekkilleri ile görüşmek üzere Mamak Askerî Ceza evine gittiği, Avukatlarla sanık veya hükümlülerin görüşmesi için özel olarak hazırlanmış

bulunan görüşme hücrelerinden birinde adı geçen hükümlülerle görüştüğü bu görüşme esnasında"... "Hemen şunu ifade edeyim ki, Mahkeme safahatındaki dinleyiciler dâhil dışarda bulunan Bütün devrimciler ve biz Avukatlarınız, sizlerle iftihar ediyoruz..." "Sizlerin idam edilmeniz boş değil, büyük ve şerefli bir olaydır. Sizden sonraki kuşaklara her halinizle örnek olacaksınız..." "...Sizin bu haliniz diğer devrimcilere örnek, eğitici ve ülkücü bir hareketin en büyük belirtileri olacaktır. Sizlerle beraberiz..." mealinde sözler söylediği, bu sözlerin emniyet mülhazası ile vak'a mahallinde görevli bulunan muhafızlar tarafından duyulup, duyulan sözlerin zabıtla tevsik edildiği şeklinde cereyan eden hadisede, Sanığın konuşmalarının suç mahiyetinde görüldüğünden bahisle hakkında tanzim edilen tahkikat evrakı savcılığımıza intikal ettirilmiş olup ilk nazarda söylenen sözlerin kanunun cürüm saydığı bir fiili övmek suçu olduğu itiba'ı hâsıl olmakta ise de;

Konuşmaların aralarında geçtiği taraflardan birinin fiilleri övülen failler yani övülen olayların yaratıcıları, diğer tarafın ise bunları savunan müdafilerden biri olduğu düşünüldüğünde ve T.C.K.nun 312 nci maddesinde müeyyidesini bulan övme suçunun dolayısıyla tahrik olarak ifadesi de yanlış olmayacağından, muhaverenin de zikri geçen iki taraf arasında geçtiği düşünüldünce övmenin yani dolayısıyla, tahrikin, övülen fiillerin esas sahiplerine karşı ika'ı gibi acayip bir durum ortaya çıkar ki bu nedenle söylenen sözlerde kanunun cürüm saydığı bir fiili övmek kastının mevcudiyetinden bahsetmek müşkülât arz eder.

Hükümlülere müdafii tarafından söylenen sözler gerçi muhafızlar tarafından duyulmuştur. Ve buna rağmen şüpheli kalan suç işleme kastından da daha mühim olarak olayda suçun tekevvünü için mevcudiyeti gerekli Aleniyet unsuru da yoktur.

Aleniyet, suçun herhangi bir kimsenin görüş işitebileceği bir yerde işlenmesini ifade eder. Aleniyeti umuma açık bir yerde işlemek şeklinde de tarif etmek mümkündür.

353 sayılı Askerî Yargılama Usul Kanununun 91 nci ve Ceza M. Usul Kanununun III ncü maddeleri sanık müdafinin müvekkileri ile her zaman görüşebileceklerini, ancak iddianamenin Mahkemeye verilmesine kadar sanığa duyurulmasında sakınca duyulan hususların söylenmesini önlemek kastı ile görüşmelerde Askerî Savcının bulunabileceğini öngörmekte dava açıldıktan sonra sanıkla vekilinin görüşmelerinin iki taraf arasında, gizlilik içinde cereyan edeceği ve kimse tarafından kontrol edilemeyeceği kabul edilmektedir. Bu nedenle hükümlü ile vekili arasında gizli cereyan etmesi ve dinlenmemesi gereken konuşmaların tesadüfen veya bilhassa dinlenerek duyulması suçun tekevvün için zorunlu olan aleniyet unsurunun vücuduna sebebiyet veremez. Kaldı ki Ankara Garnizon Komutanlığı Birinci Sınıf Askerî Ceza Evi Müdürlüğünde 24.3.1972 gün ve Ad. 7610-3480-72-5864 sayılı yazısında görüşme hücrelerinde sanık, hükümlü ve Avukatlarının yaptıkları konuşmalar esnasında emniyet mülahazası ile bulundurulmuş muhafızların konuşmaları duyulabileceğini ancak bu konuşmaları dinlemek için görevli bulundurulmadığına tutuklular ile ziyaretçileri arasında yapılan konuşmaların ise bilhassa dinlenildiğini yazarak kapalı görüşme hücrelerindeki Avukat ve sanık arasındaki muhaverelerin alenen yapılmadığını kabul ve teyit etmiştir.

Aleniyeti yukarda söylediğimiz şekilde umuma açık ve herkesin duyabileceği bir yerde söylemek olarak kabul ettiğimizde suçun gerek kasıt ve gerek aleniyet yönünden sübuta ermediğini ortaya çıkarmaktadır.

Bütün bu nedenlerden dolayı unsurları tekev-
vün etmeyen kanunun cürüm saydığı fiili övmek
suçundan dolayı sanık Halit ÇELENK hakkında 353
sayılı kanunun 105 ve 107 nci maddeleri uyarınca
KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞINA karar verildi.

Muhteşem SAVAŞAN
Hâkim Yüzbaşı
Sıkıyönetim Yrd. Askerî Savcısı.
(İmza)

SAVUNMA SUÇ

III

MAMAK ASKERÎ CEZAEVİNDE SAHTECİLİK

12 Eylül Döneminde Türk Ceza Yasasının 141, 142 nci maddelerine göre ve Ankara 2. Numaralı Sıkıyönetim Askerî Mahkemesinin 982/315 sayılı dosyasında görülen TKP (Türkiye Komünist Partisi) Davasında bir grup sanığın savunmanı olarak bulunuyorum.

Savunduğum kişiler arasında, salıverildikten sonra, görmekte olduğu hukuk eğitimini tamamlayıp İstanbul'da avukat olarak çalışan Fethiye Çetin de var.

Bir gün duruşma sırasında sanık Fethiye Çetin söz alarak, duruşma hâkimine, "Cezaevinde kendisini tecride koyduklarını, tüm haklarının elinden alındığını" söylüyor Mahkemenin buna müdahale etmesini de rica ediyor. Duruşma Hâkimi Halis Başal, kendisine: "Cezaevi bizim konumuzun dışındadır. Vekilin durumla ilgilenebilir." diyor. Ben de duruşmadan sonra Mamak Askerî Cezaevinde C Bloka gidiyor ve Fethiye Çetin ile görüşmek istediğimi bildiriyorum. Sonradan adının Türkan İnce olduğunu öğrendiğim bayan bir polis görevlisi, Fethiye Çetin'i görüş yerine getiriyor. Avukat görüş yeri cezaevinin bahçesidir. Tel örgülerle çevrilerek 10 kadar avukatın aynı zamanda yan yana görüş yapabileceği

biçimde düzenlenmiş bir yer. Görüş yaparken arkamda iki astsubay bizi izliyor. Bu görevlilerin, yasal olarak görevi, sadece güvenliği sağlamak olduğu ve bizi dinleme hakları bulunmadığı halde 353 sayılı Askerî Mahkemelerin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Yasa (Madde 91) bir kenara bırakılarak konuşmalarımızı dinliyorlar, kimi kez konuşmaları işitemezlerse yüksek sesle konuşmamızı isteyerek işitmelerini sağlıyorlar.

Ben, Fethiye Çetin'e, mahkemedeki konuşmasını anımsatarak olayı soruyorum. Fethiye: "Tecritteyim" diye söze başlıyor ve bu sözcüğü söyler söylemez arkamdaki iki astsubay (İbrahim Kılıç ve Kadir Şahin) "Cezaevlerinin iç meseleleri hakkında konuşmayacağımızı" söyleyerek tutukluyla konuşmamızı kesiyor. Kendilerine: "Ben olayı öğrenmeden tutuklunun haklarını nasıl savunabilirim?" diye soruyorum. Bana: "Biz yasa bilmeyiz, verilen emir budur" diyorlar.

Oysa yukarıda sözü edilen yasanın 91 inci maddesine göre, duruşma sürerken, yani dava süresince tutuklu - sanık - avukat görüşmesinde kimse bulunamaz. Bu görüşmeler özgürce yapılır. Bu da, insan haklarından olan savunma hakkının bir gereğidir.

12 Mart ve 12 Eylül sıkıyönetim dönemlerinde yürürlükte olan bu yasa, Askerî Cezaevlerinde hiçe sayılmış, konuşmalar dinlenilmiş, kimi kez avukatla tutuklu sanık telefonla görüştürülmüş ve bu telefonlar görevlilerce izlenmiş; yani üçlü görüşmeler yapılmıştır. Ben, bu durumda yasal haklarımızı kullanmak ve genel olarak insan haklarını savunmak amacıyla konuyu Sıkıyönetim Komutanlığına ve Mahkemeye götürebilmek için olay yerinde bir tutanak düzenliyorum. Astsubaylar tutanak düzenlememe engel olmak istiyorlar. Buna karşın ben, tutanağı bahçenin bir kenarında düzenliyorum ve aynı anda müvekkilleriyle görüşme yapan ve bizleri dinleyen avukatlar: Asım Hışıl, Serhat Sumru Altınok, Fahir Tolunay, Şükrü Günel ve Çetin Doğan'a imzalatıyorum. Bu tutanakla birlikte bir dilekçeyle Sıkıyönetim Komutanlığına başvuruyorum ve 353 sayılı Yasanın 91 inci maddesine dayanarak iki astsubayın, yasal hakkım olan konuşmamı engelleyerek görevlerini kötüye kullandıklarını bildiriyor ve haklarında soruşturma ve dava açılmasını istiyorum. Bir süre sonra Sıkıyönetim Askerî Savcı Yardımcısı,

bana çağrı gönderiyor. Ben de olayla ilgili şikâyetimi bildirmek üzere Savcı Yardımcısının odasına giriyorum. Savcı Yardımcısı, önünde soruşturma dosyası, tutanağı yazdırırken beni şikâyetçi **ve sanık** olarak yazdırıyor. Bunu görünce ben bir yanlışlık olduğunu düşünerek savcıya;

—Efendim, ben olayda şikâyetçiyim; siz beni şikâyetçi ve sanık olarak yazdırıyorsunuz, galiba bir yanlışlık var diyorum.

Savcı Yardımcısı bana;

—Hayır avukat bey, yanlışlık yok. Sanık astsubaylar sizin, müvekkiliniz Fethiye Çetin'i, Cezaevi idaresine karşı isyana teşvik ettiğini iddia ediyorlar, şikâyetçi olmuşlar, buna ilişkin bir de tutanak var diyor.

Ben durumu hemen anlıyorum. O güne kadar 35 yıllık avukatlık meslek yaşamımda karakollarda gördüğüm buna benzer olayları anımsıyorum. Hakaret, kavga, yaralama v.b olaylarında suçlu taraf karşılıklı dava açar, şikâyetçinin kendisine karşı suç işlediğini ileri sürer ve yalancı tanıklar bulur. Anadolu'da, arzuhalçiler de, kendilerine dilekçe yazdırmaya gelenlere, karşı dava açmalarını salık verir ve böylece suçlamadan daha kolay kurtulabileceğini öğretir. Karakollarda işkence gören, dayak diyen vatandaşların hak aramalarını önlemek için onların başlarını duvarlara çarptıkları, kendilerini yerlere attıkları ya da düştükleri, pencereden atladıkları ya da intihar ettikleri ileri sürülür ve düzmece tutanaklar düzenlenir. 35 yıldır gördüğüm, dinlediğim, okuduğum, mahkeme kararlarına yansımış, benzer olaylar belleğimde canlanıyor; ama böyle bir olayın askerî bir cezaevinde olması, sahte tutanaklar düzenlenmesi beni sarsıyor, "Bunu, kimi eğitimsiz ve ekonomik sıkıntı içinde olan kişiler yapabilir; ama resmî görevliler ve resmî makamlar nasıl yapabilir?" diye acı acı düşünüyorum.

Belleğimde İstanbul Hukuk Fakültesi sıraları, bize **hukuk, insan hakları, adalet, devlet ve ahlak** kavramlarını öğreten yerli ve yabancı öğretim üyeleri canlanıyor. "Her şey insan içindir" diyen düşünürler gözlerimin önüne geliyor.

Askerî savcı, belleğimden geçenleri bilmiyor. Hem şikâyetçi hem sanık olduğumu yineliyor. Ben, "olayda bir tertip olduğunu, hakkımdaki şikâyetin düzmece bulunduğunu, tutanağın da sahte

olduğunu, gerçek suçlunun iki astsubay olduğunu, yasaya aykırı olarak tutuklu müvekkilimle görüşmemi kestiklerini anlatıyorum. Savcı Yardımcısı, astsubayların da anlatımlarını aldıktan sonra soruşturmayı tamamlayarak her iki taraf hakkında Sıkıyönetim Askerî Mahkemesine dava açıyor, onların görevlerini kötüye kullanmaları, benim de tutukluyu cezaevi yönetimine karşı gelmeye teşvik etmem nedeniyle cezalandırılmamızı istiyor. Yani ben **dava-cıyken sanık durumuna getiriliyorum.**

Ankara Sıkıyönetim 2. Numaralı Askerî Mahkemesinde görülen bu davada beni, eski Cezaevleri Genel Müdürü Avukat V eli Devocioğlu, Eski Millî Eğitim Bakanı Avukat Ahmet Tahtakılıç, Ankara Barosu Yönetim Kurulu kararıyla Ankara Baro Başkanı Profesör Doktor Muammer Aksoy, Şenal Sarıhan, Fatma Çakır, Mehmet Ali Şengül, Refik Ergün ve İsmail Sami Çakmak savunuyorlar.

Top. Kıdemli Albay Oğuz Delibaş'ın Başkanlığında Sivil Hâkim Halis Başal ve Hâkim Kıdemli Üsteğmen Gürcan Gürkal'dan oluşan Ankara Sıkıyönetim 2. Numaralı Askerî Mahkemesinde başlayan dava duruşmasında, savlar ve sorgular yapıldıktan sonra tanıkların dinlenmesine başlanıyor.

Sahtelik Üstüne Sahtelik

Yukarıda açıkladığım ve benim tutuklu Fethiye Çetin'i, cezaevi yönetimine karşı direnmeye, emirlere uymamaya teşvik ettiğime ilişkin sahte tutanaktan sonra tanıkların dinlenilmesi aşamasında da, ikinci bir sahtelikle karşı karşıya kalıyorum.

Olay şudur:

Yapılan duruşmada mahkeme, tanıkların dinlenilmesine karar veriyor. Olayın en önemli tanığı, tutuklu sanık Fethiye Çetin'i avukat görüşme yerine getiren bayan polis memuru olduğundan, tanık çağrılıyor ve duruşma salonuna **Nigar Avcı** adında bir bayan gardiyan getiriliyor.

Nigar Avcı adındaki bu gardiyan, ezberlemiş bir tavırla "benim, Fethiye Çetin'i, cezaevi yönetimine karşı direnmeye teşvik ettiğimi" söylüyor ve astsubayların düzenledikleri sahte tutanağı doğrular biçimde yalan bir anlatımda bulunuyor. Ben, tanığa

itiraz ediyor ve “tutuklu **Fethiye Çetin’i görüşme yerine getiren görevli bayan polisin bu kadın olmadığını, tanıgın, düzmece bir tanık olup hayâsızca yalan söylediğini**” açıklıyorum. Mahkeme, Fethiye Çetin’i salona çağırıyor, bu tanığı onunla yüzleştiriyor. Fethiye Çetin anlatımında: “**Kendisini görüş yerine getiren polis görevlisinin bu tanık olmadığını, onun Hukuk Fakültesinde öğrenci olduğunu, kendisinin de aynı fakültede öğrenci olması nedeniyle onu tanıdığını, bu tanığı hiç görmediğini ve yalan söylediğini**” bildiriyor.

Bu duruşmayı izleyen oturumda sanık Kadir Şahin, mahkemeye, 25-26.8.1982 günlü bir devri teslim tutanağı veriyor. Bu tutanakta olay günü Fethiye Çetin’i görüş yerine getiren bayan polis görevlisinin adı bildiriliyor. Bu da **Türkan İnce’**dir. Bu tutanak, bir yandan Polis Memuru Türkan İnce’nin 25.8.1982 gününde cezaevinde görevli olduğunu, öte yandan da Nigar Avcı’nın yalan söylediğini gösteriyor. Böylece ortaya sanıkların savunmasını değil, tersini gösteren gerçekdışı bir tutanak çıkmış oluyor, oyun bununla da bitmiyor ve sürüyor.

Mahkeme Cezaevi Müdürlüğüne bir yazı yazarak olay günü Fethiye Çetin’i avukat görüş yerine getiren polis görevlisinin kim olduğunu soruyor ve **Cezaevi Müdürü Albay Raci Tetik imzalı** 10.3.1982 gün ve 4046-214-8 sayılı **yanıt yazısında** bu bayanın **Nigar Avcı olduğu bildiriliyor**. Böylece cezaevi yönetimi, bir tanığın kimliğini mahkemeden gizliyor ve adaleti yanıltma yoluna gidiyor, suç kanıtlarını saklıyor ve suç işliyor.¹

CEZAEVİ GÖREVLİLERİNİ ŞİKÂyet:

Bu yüz kızartıcı durum karşısında Avukatım Veli Devocioğlu, mahkemeye gerçekdışı yazılar yazan görevlileri, Ankara

1 12 Eylül döneminde Mamak Askerî Cezaevinde bir astsabayın yönetiminde kimi erler tarafından dövülerek öldürülen ve yargısız bir infaza kurban olan yayıncı İlhan Erdost ile ilgili davada savcıya ve mahkemeye ifade veren aynı Cezaevi Müdürü Raci Tetik’in, tutukluların dövülmesi için kendisinin emir verdiğini itiraf ettiğini anımsıyorum. İkrar edilen bu suçtan ötürü hakkında dava açılması için Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Savcısına şikâyetle bulunuyor isem de, Askerî Savcılık bu davayı açmıyor ve başvurum sonuçsuz kalıyor.

Sıkıyönetim Komutanlığına şikâyet ediyor. Avukat Veli Devecioğlu tarafından Sıkıyönetim Komutanlığına verilen şikâyet dilekçesi şöyledir:

SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞINA
ANKARA

ÖZÜ: Mamak Askerî Cezaevi sorumluları hakkında yasal işlem yapılması istemi.

Müvekkilimiz Av. Halit Çelenk, 25.8.1982 günü görüş yapmak üzere gittiği Mamak Askerî Cezaevi C. Blokunda, kendisine hücre cezası verilen müvekkili ile görüştüğü sırada, bu cezanın neden verildiğini sormuş, onun da **“Tecritteyim...”** diye söze başlamasıyla orada bulunan görevliler **“cezaevinde tutuklulara yapılan muameleler konusunda görüşme yapılamayacağı”** gerekçesi ile konuşmayı hemen kestikleri gibi, ayrıca Av. Çelenk hakkında tutukluları idareye karşı tahrik ettiği iddiasıyla tümüyle gerçek dışı bir tutanak düzenlemişlerdir.

Buna ilişkin dava halen 2. No.lu Askerî Mahkemede (982/315 Esasında) görülmektedir.

Söz konusu davanın yargılamasında, olay tanıklarından birinin tutukluyu görüşme yerine getiren bir bayan polis memuru olduğu anlaşılmış, kimliğinin saptanıp bildirilmesi için de Mahkeme tarafından cezaevine yazı gönderilmiştir.

Buna verilen 10. Mart. 1983 tarih ve 4046-214-83 sayılı Alb. Raci Tetik imzalı yanıt yazıda, tutukluyu görüşme yerine getiren görevli bayanın “Gardiyan Nigar Avcı” olduğu bildirilmiştir.

Ayrıca, olay tarihine ait C. Blok görev çizelgesinde de sadece gardiyan Nigar Avcı'nın adı yazılmış, başkaca bayan görevliden hiç söz edilmemiştir. Bu durumda mahkeme, tanık olarak gardiyan Nigar Avcı'yı

dinlemiştir.

Oysa, daha sonra tutukluyu görüşme yerine getirilen görevlinin, gardiyan **Nigar Avcı olmayıp** bayan polis memuru Türkan İnce olduğu bizzat cezaevi görevlileri tarafından düzenlenen ve mahkemeye sunulan **25-26.8.1983 tarihli tutanaktan** kesinlikle anlaşılmıştır.

Şu durumda, Mamak Özel Askerî Ceza ve Tutukevi Müdürlüğünün, yalnızca bir tanığın kimliğini gizlemekle kalmayıp mahkemeye de **gerçek dışı bilgi verdiği** ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Esasen, yasadışı tutum ve davranışlarıyla ilgili herkesin dikkatini çeken cezaevi yönetiminin bu tavrı, davanın selâmeti bakımından bizleri ciddi kaygılara düşürmüştür.

SONUÇ: Arz edilen bu nedenlerle, **sorumlular hakkında gerekli yasal işlemin yapılmasını**, sonucundan bilgi verilmesini saygıyla ve vekil olarak dileriz.

Halit Çelenk

Vekili

Av. Veli Devecioğlu

Ben de cezaevi yönetiminin yasaları çiğneyerek ve suç oluşturmuş bu tutumu hakkındaki düşünce ve açıklamalarımı bir dilekçe mahkemeye bildiriyorum. Bu dilekçe şöyledir:

Ankara Sıkıyönetim 2 No.lu Askerî Mahkemesi
Kıdemli Hâkimliğine

Dosya No: 982/315

Özeti: Dava hakkında düşüncelerimdir.

Bu dava ile ilgili soruşturmanın başında şikâyetçi iken, gerçek dışı tutanaklar düzenlenerek, emir altındaki görevliler tanık olarak dinletilerek sanık durumuna getirilmeye çalışıldım. Ama biçimsel olarak

sanık gösterilen insanların gerçek davacı ve bir hakkın takipçisi oldukları çok görülmüştür. Bu nedenle savunma yapmıyorum. Çünkü bu olayda savunma, adalete ve hukuk kavramına saygısızlık olacaktır. Böyle bir saygısızlıktan uzak durmayı yeğliyorum.

Sanık astsubayların uyguladıkları hukuk dışı yöntemler duruşmanın seyri esnasında da sürdü. Olay günü tutuklu Fethiye Çetin'i avukat görüş yerine getiren bayan polis memuru Türkan İnce olduğu halde, her nedense bu bayan polisin tanıklığından rahatsızlık ve endişe duyan ve gerçeği örtbas etmek isteyen karşı taraf, mahkemeye olay yerinde bulunmayan bayan gardiyan Nigar Avcı'yı getirdi ve tanık olarak dinletti. Bu gardiyan Nigar Avcı da kendisine verilen talimatı yerine getirdi. Ama C blok görüş yerine getirilen ve bu bayan gardiyanla mahkemede yüzleştirilen tutuklu Fethiye Çetin, Nigar Avcı'nın doğru söylemediğini, kendisini görüş yerine getiren görevlinin bu gardiyan olmayıp adını bilmediği bir bayan polis memuru olduğunu, bu polis memurunun hukuk fakültesinde öğrenci olduğunu ve kendisi de aynı fakültede öğrenci olduğundan oradan şahsen tanıdığını bildirdi.

Bu duruşmayı izleyen oturumda sanık Kadir Şahin Mahkemeye 25-26.8.1982 günlü bir devri teslim tutanağı verdi. Bu tutanakta olay günü Fethiye Çetin'i görüş yerine getiren bayan polis memurunun adı bildiriliyordu, bu da Türkan İnce idi. Güya bu tutanakla polis memuru Türkan İnce'nin Ümmü Gülsüm Vural'a görevi teslim ettiği ispatlanmak isteniyordu. Evet görev teslim edilmiş olabilirdi, ama olaydan bir gün sonra yani 26.8.1982 tarihinde... Bu tutanak bir yandan polis memuru Türkan İnce'nin 25.8.1982 gününde ceza evinde görevli olduğunu ve görev yaptığını ispat ediyor, öte yandan da Nigar Avcı'nın doğru söylemediğini gösteriyordu. 25-26.8.1982 tarihi gece

yarısını gösterdiğine göre ve nöbet 25.8.1982 tarihinde teslim edilseydi tutanağa 25-26.8.1982 tarihi atılamayacağına göre Türkan İnce'nin 25.8.1982 tarihinde görevde olduğu anlaşılıyordu. Böylece ortaya sanıkların savunmasını değil aksini gösteren gerçek dışı bir tutanak çıkıyordu.

Tutuklu Fethiye'yi görüş yerine getiren Türkan İnce yerine Nigar Avcı'yı yerleştirme ve tanık olarak dinlenen bu bayan gardiyanın ifadesini doğrulama çabaları daha da sürdürüldü. Ceza evinden bu yolda bir de yazı gönderildi. Bu yazı da gerçek dışı idi. Bu gerçek dışılığı, olayın içinde bulunan ben bütün çıplaklığı ile bildiğim gibi, yukarıda sözü geçen belgelerin incelenmesi ve tanık Fethiye Çetin'in anlatımı doğruluyordu.

Bütün bu gerçek dışı tanık getirme, gerçek dışı yazı ve tutanaklardan dolayı görevliler hakkında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına bir şikâyet dilekçesi verilmiştir. Bunlar elbette ki incelenecektir.

Ama bütün bunlar niçin yapılmıştır? Sanık astsubayların konuşmalarımızı dinledikleri, böylece savunma hakkını ihlal ettikleri ve 353 sayılı Askerî Yargı Usul yasasının 91. maddesini aykırı hareket ettikleri kendi düzenledikleri tutanakla sabittir. Bu tutanağın benimle ilgili yönü gerçek dışı olmakla beraber kendileri tarafından kabul edilen yönleriyle konuşmaları dinlediklerini açıkça göstermektedir.

Olay gerçekten üzücüdür. Savunma hakkını korumak isteyen bir avukata tertipler hazırlamak üzücü olmaktan da ötedir.

Ben bu olayda, 35 yıllık tüm meslek yaşamımda olduğu gibi ilkeleri savundum. Amacım kişisel değil, ilkeseldir. Bütün Askerî ceza evlerinde avukat-tutuklu görüşmeleri dinlenmekte, savunma hakkı ihlal edilmektedir. Huzurda dinlenen tanık avukatlar da bunu doğrulamışlardır. Görüş yerlerinde bizi dinleyen

görevlilerin nefeslerini, görüş süresince ensemizde duyarız. Normal sesle konuştuğumuz zamanlarda, dinleme güçleştiği için, görevliler tarafından yüksek sesle konuşmamız konusunda bize uyarılar yapılır. Bütün bunlar 353 sayılı yasanın 91. maddesine rağmen herkesin gözleri önünde yapılır.

İşte ben buna karşı çıkmak istedim. Bu yasadışı uygulamanın kaldırılması için konuyu Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına götürdüm. Böylece savunma hakkını korumak ve savunmak istedim. Bu, insan olarak, avukat olarak, hak savunucusu olarak görevimdi. Bu görevi yerine getirmek istedim.

Bu davada görevli iki astsubayın mahkûm olması, ne bana ve ne de savunma hakkına bir şey kazandı. Benim amacım da başından beri bu sanıkların mahkûm olmaları değildir. Amacım, ilkeyi savunmaktır, hukuku savunmaktır.

Sayın savcı beraatımı istiyor. Beraatı istenen sanık sevinir, ben sevinemiyorum. Çünkü davaya gerçek dışı iddialarla, gerçekdışı tutanaklarla, emir altındaki tanık sözleriyle sanık olarak yerleştirildim. Amaç, astsubayların, beni suçlayarak kendilerini kurtarmaları idi. Düzenleme, herkesin anlayacağı kadar açıktı.

İnsan Hakları'nı ve bu haklardan yaşam hakkı kadar kutsal ve vazgeçilmez olan "savunma hakkı"nı savunma yolunda her şeyi göğüslemeye hazırım. Saygılarımla.

Müşteki sanık
Halit Çelenk

Gerçekten iki suçlu astsubayın kendi kendilerini cezadan kurtarmak için ve yine cezaevi yönetimi de, suç işleyen görevlileri savunmak için bir suçlar demeti oluşturuyorlar, böylece:

—İki sanık astsubay sahte tutanak düzenliyorlar. Gardiyan Nigar Avcı'yı, yalan tanıklığa teşvik ediyorlar. (TCY: Madde 283 ve 311)

—Gardiyan Nigar Avcı, yalan şahitlik ediyor (TCY: Madde 286)

—Cezaevi yönetimi, mahkemeye yazdığı yazıyla suçluları koruyor, gerçekte Fethiye Çetin'i görüş yerine getiren ve olaya tanık olana Türkan İnce iken, **Hukuk Fakültesinde öğrenci olan bu tanık, istenilen anlatımı vermeyi kabul etmeyince onun yerine Gardiyan Nigar Avcı'yı göstererek suç kanıtlarını yok ediyor ve değiştiriyor. (TCY: Madde 296)**

Bütün bu gerçekler ortada iken ve dosyadaki belgeler de bunu doğrularken, Askerî Savcı, sanıkların beraatlarını istiyor.

AVUKATLARIN ORTAK SAVUNMASI

Avukat Veli Devocioğlu ve öteki savunmanların hazırladıkları ortak savunma şöyledir:

3.5.1983

ANKARA SIKIYÖNETİM 2. NO'LU ASKERİ
MAHKEMESİ
KIDEMLİ YARGIÇLIĞINA

DOSYA NO: 982/315

ÖZETİ: Davanın özü hakkında
iddia ve savunmalarımız.

A- OLAY:

Müvekkilimiz Av. Halit Çelenk, Sıkıyönetim Askerî Mahkemesinde T.K.P. sanığı olarak yargılanan tutuklu Fethiye Çetin'in vekili bulunmaktadır. O davanın bir oturumunda söz alan Fethiye Çetin, duruşma yargıcına yakınlıkla tecritte bulundurulduğunu, özel işleme tâbi tutularak tüm haklarından yoksun bırakıldığını, Mahkemenin bu duruma müdahale etmesini istemiştir. Buna karşılık duruşma yargıcının istemi tutanağa geçirdikten sonra, "cezaevi konusu bizim dışımızdadır, vekilin durumla ilgilenmiş" demiştir.

Bu oturumdan sonraki görüşme gününde Av. Çelenk, görüş yapmak üzere gittiği Mamak Askeri

Cezaevi C. Blokunda kendisine hücre cezası verilen müvekkiline bunun neden verildiğini sormuş, onun da “tecritteyim...” diye söze başlamasıyla orada bulunan sanıklar “cezaevlerinin iç meseleleri hakkında konuşma yapılamayacağı” gerekçesiyle görüşmeyi hemen kesmişlerdir. Av. Çelenk’in kendilerine “Ben bu olayı öğrenmeden müvekkilimin yasal haklarını nasıl savunabilirim? diye sorduğunda da “Biz yasa bilmeyiz, bize verilen emir budur” demişlerdir.

Ayrıca, müvekkilin, bu durumu saptayan bir tutanak düzenlemesine de engel olmuşlardır. Ancak, tutanağın düzenlendiğini öğrenir öğrenmez de karşı harekete geçmişler ve güya Av. Çelenk’in Fethiye’ye “Cezaevi kurallarına uyma, mümkün olduğu kadar diren, biz senin arkadayız, seni bu konuda destekliyoruz” diyerek onu suç işlemeğe tahrik ve teşvik ettiği iddiasıyla 25.8.1982 tarihli bir tutanak düzenleyip iki ere de imza ettirmişlerdir.

B- DAVA:

Bunun üzerine, Askerî Savcılıkça, müvekkil hakkında T.C.Y. 311/3 md. den ve diğer sanıklar İbrahim Kılıç ve Kadir Şahin haklarında da “353 sayılı yasanın 91. md. ne aykırı olarak Av. Halit Çelenk ile müvekkili arasındaki konuşmayı dinledikleri ve konuşmayı kestirmek suretiyle vazifelerini suiistimal ettikleri” için T.C.Y. 240. md. den dava açılmıştır.

C- KANITLAR:

Müvekkil Çelenk, gerek hazırlık aşamasında As. Savcılıkta, gerekse mahkemenizde, kişiliğinden beklenen bir içtenlikle olayı anlatıp hakkındaki iddiaları tümüyle reddetmiş, şikâyetten amacının da kişisel olmayıp hukukun egemenliğini sağlamaktan ibaret bulunduğunu söylemiştir. Sanık astsubaylar ise; konuşmaları dinlemediklerini, ancak tutuklularla avukatlar arasındaki tel örgü yüzünden birbirleriyle bağırarak

konuştuklarını, o nedenle kendilerinin de duyduklarını, fakat öteki avukatların duymadıklarını konuşmayı da kesmediklerini, görüşme bittikten sonra tutukluyu götürdüklerini, güvenliği sağlamak üzere orada bulduklarını söylemişler, düzenledikleri tutanak içeriğini de hemen aynı sözcüklerle tekrar etmeye özen göstermişlerdir.

Tanık erler, Ahmet Angın ve Atilla Alkan da, kolayca tahmin edilebileceği gibi, pek acemice ezberletildiği izlenimini veren ifadelerle sanık komutanlarının sözlerine ve tutanağa koşut beyanlarda bulunmağa caba göstermişlerdir.

Tanık Avukatlar Asım Hışıl, Serhat Sumru Altınok, Fahir Tolunay, Şükrü Günel ve Çetin Tekdoğan; aydın olmanın sorumluluk bilinci içinde olayı ayrıntılarıyla, özellikle de tutuklu Fethiye Çetin'in bayan olması dolayısıyla öteki tutuklulardan önce getirildiğini, bu nedenle de Av. Çelenk'in kendilerinden önce görüşmeye başladığını, konuşmayı duyduklarını, sanık astsubayların ileri sürdükleri sözleri kesinlikle sarf etmediğini, sarf etseydi duyacaklarını, görüşmenin de 10-15 saniye ile yarım ya da 1 dakika sürdüğünü, sonra sanık astsubaylar tarafından kesildiğini, Fethiye'yi de görüş yerine getiren görevlinin bir bayan polis memuru olduğunu, hiç bir kuşkuyla, duraksamaya yer bırakmayacak biçimde belirtmişlerdir.

Av. Çelenk'in görüştüğü, olayın bizzat içinde yaşayan tutuklu Fethiye Çetin de bu tanıkları doğrulamıştır.

Tanık Nigar Avcı'ya gelince...

Av. Çelenk'in, "Müvekkil Fethiye'yi olay yerine getiren bu görevli değildir, o bir bayan polis memuru idi, kesinlikle biliyorum" biçimindeki itirazlarına, yüzleştirildiği Fethiye Çetin'in "beni görüşme yerine getiren görevli, şimdi huzurda bulunan ve kendisini

tanıdığım bayan değildir, daha önce belirttiğim gibi, bayan polis memuru idi” demesine, tanık avukatların tutukluyu getirenin bayan bir polis memuru olduğunu anlatmalarına karşılık tanıdığımız sivil gardiyan Nigar, gözlerimizin içine baka, baka mahkemenin önünde verdiği yeminli ifadesinde aynen “Fethiye Çetin’i avukatı ile görüşmek üzere görüşme yerine ben getirdim diyebilmiştir”.

İçeriği, niteliği biraz değişik olsa bile, her toplumda ve bütün zamanlarda önemini ve değerini daima korumuş ve korumakta da devam edeceğine inandığımız adalet adına, ahlak adına hüznün verici olmakla, birlikte, iki rütbeli sanığın böyle gerçek dışı bir tutanak düzenlendiğine tanık olduktan, bir resmi mercii; cezaevi yönetiminin, **Fethiye’yi getiren polis memuru Türkan İnce’nin adını görev çizelgesine yazmayıp sonra da mahkemeye** “...tutuklu Fethiye Çetin’i avukatı ile görüşmek üzere o günün görevlisi bayan gardiyan Nigar Avcı götürmüştür” diye yazabildiğini gördükten sonra, doğrusu pek de şaşırmadığımızı söylemek gerek... Bunlara bakınca, tutamaksız, çaresiz bir genç kızın işsiz ve ekmeksiz kalma kaygısını ve bundan doğan ifadesini daha kolay anlayabiliyoruz.

Geçen oturmuda yüksek Mahkemeye takdim ettiğimiz ortak dilekçede de belirtildiği üzere sanıklardan Kadir Şahin tarafından sunulan 25-26.8.1982 tarihli tutanak, olay günü C. Blokta görevli polis memurunun Türkan İnce adında bir bayan olduğunun ve Fethiye’yi de bunun getirdiğinin resmi belgesidir. Bizzat tanık er Atilla Alkan’ın bile bir soru üzerine “Bayan polis orada idi, tutukluyu bayan polis getirip götürüyordu” dediği hatırlanacaktır.

Şu durumda, müvekkil Halit Çelenk’in iddia edilen sözleri asla söylemediği esasen söylemesinin de mümkün olmadığı her türlü tartışmanın dışında tam

bir kesinlik kazanmış bulunmaktadır.

D- OLAYIN HUKUKSAL DEĞERLENDİRİLMESİ:

Yargılamanın ulaştığı bugünkü noktada maddi gerçeğin bütünüyle aydınlığa çıktığı kolayca söylenebilir.

Ancak, olayın hukuk açısından irdelenmesinde -özellikle de savunma hukuku açısından- zorunluluk bulunduğuna inanıyoruz.

Toplumumuzun içinden geçtiği bunalımın insanlara olduğu kadar, kurumlara da yansıyor yıpratıldığı gözlenmektedir. Bu sarsıntının en fazla etkilediği kurumların başında da savunma müessesinin geldiği her halde söylenebilir. Savunma müessesesini, savunma hakkında ayırmağa olanak bulunmadığına göre, özde bu hakkın zedelendiğini söylemek bir gerçeği dile getirmektedir.

Konumuza ilişkin olması bakımından anılan 91. madde özellikle önemlidir:

“Tutuklu, müdafii ile her zaman görüşebilir ve haberleşebilir.

İddianame askerî mahkemeye verilinceye kadar sanığın bilmesi uygun görülmeyen hususların kendisine duyurulması askerî savcı tarafından yasaklanabilir. Bu tedbirlere karşı askerî mahkemede itiraz olunabilir.

Tutuklama sebebine göre, gerektiğinde iddianamenin askerî mahkemeye verilmesine kadar sanık ile müdafininin görüşmesinde askerî savcı veya yardımcısı hazır bulunabilir.”

Demek ki, tutuklu, müdafii ile “her zaman” görüşebilir ve haberleşebilir. İddianame askerî mahkemeye verilinceye kadar görüşmelerinde yalnızca bir devlet görevlisi bulunabilir: O da askerî savcı veya yardımcısı. İddianame mahkemeye verdikten sonra ise, hiç kimse, hiç bir nedenle bu görüşmede hazır bulunamaz, konuşmayı dinleyemez. Madde son derece açık, kesin. Başkaca bir yoruma da elverişli değil.

Oysa, Mamak Cezaevinde ne görüyoruz? Hem tutuklunun, hem müdafinin arkasında bir görevli... Avukatın güvenliğini sağlamak için bulundurulduğu söylenen bu koruyucular, her nedense 1979'da 4 kitli kapıyı açıp gelen saldırganlara karşı Av. Çelenk ve arkadaşlarını koruyamamışlar (Buna ait dava halen 3. No.lu Askerî Mahkemenin 980/827 Esasında görülmektedir) ama şimdi, Çelenk'i kendi müvekkili bayana karşı korumaktadırlar..

Sanıklar görüşmeyi dinlemediklerini söylüyorlar. Ama Cezaevi Müdürlüğü tam aksini söylemektedir: Yönergenin 49. maddesinde bütün konuşmalar Türkçe olur denildiğinden "biz bu maddeyi dinlenmesi için Türkçe olur şeklinde tefsir ediyoruz."

Cezaevi Talimatında yasanın açık hükümlerine aykırı kimi maddelerin bulunduğu doğru. Örneğin, Yasa, tutuklu ile avukatının görüşmesinde yalnız askerî savcı veya yardımcısının bulunabilmesine izin verirken Talimatın 19. maddesi "Savcı veya tayin edilecek diğer bir memur"dan söz etmektedir. Talimatı hazırlayanlarda yasaya "uygunluk" gibi bir hukuksal kaygının bulunmaması bir yana, hatta en küçük bir dil özeni bile taşımadıkları tutukluya "Personel" denilmesinden de bellidir. (Madde 19/a-b'de Tutuklu personel deyimini kullanılmıştır.)

Cezaevi Talimatının, kaynağını oluşturan yasaya aykırı olamayacağını söylemek bile gereksizdir. Ama zaten alabildiğine genişletilerek hazırlanmış bu hükümler de yetersiz bulunarak uygulamada tefsir yolu ile de ayrıca genişletilmesi, savunma hakkının bir parçası olan avukat - tutuklu görüşmesini sadece anlamsız, içi boş, insanlara eza veren göstermelik bir düzeye indirmekle kalmamış, ömrünü adalet hizmetine adanmış en saygın isimlere karşı bile hoyratça kullanılabilir bir boyut ve nitelik kazandırmıştır.

İşte Yüksek Mahkemeniz, bu durumun yasa

dışılığını saptamak ve bir yargı kararı halinde ortaya koymak gibi son derece önemli tarihsel bir görevle karşı karşıya bulunmaktadır. Bize göre bu hal, müvekkilin beraat etmesinden de çok ayrı ve büyük bir olaydır.

E- 91. MADDE KARŞISINDA SANIKLARIN DÜZENLEDİKLERİ TUTANAĞIN VE TANIK İFADELERİNİN DEĞERİ:

Bilindiği gibi, Ceza Yargılama Hukukumuz ilke olarak “vicdani delil sistemi”ni kabul etmiştir. Bu sistem tüm uygar ülkelerin benimsediği bir sistemdir. Vicdani delil sistemi, tarihsel gelişimi yönünden, kanuni delil sisteminden sonra gelir. Kanuni delil sisteminin tersine, bu sistemde deliller yasa koyucu tarafından sayılıp sınırlandırılmamıştır. Delillerin toplanmasında ve değerlendirilmesinde yargıca geniş bir takdir hakkı tanınmıştır.

Ancak hemen açıklamak gerekir ki, yargıcın takdir de özgür olması, adalete giden yolun sübjektif bir durum olan vicdani kanaatten geçmesi, bunun bir keyfilik sistemi olduğu anlamına gelmez. Gerçekten Yargıtay, delillerin “hâkimin takdirine bırakılmış olmasının, keyfine terk edilmiş olması demek olmadığını” açıkça karar altına almıştır. (Yargıtay 1. C.D. 14.4.1966 gün 66/902-1254 ve 25.4.1970 gün ve 70/2688-1307 Sayılı kararları)

Askerî Yargıtay Daireler Kurulu da kökleşmiş kararlarında, “Mahkemelerin delilleri serbest takdir hususundaki hak ve yetkilerinin hudutsuz olmadığını” belirtmiştir. (25.4.1967 gün ve 67/50-53 Sayılı karar)

Mahkemelerin kanıtların toplanmasında ve değerlendirilmesinde göz önünde tutacağı ölçü ve sınırdır nedir?

Bu sınır, yasa, hukuk, genel ahlak ve adap ölçüleridir.

Yargıtay'ın yerleşmiş uygulaması da yargıcın, yasaya, hukuka, genel ahlaka aykırı olmayan kanıtların toplaması doğrultusundadır. Askerî Yargıtay 2. Dairesi bu konuda aynen şöyle demektedir: "Ceza Usul hukukumuzda vicdani delil sistemi esas benimsenmiştir. Bu sistemde H.U.M.K. da olduğu gibi deliller tek tek kanun koyucu tarafından sayılmamış, aksine hâkim delillerin takdirinde serbest bırakılmıştır. Ancak, kanuna, ahlaka, genel adaba aykırı surette toplanan delilleri hâkim telakki etmekten kaçınmak zorundadır." (26.4.1978 gün ve 78/35-100 S.lı karar)

O halde bir kanıtın, yargıç tarafından kabul edilebilmesi için onun yasaya, ahlaka, örf ve adete ve kamu vicdanına uygun olması gerekir.

Olayımızda ise, iddianamede de kabul edildiği gibi, yasa (353/91.m.) avukat-tutuklu görüşme ve konuşmalarının dinlenmesi açıkça yasakladığı halde, görevliler konuşmaları dinlemişlerdir. Bununla da kalmamışlar, söylenmemiş sözleri söylenmiş gibi göstererek bir de gerçek dışı tutanak düzenlemişlerdir. Böyle bir tutanak yasaya aykırı bir tutanaktır. İçeriği ve gerçek dışılığı bir yana, bu tutanak "yasaya aykırı" bir kanıt niteliğindedir. Bu nedenle de kanıt olarak ele alınması, başka bir deyişle kanıt "telakki" edilmesi hukuk açısından mümkün değildir.

Yasaya aykırı olan bir tutanağın imzacıları da tanık olarak dinlenemez. Çünkü yasa bu kişilere tutanaktaki sözleri -ki bunlar gerçek dışıdır- dinlemeyi yasaklamıştır. Zaten bu nedenle de sanıklar hakkında kamu davası açılmıştır. Yasanın dinlenmesini yasakladığı bir konuda, dinleyenlerin verecekleri bilgilerin de hukuksal bir kanıt değeri yoktur.

Eğer bu yargı doğruysa -ki bizce doğrudur ve mahkeme kararları da öyle olduğunu göstermektedir- o takdirde, Esas Hakkındaki mütalaanın, hiç bir kanıt değeri olmayan tutanakla, onu ezbere yineleyen

tanık erlerin sözlerine dayanarak sanık lehine yorumlanabilecek bir “kuşkudan söz etmesini doğru bulmadığımızı söylemek zorundayız. Kaldı ki, o tutanağın ve sözlerin gerçeklik payını en iyi bizzat kendileri bilmektedirler. Ve bunu takdirde sayın iddia makamının zaafa düşebileceği aklımızdan bile geçmez.

SONUÇ:

Bütün olumsuz koşullara karşın Mahkemenin, hukukun ve adaletin gereğini yerine getireceğine inanıyoruz, inanmak istiyoruz.

Bu duygularla Yüksek Heyete saygılar sunuyoruz.

Müdahil ve Sanık Halit Çelenk Vekilleri
Av. Veli Devecioğlu
Avukat Mehmet Ali Şengül
Avukat Şenal Sarıhan
Avukat Refik Ergün

Türk Hukuk Kurumu ve Ankara Barosu Başkanı Profesör Muammer Aksoy’un yaptığı savunma.

ANKARA SIKİYÖNETİM KOMUTANLIĞI
2 NUMARALI ASKERİ MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI YÜKSEK KATINA

Dosya No:

SANIKLAR: Kadir Şahin, İbrahim Kılıç ve Halit Çelenk.

AVUKAT HALİT ÇELENK’İN VEKİLİ: Ankara Barosu Başkanı Muammer Aksoy

DİLEKÇENİN KONUSU: Avukat Muammer Aksoy’un, Sanık Halit Çelenk’in müdafii olarak onun suçsuzluğunu; ve müdahil Halit Çelenk’in vekili olarak da, Kadir Şahin ve İbrahim Kılıç’ın suçluluğunu açıklayan maruzatıdır.

7.6.1983 günlü duruşmada, Yüksek Heyetinizin izni ile, ayrıntılı olarak, müvekkilim Halit Çelenk’in

kendisine isnat edilen suçlu işlemlerine asla imkân bulunmadığını; Halit Çelenk'in kişiliği ve karakteri gereği ulaşılmaması zorunlu olan bu sonucu, dosyadaki delillerin de perçinlediğini; buna karşılık, İbrahim Kılıç ve Kadir Şahin'in suçlu olduğunu gösteren kanıtların, kesin bir kaniya ulaşmak için yeterli olduğunu arz etmiştim. Bu lâhiyayı, o maruzatımı yazılı olarak da sunmak amacıyla veriyorum.

1- Halit Çelenk'in kendisine isnat edilen suçlu işlemediği, hem "onun -meslektaşlarınınca bilinen-karakterinin" ve hem de "dosyadaki delillerin" ulaştırdığı kesin bir sonuçtur:

A- 35 yıllık meslek yaşamında en yüksek düzeyde ahlâkî ölçütlere, kanuna ve tüm Hukuk İlkelerine titizlikle saygı gösteren bir karakter abidesi olarak tanınmış Halit Çelenk'in, bu davada kendisine isnat olunan -yalnız Hukuk ile değil, ahlâkla da bağdaşmaz- fiili işlemlerine imkân yoktur; adeta "psikolojik bakımdan muhal bir suç" söz konusudur:

Mesleğimizde, Hukuka, kanunlara ve ahlâk kurallarına titizlikle saygılı pek çok şahıs vardır; ve Hukukun emrinde hizmet gören bir meslek bakımından, mensuplarının böyle davranmaları da doğaldır. Ancak meslektaşlarımızın, bu alandaki titizlik bakımından, birbirinin aynı olduğunu iddia etmek, gerçeğe uygun düşmez. Kişisel karakter, her meslekte olduğu gibi, avukatlık mesleğinde de, önemli bir rol oynamaktadır. Kendisini 20 yıldan fazla bir zamandır -özellikle, ben Türk Hukuk Kurumu Başkanı olduğum, o da Türk Hukuk Kurumu Yönetim Kurulu Üyesi, ya da 2. Başkanı olduğu için- çok yakından tanıdığım Halit Çelenk, abartmasız diyebilirim ki, "hak uğruna savaş mesleği" olan dürüst avukatlığın, Ülkemizde simgesi haline gelmiştir: Halit Çelenk, Hukuka ve kanunlara daima saygılıdır. Ama her şeyden önce,

kendi ölçülerine göre bir noktada mücadelenin gerekli olduğuna inansa ve bazı şekil kurallarına karşı -Hukukun içeriğini koruma amacıyla- protestoda bulunacak olsa bile, kendi kavga ve azim kararının uygulanmasında, başkalarını **alet**, hele **kurban** etmeye tenezzül etmeyecek kadar, **ahlâk kurallarına saygılı** bir insandır. Hele olayımızda olduğu gibi, zayıf (fizik bakımdan hayli kötü durumda olan) bir kadını, Cezaevi Yönetimine karşı mücadeleye iteleyerek, adeta **mahvolacak duruma düşürmesi**, onun karakterine taban tabana zıt düşecek korkunç bir davranıştır. Tutuklu bir kadının, ülkemizin koşullarında sağlık bakımından ne kadar büyük zorluklar karşısında bulunduğu, herkesin ve hele bir avukatın çok iyi bildiği bir gerçektir. Bu durumda olan bir kadını, hücre cezasına mahkûm ettirecek (bu cezayı tekrarlatacak) ve daha birçok fiziksel yoksulluklarla ve ruhsal baskılarla karşı karşıya bırakacak bir “mukavemet tutumuna itelemek” için, insanın **ahlâk ve vicdan kurallarını hiçe sayması** gerekir. Böyle bir vicdansızlığı, hele Halit Çelenk gibi 35 yıllık meslek yaşamında, hiçbir zaman maddî çıkarlar peşinde koşmamış, **sadece insanlı duyguların etkisi altında ahlâkilik ve vicdanilik abidesi gibi davranmış bir hukukçunun** yapabilmesi, gerçekten imkânsızdır.

Evet, ona isnat edilen bu suçun, onun tarafından işlenebilmesi, psikolojik bakımdan adeta **muhal** bir suçtur. “Maddî bakımdan muhal suç” olmayabilir; ama manevî bakımdan muhal bir suçtur: Sözgelisi herhangi bir hukukçu, bir gazeteyi alıp okuyabilmek için, kimse görmeyecek dahi olsa, bir gazetecinin kafasına bir odun vurarak gazeteyi alıp gidebilir mi? “Böyle bir fiil vukuu buldu” denilse, o hukukçunun, akıl hastası olmadığı takdirde, bu fiili yapabileceği kabul edilebilir mi? Elbette hayır! İşte herhangi bir hukukçunun bir gazeteyi almak için gazeteciyi

yaralaması, onu ölüm tehlikesi ile karşı karşıya bırakması ne kadar imkânsız ise, Halit Çelenk'in mizaç ve karakterinde olan bir hukukçunun, bu davada kendisine isnat olunan fiili işlemesi de, o kadar imkânsızdır: Halit Çelenk gibi, ömrünü **zayıf ve aciz** durumda olan kişilerin **müdafaasına ve korunmasına adanmış** ve böylesine bir hizmet aşkı ile didinirken kendi sağlığını dahi hiçe sayagelmiş, gerçekten **fazilet örneği** bir kişinin (verilmesi gerekli bir kavga varsa, onun tehlikelerine kendisi katlanarak, o kavgayı bizzat verecek yerde) gerçekten **acınacak** durumda olan, **fizik bakımından çok zayıf bir kadını**, alet gibi kullanması ve onu sağlık bakımından âdetâ **mahvolmaya sürüklemesi**, akıla sığmayacak bir çelişkiyi ve bir mantikî imkânsızlığı oluşturur.

B- Esasen dosya incelendiği zaman, Halit Çelenk'e bu davanın asıl sanıkları tarafından isnat olunan fiilin, düzmece bir fiil olduğu; Halit Çelenk'in şikâyeti sonucu suçlulukları saptanacak olan iki astsubayın, emirlerindeki iki er üzerinde de manevî baskı yaparak, uydurma bir "karşı tutanak" ile suçluluktan kurtulma taktiğine başvurdukları, açık seçik ortaya çıkmaktadır:

Sanık Kadir Şahin ve İbrahim Kılıç'ın düzenledikleri tutanak, Halit Çelenk'in ve öteki altı avukatın "Halit Çelenk'in müvekkilesi ile konuşmasının dinlendiği ve kesildiğini" kaydeden tutanaktan sonra düzenlenmiştir. (Bu yoldaki iddialara karşı, ne Kadir Şahin ve İbrahim Kılıç, ne tutanağın altında imzası bulunan erler ya da İddia Makamı, herhangi bir itirazda bulunmamıştır). Halbuki, Halit Çelenk'e isnat olunan uydurma fiil doğru olsaydı, bu tutanağın Halit Çelenk'in arkadaşlarıyla düzenlediği tutanaktan **önce** tanzim edilmesi gerekirdi. Zira astsubayların (ve onların emirlerindeki erlerin) iddialarına göre, "Halit Çelenk, müvekkilesini açıkça direnmeye, onu

Cezaevi Yöneticilerin emirlerini dinlememeye, yani suç işlemeye teşvik ederek bir **suç işlemiştir**. Böyle bir durumda, Cezaevi görevlisi olan sanık astsubay Kadir Şahin ve İbrahim Kılıç, Halit Çelenk'in müvekkilesini **geri gönderip** Halit Çelenk'in **başka müvekkilleri ile konuşmasına müsaade etmezdi**. Oysa Halit Çelenk'in, müvekkilesi Fethiye'nin geri gönderilmesi üzerine başka müvekkili ile konuşmak üzere orada kaldığı ve konuştuğu sabittir. Bu vakıa, tüm tanık avukatlarca belirtildiği gibi, sanık astsubaylar ve tanık erler de, bu şekilde ceryan etmiş olsaydı, astsubaylar derhal orada (yani görüşme yerinde) bir tutanak tanzim ederek, bunun altına imza koymaya, öteki **avukatları** ve tutuklu **Fethiye** ile, onun hemen arkasında yer alan bayan polis **Türkan İnce'yi** de davet eder; ve bunlar imzalamadıkları takdirde, bu hususu tutanağın altına kaydederdi. Ne böyle bir tutanağın tutulmak istenildiği, astsubay sanıklarca veya tanık er tarafından iddia edilmiş, ne de bu andığımız kişilerin böyle bir tutanağı imzalamak istemedikleri, herhangi bir tutanağın altına şerh verilmiştir.

Halit Çelenk'in, "müvekkilesi ile konuşmasının keşildiğini bildiren bir tutanağı **görüşme yerinde tanzim ettirmek istediği**", onun ve avukat tanıkların bu yoldaki ifadelerine karşı sanık astsubayların ve tanıkların itiraz etmemesi ile de sabittir. (Hemen kaydedelim ki, bu kişiler, beğenmedikleri tüm ifadelere karşı, Mahkeme huzurunda derhal itiraz etmişlerdir). İşte Halit Çelenk ve arkadaşlarının, bir tutanakla durumu **olay yerinde** saptamak istemelerini önleyen sanık astsubaylar, buna engel olduktan sonra, Halit Çelenk ve öteki avukatlar görüşme yeri dışında, yine de bir tutanak düzenleme yoluna gittikleri içindir ki, astsubay sanıklar da, **zıt iddiayı** dile getiren bir "**karşı tutanak**" tanzim etmişlerdir. Bu **koşullarda** ve ancak böyle bir **aşamada** tutulan bir tutanağın,

gerçeği dile getirmek ve bir **suçlunun suçunu saptamak** için değil, o tutanağı tanzim edenlerin **kendilerini kurtarmak amacıyla** delil icad etmek için yaratıldığı, sadece Heyetinizdeki tecrübeli Hâkimlerce değil, sağduyu sahibi herhangi bir vatandaşça dahi kolaylıkla saptanabilir.

Astsubayların hazırladıkları tutanakta, bayan polis Türkân İnce'nin imzasının bulunmaması-onun olay anında bulunduğu yer göz önünde tutulduğu zaman- zaptın ve isnadın ne derece gerçek dışı olduğunun kesin kanıtıdır:

a- Yalnız **tanık avukatlar** değil, sanık astsubayların baskısı altında gerçek dışı ifade vermiş ve gerçek dışı bir tutanağa imza atmış **Atilla Alkan** bile, bayan polis Türkân İnce'nin olay sırasında olay yerinde olduğunu mahkeme huzurunda itiraf etmiştir. (Bu nokta üzerinde aşağıda ayrıca durulacaktır). Halit Çelenk'in ne söylediğini, herkesten daha iyi bileceği aşikâr olduğu halde, Türkân İnce'nin sanık astsubaylarca **zabtı imzalamaya çağrılmaması**, kuşkusuz o tutanakta yer alan ve Halit Çelenk'in kışkırtıcı konuşmalarından söz eden hayal ürünü (iftira niteliğindeki) kayıtların altına, tarafsız (ve kendilerinin emir ve kumandasına tabi bulunmayan) bu bayan polisin imza atmayacağını, onların çok iyi tahmin etmesinden ileri gelmiştir.

b- Sanık astsubayların, gerçeklerin tahrif edilmesine yanaşmayacağını kuvvetle tahmin ettikleri bayan polis "Türkân İnce'nin, görüşme sırasında olay yerinde bulunmadığı ve Halit Çelenk'in müvekkilesi Fethiye'yi, onun yerine **Nigar Avcı'nın** getirmiş olduğu" yolundaki **gerçek dışı iddialara dört elle sarılmış olmaları** da, Halit Çelenk'in, kendisine isnat edilen sözleri söylemediğinin bir kanıtıdır. Eğer Halit Çelenk, -çeşitli sanıkların beyanlarıyla- bir dakikadan bile kısa sürdüğü anlaşılan görüşme sırasında,

kendisine isnat edilen dehşetengiz sözleri sarfetmiş olsaydı, orada hazır bulunan (hele Halit Çelenk'e herhangi bir suretle yakınlığı, asla söz konusu olmayan) tüm şahısların tanık sıfatıyla dinlenmeleri için, özellikle görevlilerin (yani astsubayların) çaba göstermeleri gerekirdi. Olaya tanık olan kişilerinden bir **bayan polisin dinlenmemesi için**, sanık astsubayların **özel bir çaba göstermeleri**, böyle davranan sanıkların, Halit Çelenk'le ilgili olarak **gerçek dışı beyanda bulduklarını** ortaya koyar.

c- Bayan polis Türkân İnce'nin, **olay anında orada bulunmadığını kabul ettirebilmek için, bir takım tertiplere bile** başvuran, ya da bu gibi tertipleri destekleyen astsubay sanıkların, Halit Çelenk'le ilgili olarak gerçek dışı iddialarda buldukları kolayca anlaşılacağından, Türkân İnce'nin görüşme sırasında **olay yerinde olduğunu** kanıtlamanın, hem Kadir Şahin ve İbrahim Kılıç'ın suçluluğunu ve hem de Halit Çelenk'in suçsuzluğunu (sarfettiği iddia edilen sözlerle bir ilişkisi bulunmadığını) isbat bakımından büyük önemi vardır.

Dosya içinde bulunan ve bayan polis memuru Türkân İnce'nin 24 Ağustos günü nöbeti teslim aldığı gösteren 24.8.1982 günlü zabıt varakası ve nöbeti devrettiğini gösteren 25-26 günlü (25-26.8.1982 günlü) tutanaklar ile, bazı tanıkların ifadeleri bir arada ele alınacak olursa, sanık astsubayların, er tanıkların ve -çok üzülerek ifade etmek isteriz ki- bazı Cezaevi görevlilerinin, beraberce **gerçekleri tersine çevirerek Halit Çelenk'i suçlu çıkarma gayreti içine girdikleri, kolayca anlaşılmaktadır.**

Tutuklu bayanları, görüşme yerine **bayan polislerin** getirdikleri, yetkililerce tartışmasız kabul edilen bir gerçektir. Bu nedenle, tutuklu Fethiye Çetin'i, müdafii Halit Çelenk'le görüşmeye, bir gardiyanın (Nigar Avcı'nın) götürmesi, ancak görüşme gününde

herhangi bir polis memurunun nöbette bulunmaması halinde söz konusu olabilirdi. Oysa yukarıda kaybettiğimiz iki adet tutanak, olay günü (25 Ağustosta) Türkân İnce'nin **nöbette olduğunu** kanıtlamaktadır. Bir bayan polis nöbette olduğuna göre, tutukluyu görüşme yerine bir gardiyanın götürmesi söz konusu olamaz.

Bundan başka, gerek tanıklık yapan avukatlar, gerekse "astsubayların suçsuzluğunu ve Halit Çelenk'in suçlu olduğunu kabul ettirebilmek için, gerçek dışı iddiaların altına imzasını atan erlerden **Atilla Alkan**, benim Yüksek Heyetten istirham etmem üzerine, kendisine duruşma hâkimi tarafından yönetilen "görüşme sırasında bayan polisin nerede olduğu ve tutuklu ile arasındaki mesafenin ne kadar olduğu" yolundaki soruya, şöyle cevap vermiştir: "BAYAN POLİS ORADA İDİ. Tutukluyu BAYAN POLİS getirip götürüyordu. Dedi. Soruldu. BAYAN POLİSLE TUTUKLU ARASINDAKİ MESAFE 50 CM. KADARDI. Polisin adını bilmiyorum. Dedi" (Duruşma tutanağı sayfa 8 satır 12 ila 15).

Eğer bayan polis olay sırasında olay yerinde bulunmasaydı, bütün tanıkların ifadelerini teker teker izleyen ve herhangi bir ifade işine uygun gelmediği zaman hemen itirazda bulunan astsubay Kadir Şahin -bu cevap gerçeğe aykırı olsaydı- hiç şüphe yok ki, ona öncelikle itiraz ederdi. Böyle bir itirazda bulunmamıştır. (Benim bu soruyu niçin sorduğumu, davanın o safhasında fark edemediği için, bu doğru cevaba itiraz etme cesaretini göstermemiştir).

Ayrıca avukat tanıkların Yüksek Mahkemeniz huzurunda ifade vermeleri sırasında da, yine bu soruyu sorduğum ve onlar da aynı nitelikte cevaplarına karşı da itirazda bulunmamıştır. Örneğin **Sumru Altınok**, duruşma tutanağı Sayfa 5 satır 26-27 ve 35'te şöyle demiştir: "görevli astsubaylar konuşmayı kesiyoruz

demeleri üzerine GÖREVLİ POLİS MEMURU Fethiye ÇETİN'İ görüşme yerinden uzaklaştırdı... BAYAN POLİS MEMURU sanıkla arasında yaklaşık 1/5 metre mesafe vardı dedi." **Fahir Tolunay** ve **Şükrü Günel'in** ifadeleri de aynı niteliktedir.²

Bayan polis Türkân İnce'yi, olay anında "olay yerinde yok gösterebilmek" için, "emir kulu gardiyan **Nigar Avcı'yi**" **yalan tanıklığa zorlayan bazı görevlilerin** dahi, dava sırasında devreye girmiş olmaları, Halit Çelenk'in nasıl bir **tertip** ile karşı karşıya bırakıldığının dehşet verici bir kanıtıdır. Kaldı ki Halit Çelenk'i, suçlu durumuna düşürebilmek için gerçek sanıkların kendisine başvurdukları mantıkla bağdaşmaz tahrifat ve yalanlar ve ifadelerinde yer alan çelişkiler, bunlardan da ibaret değildir.

Sanık Kadir Şahin'in ve İbrahim Kılıç'ın ifadelerindeki, Halit Çelenk'in tutumuna ilişkin akıl ve mantıkla bağdaşmaz bir takım ayrıntılı iddialar, onların Halit Çelenk'in sözleri ve davranışları konusunda, nedenli pervasızca tahrif ettiklerinin (yani Halit Çelenk'i suçsuzluğunun) tartışılmaz kanıtlarıdır:

Sanık **Kadir Şahin'in** ifadelerindeki mantıksızlıklar ve çelişkiler, yalnız onun suçluluğunu değil, aynı zamanda Halit Çelenk'in gerçek dışı bir iddia ile suçlandırılmak istendiğini (yani masum olduğunu) da kanıtlayacak niteliktedir. Bu nedenle, Kadir Şahin'in ifadesindeki **çelişkilere** ve akılla bağdaşmaz İddiaların bir kısmına aşağıda değineceğiz:

a- Kadir Şahin'e göre, tutuklu Fethiye, kendisinin tecrit edildiği konusundaki sözlerine gelmeden önce, Halit Çelenk ile bir süre konuşmuştur. Ama Kadir

2 O Tanık Fahir Tolunay da (S. 6, Satır 19-21) şöyle demiştir: "...konuşmayı kesti ve Avukat Halit Çelenk'in müvekkilini alıp götürdüler. Götüren BAYAN POLİSTİ. Çünkü bayanları bayan polisler getirip götürmektedir". Yine tanık Avukat Şükrü Günel de (Duruşma tutanağı S.7.Satır4-5) ifadesinde şöyle demiştir: "...aynı Astsubay, görüşme bitmiştir diye uyarıda bulundu. Ve Avukat Halit Çelenk'in müvekkilesini BAYAN BİR POLİS alıp götürdü".

Şahin, bunların ne olduğunu tam duyamamıştır.

Demek ki, Fethiye konuşmasının başlangıç kısmında sessizce konuşmuş; ama ne gariptir ki, esas gizli kalması ve çok hafif sesle söylenmesi gereken “diren, karşı çık, ben arkadayım” vesaire gibi suç niteliğindeki sözleri, Çelenk yüksek sesle dile getirmiştir. Kışkırtma niteliğindeki beyanlarını, özellikle yüksek sesle ve duyulacak biçimde yapması, akılla asla bağdaşmaz.

b- Kadir Şahin, Yüksek Mahkemeniz huzurundaki sorgusunda, Cezaevinin iç durumu hakkında konuşulmasına müsaade etmediğini ve Halit Çelenk’in konuşmasını bunun için kestiğini söylüyor. Böylece farkına varmadan bir çelişkiye düşmektedir. Çünkü sanık, Halit Çelenk’in “Cezaevi Yöneticilerini dinleme, biz arkadayız” yolundaki sözlerinden önce, “bir süre görüştüğünü, neden tecride konuldun diye müvekkiline sorduğunu; onun da, beni tecride koydular, BANA ŞUNU BUNU YAPTIKLAR BİÇİMİNDE ŞİKAYETLERDE BULUNDUĞUNU” söylemiştir. (Duruşma tutanağı sayfa 3 satır 4-6).

Eğer bu sözlerin **gerçekle bir ilgisi bulunsaydı**, Kadir Şahin ve öteki görevliler, daha “tecride koyma ve ona ilişkin şikâyetler sırasında” görüşmeyi keser, yani müdahalede bulunurlardı. Bu takdirde de, Halit Çelenk’in, “diren, biz yanındayız” ve benzeri nitelikte kışkırtmalarda bulunmasına imkân kalmazdı. Madem ki astsubay ve görevliler, “Cezaevinin iç durumuna ilişkin konuşmalara müsaade etmiyorlarmış”, bizzat Kadir Şahin’in iddiasına göre, Fethiye ile Halit Çelenk arasında bu nitelikteki konuşma görüşmenin başlangıcında (ve Halit Çelenk’in -hayali- kışkırtma niteliğindeki sözlerinden önce) vukuu bulduğuna göre, sanık astsubay ve görevliler, konuşmayı daha bu aşamada kesmiş olacaktı. Nitekim öyle olmuştur. Bu takdirde ise, Halit Çelenk’in, görüşmenin bir

müdahale ile kesilmesinden sonra, müvekkilesini “diren, arkandayız v.s. gibi” çılgınca sözlerle tahrik etmesi, akılla ve mantıkla zerrece bağdaşamaz; yani tamamen hayal ürünü bir uydurma olarak sırtıtmaktadır.

c- Çok daha önemlisi: Kadir Şahin, Halit Çelenk’in, görüşmesi kesildiği zaman “KENDİLERİNE BAĞIRDIĞINI, ÇAĞIRDIĞINI, HATTA HAKARET ETTİĞİNİ, AMA BU HAKARETLERİ TUTANAĞA YAZMADIKLARINI” söylüyor. Eğer Halit Çelenk’in sözünün kesilmesi, onun müvekkilesine “diren, yanındayız” vesaire diye KİŞKİRTMADA BULUNMASI ÜZERİNE OLSAYDI, en şirret bir kimse (kendisine en hâkim olamayan ve son derece genç, yani DELİKANLI bir avukat) bile, HEM SUÇLU VE HEM DE GÜÇLÜ DURUMA GEÇİP, BAĞIRIP ÇAĞIRAMAZ, HELE HAKARET EDEMEZDİ. Bu hakaret, **Askerî bir Cezaevinin içinde** ve hakarete uğrayan astsubayların emrinde **bir çok erin hazır bulunduğu bir yerde** yapılacak; ve hakareti yapan da, biraz önce açıkça **suç işlemiş** (müvekkilesini suça tahrik ve teşvik etmiş) bir kişi olacak!!! Böyle bir iddianın, **akıl ve mantık ile bağdaşması** imkânsızdır. Meğerki, bu saldırgan davranışta bulunan kişi bir Halit Çelenk değil düpedüz **çılgın bir terörist ola**; ve ona karşı böylesine aşırı bir hoşgörü ile davranan görevliler de, **İsviçreli görevliler ola!**

d- Sanık astsubay Kadir Şahin, “biz görüşmeyi kesmedik, görüşme esasen bitti” diyor. Oysa Halit Çelenk ile müvekkilesi arasındaki konuşmanın sadece bir dakika kadar sürdüğü, hemen hemen bütün tanıkların ifadeleriyle sabittir. “Görüşmeye son verilmediği, sürenin bittiği” yolundaki beyan, tamamen gayri samimi ve “görüşmeyi kesmenin sorumluluğundan kurtulmak için söylenen” gerçek dışı bir beyan olarak sırtıtmaktadır.

e- Yine sanık Kadir Şahin, Askerî Savcı huzurundaki

ifadesinde, Halit Çelenk'in Fethiye ile konuşmasına engel olunca, Halit Çelenk'in bağırıp çağırdığını ve "OLAY YERİNDEN AYRILIP GİTTİĞİNİ" beyan etmiştir. Halbuki Halit Çelenk'in görüşme yerinden ayrılmayıp, daha sonra orada başka müvekkili ile konuştuğu sabittir.

f- Kadir Şahin gerek tutanakta, gerek Askerî Savcılıktaki ifadesinde, Halit Çelenk'in sadece "diren, biz yanındayız" gibi iki kelime ile yetinmediğini, şu sözleri söylediğini bildirmektedir. (Aynen tutanaktan naklediyorum): "CEZAEVİ KURALLARINA UYMA, MÜMKÜN OLDUĞU KADAR DİREN, BİZ SENİN ARKANDAYIZ, SENİ BU NOKTADA DESTEKLİYORUZ" demiştir. Yine 15.9.1982 günlü Savcılık ifadesinde de, Halit Çelenk'in aynen "kurallara uyma, mümkün olduğu kadar diren, biz senin arkadayız, SENİ BU KONUDA SONUNA KADAR DESTEKLİYORUZ" şeklinde söz sarfettiğini iddia etmiştir.

Öte yandan Kadir, Şahin, bizzat kendisinin, sanığın hemen arkasında olduğunu söylüyor. Eğer Halit Çelenk böyle konuşmuş olsaydı, daha "CEZAEVİ KURALLARINA UYMA" kelimeleri Çelenk'in ağzından çıkar çıkmaz, Astsubay'ın ve öteki görevlilerin, gürleyerek "konuşmaya devam edemezsin, suç işliyorsun" diyerek, onun sözünü kesecekleri kuşkusuzdur. Eğer böyle bir söz Halit Çelenk tarafından, görevlilerin dahi duyacağı şekilde dile getirilmiş olsaydı, nasıl olur da görevli Astsubay, öteki cümlecikleri, yani "MÜMKÜN OLDUĞU KADAR DİREN" kelimelerini saf etmesine müsaade ederdi?! Bunu düşünmek imkânsızdır. Diyelim ki, görevlilerin gafil bir anına geldi de, birden müdahale edemediler. Hiç değilse bu ikinci cümlecikten sonra olsun, Çelenk'in tahrik edici -hayali- sözlerini keserlerdi. Halbuki sanık Astsubayın iddiasına göre, Çelenk'in konuşması yine kesilmemiş; ve Çelenk, "BİZ SENİN ARKANDAYIZ"

sözcüklerini de rahatça sarfedebilmiştir. Astsubay ve öteki görevliler, bunun üzerine dahi müdahale etmemişler; ve Halit Çelenk “SENİ BU KONUDA SONUNA KADAR DESTEKLİYORUZ” da demiş; ve ancak ondan sonradır ki, Astsubay müdahale etmiştir.

Böyle bir davranışı, -hele bizim görevlilerimizin tutumları biraz olsun göz önünde bulundurulursa- akılla ve gerçeklerle bağdaştırabilmek imkânsızdır.

Hem de, bizzat Kadir Şahin’in kendi ifadesine göre, bu açıkça suça kışkırtmaya karşı, sanık Astsubay -Dünyada rastlanacak en yumuşak ifadeyle- Halit Çelenk’in “bu şekilde konuşma yapmasının DOĞRU OLMAYACAĞINI, BU KONUŞMASININ YASALARA AYKIRI OLDUĞUNU” söylemiş ve “müvekkilinizi kışkırtıyorsunuz” demiş; hepsi o kadar. Ama, iddia edilen bu sözlerle açıkça suç işlemiş olan Halit Çelenk ise, sanık Astsubayların iddiasına göre -bir arslan kesilerek- yanındaki avukatlara bağırarak, “GÖRÜYORSUNUZ, ŞAHİTSİNİZ, BENİ KONUŞTURMUYORLAR” diyerek, olay yerinden uzaklaşmış; hatta Kadir Şahin’in başka bir ifadesinde belirttiğine -ve yukarıda da değindiğimize- göre, görevlilere BAĞIRIP ÇAĞIRARAK, HAKARETLER ETMİŞ, YANİ HEM SUÇLU ve HEM DE GÜÇLÜ OLMA ŞİRRETLİĞİNİ ZİRVEYE ÇIKARMIŞTIR. Bunlar, insan psikolojisiyle ve Türkiye’nin gerçekleriyle asla bağdaşamayacak iddialardır. Zira Halit Çelenk, gerçekten bu sözleri sarfederek, müvekkilesini kışkırtma yoluna sapmış olsaydı, Astsubayın yapacağı hareket (hiç şüphesiz yapacağı hareket), derhal, bizzat oradaki avukatlara bile hitaben, “duydunuz mu, arkadaşınız şöyle şöyle dedi, zabıt tutacağız” diyerek, daha Halit Çelenk oradayken ve avukatlar oradayken, zabıt tutturmak ve Halit Çelenk hakkında suçüstü hükümlerine göre işlem yaptırmak olurdu. Hele iddia edildiği gibi, Halit Çelenk bir de bağırıp çağırma ve hakaret etmeye başlamış olsaydı, ona

ancak Ulu Tanrı yardım edebilirdi. Ama Halit Çelenk, müvekkilesini suçla kışkırtmak suretiyle suçüstü durumuna düşmediği, hakaret etmek suretiyle de bir suç işlemediği (ve her zaman kendisinden beklenildiği üzere ağırbaşlılığını ve efendiliğini koruyarak) sadece yasa hükümlerini hatırlatmakla yetindiği ve nihayet bir tutanak düzenleme teşebbüsünde bulunduğu içindir ki, ne sözleri kesildiği zaman, ne de orada bir süre daha bekleyip başka müvekkiliyle konuşurken, ya da konuştuğundan sonra -yukarıda da başka bir münasebetle arz ettiğim üzere- **bir tutanak tanzim etme doğrultusunda astsubaylarca herhangi bir beyanda bulunulmamıştır**. Ve bizzat kendileri de, Askerî Savcı huzurundaki, ya da Yüksek Heyetiniz huzurundaki ifadelerinde, böyle beyanda bulunmuşlardır. **Olay yerinde derhal** böyle bir tutanak tanzim edilerek Halit Çelenk'e isnat edilen sözlerin o tutanağa kaydedilmemesi ve hazır bulunanlara imzalatılmaması, hatta Halit Çelenk hakkında **hemen o anda suçüstü hükümlerinin uygulanmaması**, bu iddiaların tamamen **uydurma** olduğunun **tartışma götürmez kanıtıdır**.

g- Halit Çelenk'in suç işlemeye kışkırtma suçunu iddia edenler, gerçek dışı iddialarında o kadar ileriye gitmişlerdir ki, onların olayları tasviri, her türlü **akıl kurallarına ve mantığa aykırı olarak**, gerçek niteliklerini (yalana dayandırdıklarını) açığa vurmaktadırlar. Sanık Astsubayların bu yolda iddiada bulduklarını gördüğüm içindir ki, samimiyetsizliklerini ortaya çıkarmak amacıyla, İbrahim Kılıç'a huzurunuzda "Halit Çelenk'in bu kışkırtıcı sözleri (yani diren, biz arkadayız gibi sözleri) bir kere mi söylediğini, yoksa Astsubayların uyarısından (sözünü kesmesinden) sonra da **BİR KEZ DAHA MI TEKRARLADIĞINI**" sordurmuştum. İbrahim Kılıç, (duruşma tutanağı S. 11 Satır 11-12), Yüksek Huzurunuzda, Halit Çelenk'in

“kendilerinin müdahalesinden sonra İKİNCİ DEFA DA BU SÖZLERİ SÖYLEDİĞİNİ” iddia edebilmiştir.

Böyle bir iddianın yalan olduğunu saptamak için, birazcık düşünmek yeter de artar bile... Değil 35 yıldır avukatlık yapan ünlü bir hukukçu (Halit Çelenk gibi sakın ve efendi bir kişi), ne yaptığını pek bilmeyen son derece asabî ve delikanlı bir avukat dahi, bir kez büyük bir hata ile suç işleyerek, “Cezaevi kurallarına uyma, mümkün olduğu kadar diren, biz senin arkadayız, seni bu noktada sonuna kadar destekliyoruz” **dese bile**, bu suç niteliğindeki sözleri görevlilerce kesilip **ikaz edildikten sonra, ikinci bir kez daha** BUNU TEKRARLAYACAK KADAR DELİCE bir davranış içerisine giremez! Böylesine akıl almaz bir iddiada bulunmuş olmak, uydurma tutanağı düzenleyen ve imzalatan her iki astsubayın, Halit Çelenk’le ilgili olayları nasıl pervasızca tahrif ettiklerini, kesinkes kanıtlar. Gerçekten, suç niteliğindeki sözleri İKİNCİ BİR DEFA TEKRAR ETME’nin Halit Çelenk’in aleyhine olacağını sanarak, bu kadar akılla ve insan psikolojisiyle **bağdaşmaz** iddialarda bulunabilme pervasızlığını gösteren kimselerin, onu suçlu duruma düşürebilmek amacıyla, ne kadar kolayca tahrifat ve yalan yoluna saptıklarını görmemek imkânsızdır.

II- BU DAVANIN, SAVUNMA HAKKININ ve AVUKATLIK MESLEĞİNİN KADERİ BAKIMINDAN TAŞIDIĞI ANLAM ve ÖNEM ÇOK BÜYÜKTÜR:

Bu davanın, her şeyden önce, savunma hakkının kaderiyle ilgili bir dava olduğu kuşkusuzdur. Zaten şikâyetçi durumunda olan Avukat Halit Çelenk’in, bir tutanak düzenleterek, 25.8.1982 günü Mamak Cezaevindeki görüşme yerinde ceryan eden olayı, buna tanık olan kişilerin saptanmasını istemesinin (ve ona dayanarak Savcılığa şikâyette bulunmasının) kişisel bir amaç gütmeyeği ortadadır. Avukat

Halit Çelenk, bu Astsubayları tanımamaktadır bile... Kendileriyle herhangi bir husumet durumu yoktur. Olay günü de bu Astsubaylar, kendisine hakaret etmiş, ya da cismen saldırıda bulunmuş değildirler ki, Avukat Çelenk, kişisel bir üzüntü, ya da hiddet sonucu onların cezalandırılmasını istemiş olsun! Ama olayımızda: ki Astsubayların tutumlarının, Halit Çelenk'in müdafilik görevini yerine getirmesine **engel olması** (meslek çalışmalarını aşırı biçimde kısıtlaması) ve bunun bir **emsal** teşkil etmek suretiyle ileride tüm avukatlar için benzer engellemelere neden olacağı endişesidir ki, onu şikâyetle bulunmaya manen zorlamıştır.

Benim, bu davada Ankara Barosu Başkanı olarak müdafî yerinde hazır bulunmama da, Ankara Barosu Yönetim Kurulu, savunma hakkını ve avukatlık mesleğini çok yakından ilgilendiren aynı nedenlerle karar vermiştir.

Yüksek Heyet,

İstanbul Hukuk Fakültesinden 46 yıl önce diploma aldığım ve ondan sonra da sınavla Devletimiz hesabına İsviçre'ye gönderilerek ikinci bir kez Hukuk öğrenimi ve Hukuk doktorası yaptırıldığım günlerden bu yana, eksilmeyen bir iman ile, "DEVLETİN TEMELİ ADALETTİR" özdeyişine inanırım. **Büyük Atatürk** ve tüm büyük Devlet adamları, bu ilkeye tam bir titizlikle sahip çıkmışlar; Adaletin zedelendiği bir toplumda, çöküntü ve kokuşmanın kaçınılmaz olduğu kanısını, kafalarından ve bu yoldaki inancı kalplerinden, bir an bile uzaklaştırmamışlardır. O kadar ki, yakın bir arkadaşım (Ali Saip Ursavaş'ın) kendisine suikast hazırladığına inanan en büyük Devlet Adamımız, Adalet mekanizmasının o kişiyi suçsuz bulması karşısında çok kızmış, ama ne kararı veren hâkim ve ne de adalet cihazı hakkında, bir takım uygulamaları aklından bile geçirmemiştir. Buna, karşılık Devlet kudretinin

sadece fizik güce dayandığını sanan küçük beyinli ve miyop görüşlü **Naziler**, Adalet Bakanlarının eliyle, kanun maddesini (paragrafı), bir gösteriyle darağacına çekmek gafletini göstererek, “Hukuk döneminin” (“Hukukun ve yasaların üstünlüğü döneminin”) sona erdiğini ilân etmişler; ama sonunda, o -dış görünüş bakımından görkemli- Adaleti hiçe sayan iktidarın çökerek, kendileriyle birlikte milyonlarca insanın da yıkıntılar altında can vermesini önleyememişlerdir. İster sağda, ister solda olsun, Adaletle sırt çevirmiş tüm diktatörlüklerin aynı akıbetle karşı karşıya olduğunu büyük dehası sayesinde çok iyi bilen Atatürk, Hukuk Devleti İlkelerini, demokratik gelişmesini henüz tamamlayamamış (hatta demokratik oluşmasının başlarında) bulunan Türkiye Cumhuriyetinde, bundan 50 yıl önce ilân etmiş; ve Adaleti, Devletin temeli yapmıştır.

Savunma hakkının eksiksiz sağlanamadığı bir toplumda ise, Adalet, gerçeklerle o oranda alay eden bir sözcükten ibaret kalır. KARAR MAKAMI, İDDİA MAKAMI ve SAVUNMA MAKAMI'nın oluşturduğu sacayak üzerine oturan ceza adaleti, ancak bu sacayağın bacakları birbirine eşit olursa, düz bir zemin üzerine oturtulmuş demektir. Bu bacaklardan birisi, söze gelişi SAVUNMA BACAĞI çok kısa kalırsa, denge altüst olur ve Adalet çöker.

Bu nedenledir ki, olağanüstü zamanlarda hürriyetler bir ölçüde (ve hatta zaman zaman çok ileri ölçüde) kısıtlanageldiği halde; Adaletin garantisi olan Hukuk Devleti İlkelerinin, hele savunmaya ilişkin kuralların zedelenmesi için hiçbir gerek görülmemektedir. Çünkü “Devletin bir sarsıntıyla karşılaştığı geçici bir dönemde, özgürlükler askıya alınsın” demenin, bir anlamı ve makbul bir amacı olabilese dahi, “Devletin sarsıntı geçirdiği bir dönemde, onun temelini oluşturan Adaletin de askıya alınması, Devletin ve kişinin

yararınadır” demek, mantıkla bağdaşamaz. Mademki Hukuk Devleti İlkeleri (özellikle yargı ile ilgili Hukuk Devleti İlkeleri), hele savunma hakkı, “suçlunun suçlu, suçsuzun da suçsuz çıkmasını sağlayan kurallardandır, o halde bunları olağanüstü zamanlarda askıya almak, “olağanüstü zamanlarda SUÇSUZLARIN SUÇLU, SUÇLULARIN DA SUÇSUZ OLARAK KABUL EDİLMELERİNİN SAKINCASI YOKTUR” demek anlamına gelir ki; bu, Devletin de, kişinin de, maddî ve manevî çıkarlarını hiçe sayan, çok yanlış bir mantığı benimsemek olur. “Olağanüstü zamanlarda Hukuk Devleti kurallarının (hele savunma hakkının) önemi yoktur” diye düşünmek, Humeyni’nin korkunç düzeyini (daha doğrusu düzensizliğini) davet eder.

Bundan ötürü, “bugün olağanüstü bir dönemden geçiyoruz, onun için savunma hakkının zedelenmesi (geniş ölçüde yok edilmesi) önemli değildir” demek, tam bir mantiki çelişkiyi oluşturur. Savunma hakkı, tüm öğeleriyle, olağanüstü dönemlerde de, olağan dönemler kadar yararlı ve vazgeçilmezdir. Çünkü, “suçsuzları, beraat etmeye ulaştıran yol”, olağanüstü dönemlerde de, toplumu ve kişiyi huzura ve dirliğe ulaştırır. Bir suçsuzun cezalandırılması ise, her zaman ve her yerde, toplum için ancak ve ancak huzursuzluk kaynağı olur.

Olağanüstü zamanlarda, hürriyetleri şu ya da bu ölçüde kısıtlayan siyasal iktidarlar, bu kısıtlamaların (ya da askıya alımların) doğru ya da yanlış olduğu konusunda, Tarih’e hesap verirler. Eğer bu geçici kısıtlamalar, uzun vadede toplumun yararına sonuçlar doğurursa, o dönemin iktidarları aklanırlar. Bu kısıtlamalar, bazen bir ölçüde -doğru ya da yanlış olarak- savunma hakkına kadar da uzanabilmektedir. Ama savunma hakkının kısıtlanmasının, iki tarafı keskin bir kılıç olduğunu bilen olağanüstü dönem iktidarları dahi, bu alanlardaki adımlarında çok çekingen ve

temkinli davranma akıllılığını göstermektedirler.

Çok daha önemli olan nokta ise, bu kısıtlamaların ancak yasalarla yapılması, veya en kötü ihtimalle, yasaların başka yollarla bu kısıtlamaların yapılmasına izin vermesidir.

Günümüzde 2324 sayılı Yasa, olağanüstü dönemin iktidarına, Anayasa'nın çerçevesi söz konusu olmaksızın, her türlü düzenleme olanağını tanımıştır. Nitekim, o yasanın verdiği yetkilere dayanarak, en yüksek İdarî mahkemenin tüm üyeleri yeniden atanmış, yeni kurulan bir parti dahi iktidarcı feshedilmiştir. Daha birçok alanda, Anayasa'nın getirdiği iktidar kısıtlamaları, olağanüstü dönemin siyasal iktidarı için yok farzedilmiştir.

Bu nedenle ki, eğer günümüzün siyasal iktidarı, olağanüstü dönemin koşulları bakımından savunma hakkı alanında çok ileri giden bir takım kısıtlamaları, toplumun yararına görmüş olsaydı (söz gelişi müdafî ile sanığın konuşmalarının duyulmasını istese ya da onların görüşmelerinin herhangi bir anda sona erdirilmesi yetkisini cezaevi yöneticilerine tanımak isteseydi) bunu **bir yasada, ya da bir kararnamede öngörür**; ve bu düzenlemeyi bir saat içinde gerçekleştirebilirdi. Eğer böyle yapmadıysa -ki, yapmamıştır- ve bu alanda yasaların eski hükümlerini koruduysa, artık başka kişilerin ya da makamların, siyasal iktidarların yerine geçerek, savunma hakkını istedikleri düzeye indirgemeleri, KEYFİLİĞİN EGEMEN OLMASI demektir. Bu da, yalnız olağan dönemlerin Hukukuna değil, olağanüstü dönemlerin Hukukuna, hatta Devlet kavramına da ters düşer.

Olağanüstü yasa hükümleri, **kendiliğinden ortadan kalkmış** sayılamazlar. Olağanüstü dönemler, **kanunsuzluklar** dönemi değildir. Ancak "eski yasaların, yeni siyasal iktidar tarafından -sadece Tarih'e hesap vererek- kolayca ortadan kaldırılması

ve yenilerinin kolayca onların yerine konulabilmesi olanağının yaratılmış olduğu dönemlerdir. Bundan ötürü, olağanüstü dönemlerde, yeni siyasal iktidar tarafından kaldırılmamış yasa hükümleri yürürlükte kalır. Bunların, şu ya da kamu görevlisinin kendi takdirine göre ve onun istediği oranda yok olduğunu farz ve kabul etmek -yukarıda da değindiğimiz gibi- Devlet kavramıyla dahi bağdaşmayacak son derece zararlı bir felsefe ve zihniyeti benimsemek olur.

Tarih'e karşı (Tarih Mahkemesinde) hesap verecek olan, sadece olağanüstü dönemin SİYASAL İKTİDARLARI dır; yoksa olağanüstü dönemin **her kamu görevlisi**, Tarih Mahkemesinde hesap vereceği vehmine kapılarak, "hükümler yaratmak" yoluna sapamaz. Onlar, yürürlükteki hükümleri uygularlar ve bunlara aykırı hareket ederlerse -Tarih Mahkemesinde Değil- **normal mahkemelerde** hesap verirler; hem de şu anda yürürlükte olan yasalara göre...!

Eğer dönemimizin olağanüstü iktidarı, bazı kamu görevlilerinin şu ya da bu alandaki **uygulamalarını kural haline getirmek isteseydi**, derhal bir yasa, ya da kararname, yahut bir bildiri ile, **bu değişikliği sağlar** ve kamu görevlilerini, mevzuata aykırı hareket eder (suç işler) durumda bırakmazdı.

Damızdaki sanık Astsubaylar savunma hakkını kısıtlarken, bazı üstlerinin emirlerini yerine getirmişlerse, yani kendilerine mevzuatın öngördüğünün ötesinde bir takım savunma hakkı kısıtlamalarının uygulanması dikte edilmişse, onlara düşen, bunu açıkça dile getirmektir, onların âmirleri de, bu tutumun siyasal iktidarın tercihiine dayandığını iddia ediyorlarsa, -gerçek böyle olduğu takdirde- bunu açıklamak zorunluğundadırlar. Bu takdirde, siyasal bir sorun karşısında kalınır; yoksa yargısal bir sorun değil! Ve siyasal iktidar, kendi tercihini uygulamış olan kamu

görevlilerini, affetme yetkisine de sahiptir. Sorunun yasal çözümü, ancak böyle olabilir. Yoksa, şu anda var olan yasaları çiğneyen kamu görevlilerini mazur görerek, “yasalara saygıyı ortadan kaldırmak” suretiyle değil!

Ama biz, olağanüstü dönemin siyasal iktidarının, savunma hakkı bakımından uygulamada gördüğümüz kısıtlamaları istediğini asla sanmıyoruz. Çünkü bunu isteseydi, gerekli kuralı açıkça koyacak ve ilân edecek cesarete sahiptir.

Danışma Meclisi, “üst tarafından verilen emre uygun hareket ederek suç işleyen kamu görevlisinin sorumluluğunu” öngören 1961 Anayasası’nın 125. maddesini Anayasa’ya koymasının anlamı üzerinde, davamız nedeniyle de özellikle durmak gerekir. Demek ki, zamanımızın siyasal iktidarı, kamu görevlilerinin, üstlerinden emir ya da talimat aldıkları bahanesiyle, yasaları çiğnemelerini cezasız bırakmak istememiştir.

“Müdafii, sanıkla bir denetlemeye tabi olmaksızın konuşmaması”nın ve “yöneticilerin keyfine göre, görüşmelerin istenildiği anda kesilebilmesi”nin büyük zararına ve toplum bakımından ifade ettiği tehlikelere, hele bu davranışın kanuna rağmen benimsenmesinin daha da zararlı olduğuna inanmakla beraber, davamızda “savunma hakkı” ve “savunma makamının görevini yerine getirebilmesi” bakımından **çok daha zararlı ve tehlikeli davranışlarla** karşı karşıya bulunduğumuzu vurgulamayı, kaçınılmaz bir görev sayıyoruz. Hele şu anda, Başkentimizin Baro Başkanı olarak, böyle bir ödevi yerine getirmekten kaçabilmemize, manen imkân yoktur: Kanımızca sanık Astsubayların ve onu destekleyen bazı cezaevi yetkililerinin, “görüşmeleri dinlemek” ve “görüşmeleri kesmek” (görüşmelere engel olmak) **ile dahi kıyaslanamayacak kadar ağır ve Hukuka aykırı**

olan ve savunma hakkını tahrip eden tutumları, “görüşmesi engellenen müdafinin yasal hakkını kullanmak amacıyla şikâyetle bulunmasına tepki olarak, ONU SUÇLU DURUMDA BIRAKACAK TERTİPLERE BAŞVURMALARI”dır.

Eğer bir avukat, müdafilik görevini yapması engellendiği için “yetkililere başvurarak, yasal haklarının kullanılmasını ve buna engel olanların cezalandırılmasını” istedi diye, uydurma tutanaklarla SUÇLU DURUMUNA DÜŞÜRÜLEBİLİRSE ve karar verecek mahkemenin YANILTMASI İÇİN, BAZI GÖREVLİLERCE UYDURMA TANIKLAR DAHI SAĞLANABİLİRSE (olay anında görevde bulunanlar görevde değilmiş, görevde bulunmayanlar görevdeymiş gibi gösterilerek, Adaletle alay edilebilirse), işte o zaman, savunma makamını hakıyla doldurabilmeye (vicdan kanamadan müdafilik yapabilmeye) asla imkân kalmaz. Dahası var: Böyle bir uygulamaya göz yumulursa, yalnız savunma hakkı fiilen yok edilmekle kalmaz, Adalet temeline dayanan Devlet, -uzun vadede- bundan büyük zarar görür; ve “Adalet”, “Adaletsizlik” haline gelir.

İşte bu nedenledir,ki, olayımızda sanık görevlilerin (Kadir Şahin ve İbrahim Kılıç’ın) ve onu destekleyen bazı görevlilerinin tutumları, “savunma hakkına ve müdafilik mesleğine karşı büyük bir darbe” niteliği taşımaktadır. Ve onların cezalandırılmasını istemek (ve bunda ısrar etmek), kişisel nedenlerle değil, ilkelerin ve Devletin temelini oluşturan kavramların korunabilmesi için kaçınılmaz bir ödev teşkil eder.

Özetlersek, kendisi yılın hukukçusu olarak, da ilân edilmiş, kelimenin tam anlamıyla bir prensip adamı olan Halit Çelenk’in, isnat olunan fiili işlemesi imkânsız olduğu ve dosyadaki tanık ve sanık ifadeleri de bu gerçeği perçinlediği için, Avukat Halit Çelenk’in kendisine isnat edilen hayalî fiilden beraatine; buna karşılık, savunma hakkına ve müdafilik

mesleğine, bir değil çeşitli bakımlardan ağır darbeler vuran Kadir Şahin ve İbrahim Kılıç'ın cezalandırılmasına karar verilmesini saygılarımla dilerim.

Av. Halit Çelenk'in **Ankara Barosu Başkanı** olmak sıfatıyla müdafiliğini üstlenmiş vekili
Av. Muammer Aksoy

NOT Rahatsızlığımdan ötürü, yazılı maruzatımı gecikerek verdiğim için, Yüksek Heyet'ten özür dilerim.

* * *

Mahkeme; bütün bu savunmalar yapılmamış, bütün bu oyunlar oynanmamış; tanıklar değiştirilmemiş; tanık değişikliğini gösteren belgeler dosyaya girmemiş, 353 sayılı Yasanın 91 inci maddesi yokmuş gibi bu konuları tartışmadan, savunmanın ve gerçektışı savların ve düzenlemelerin neden kabul edilmediğini açıklamadan adalet adına skandal olarak nitelenebilecek biçimde sanıkların beraatlarına karar veriyor.

Yasaya, dosya kapsamına, toplanan kanıtlara açıkça aykırı olan bu kararı, Avukat Veli Devecioğlu temyiz ediyor ve temyiz dilekçesinde itirazlarını inandırıcı bir biçimde açıklıyor; ama üzülererek söylemek gerekir ki, Askerî Yargıtay Üçüncü Dairesi de, kararı bütün bunlara karşın onaylıyor ve böylece hüküm kesinleşiyor.

Adaletsizliğin resmini yapmak kolay değil.

SAVUNMA SUÇ

IV

ASKERİ SAVCIYA HAKARET

Gerçek Suç: Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını savunmak,
Görüntü Suç: Savcıya hakaret.

Birinci THKO Davasının sanıkları Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan ve arkadaşları, sosyalizme inanan, Türkiye'nin bağımsızlığını ilke edinen, antiemperyalist ve antifaşist bir siyasal çizgiyi benimsemiş, inançlı, yurtsever, inançları doğrultusunda sonsuz özverili devrimcilerdi. Hüseyin İnan'ın mahkemede söylediği gibi halkı, uygulanmakta olan baskı ve sömürü rejimi karşısında uyarmak, bilinçlendirmek ve ona gerçekleri göstermek için gencecik yaşamlarını ortaya koymuşlar ve bir kıvılcım olmak istemişlerdi.

12 Mart faşist cuntası ise onlara, tarihteki tüm faşist yönetimlerin demokrasi ve sosyalizm savaşımclarına baktıkları gözle; yani hain gözüyle bakıyordu. Faşizme göre onları savunanlar da bu ihaneti paylaşıyorlardı. **“Kim olursa olsun, hangi suçu işlediği savlanırsa savlansın, her insanın savunma hakkı vardır”** evrensel hukuk kuralının cunta için bir anlamı yoktu.

İnfaz gecesi Ankara Merkez Cezaevinde bir albay, **Deniz, Yusuf**

ve Hüseyin'in, dinî merasimi reddetmeleri nedeniyle, kışkırtıcı bir tavırla bana "Dini merasimi kabul etmediler, Müslüman değillermiş" sözlerini söylüyor. Ben de kendisine: "Bu, onların özel sorunudur" **yanıtını veriyor ve uzaklaşıyorum.** Albay arkamdan "Hayır hayır, bu onların özel sorunu değil, aynı kafadasınız, siz de aynı kafadasınız" sözlerini söylüyor; **bizleri Denizlerle özdeşleştiriyor ve bize de hain gözüyle bakıyor.**

Askerî savcılar ve cezaevi personeli avukatlar üzerinde de çeşitli yöntemlerle, kimi kez haksız davalar açarak, yasaları hiçe sayarak, kimi kez sahte tutanak düzenleyerek yıldırma yollarına başvurular. Bu baskılardan birkaç örneği **Demokrasi Savaşımının Bedelleri** başlığı altında açıklamaya çalışıyorum. Dava: IV başlığı altında yazdığım olay, adı geçen örneklerden birisini oluşturmaktadır.

Olay nedir?

Deniz Gezmiş ve arkadaşları hakkında açılan bu davada avukat arkadaşlarımla birlikte toplu bir savunma hazırlıyoruz.¹ Mahkemede okuduğumuz ve açıkladığımız **136 sayfalık bu savunmada:** Gençlik eylemleri, bunların geçmişte ve günümüzdeki nedenleri, Türkiye'nin siyasal, ekonomik ve askerî bakımdan bağımlılığı, ikili antlaşmalar, Türkiye'nin ekonomik yapısı, gençlik üzerindeki baskılar, faili meçhul cinayetler, yargısız infazlar, emperyalizm ve faşizm anlatılmış ve gerçek suçluların, ülkeyi bu duruma düşüren siyasal iktidarlar olduğu belgeleriyle açıklanmıştı. **Bu savunma, o dönemin, bir fotoğrafını oluşturuyor.** Faşizmin içyüzü, gerçek yüzü gözler önüne seriliyordu. Bu da askerî ve sivil iktidarların hoşuna gitmiyordu.

Gerçekte suçumuz buydu; ama görüntüde savcıya hakaretti.

Mahkemeye verdiğimiz 136 sayfalık savunmada geçen:

"Eğer birtakım şartlanma ve art niyetlerle peşin yargıları bir yana itersek, Sayın Savcının yanılığının sebep ve neticeyi birbirine karıştırmasında, gerçek nedenlere inemediği için de davamız dışında kalan

1 Savunmanın tam metni için bakınız. THKO Davası kitabı 1. Cilt.

yüzeysel doktrin tartışmalarına girerek, her çıkış noktasının doğal sonucu olarak ters sonuçlara varmasında ve bu yüzden de dayanaksız kalmasında olduğunu kabul etmemiz gerekir”

tümcesindeki “peşin yargı” sözcükleri, 136 sayfalık bir metinden cımbızla çekilmiş ve böylece Askerî Savcıya hakaret yorumuna gidilmişti.

Oysa biz, yazılı savunmamızda Askerî Savcıya yönelttiğimiz eleştirileri somut olarak ve belgeleriyle açıklamış ve göstermiştik. Bu açıdan da davaya konu yapılan tümcedeki sözcüklerin, savunmayla ilgili olduğunu ve bu nedenle suç oluşturamayacağını ispatlamıştık; ama gerçekleri dile getiren savunma önlenmeli, ortaya dökülmesi engellenmeliydi, zülfüyare dokunulmamalıydı. Savunma hakkı ve demokrasi yarin zülfüne feda edildi. Ve bizler sanık sandalyesine oturtulduk.

Sorgu anlatımı:

Davanın ilk duruşmasında hazır bulunan avukat arkadaşlarım, sözlü ve yazılı olarak yukarıda işaret edilen gerçekleri ve davanın içyüzünü açıklıyorlar.

Sorgulama sürerken ben Ankara Hukuk Fakültesi. Ceza Hukuku Öğretim Üyelerinden Cumhurbaşkanlığı Danışmanlığı yapmış bir hukuk bilgini niteliklerine sahip Prof. Dr. Faruk Erem’e bir mektup yazarak askerî savcının iddianamesini ve dava konusu savunmayı da ekleyerek burada hakaret suçun öğeleri bulunup bulunmadığını soruyorum ve ceza hukuku açısından değerlendirilmesini rica ediyorum.

FARUK EREM’İN YANITI

Muhterem meslekdaşım,

Hakkınızda açılan davaya ilişkin esas hakkında mütalâa ile suç konusu olduğu ileri sürülen savunmayı inceledim. Mütalâamı aşağıda arz ediyorum:

Mahkemeye verilen 136 sayfalık yazılı savunmanın altıncı sayfasında geçen:

“... Eğer bir takım şartlanma ve art niyetlerle peşin yargıları bir yana itersek, sayın savcının yanılığının, sebep ve neticeyi birbirine karıştırmada, gerçek nedenlere inmediği için de davamız dışında kalan yüzeysel doktrin tartışmalarına girerek, her çıkış noktasının doğal sonucu olarak ters sonuçlara varmasında ve bu yüzden de dayanaksız kalmasında olduğunu kabul etmemiz gerekir”.

Cümlesi ile müdafiler tarafından mahkemede görevli savcıya hakaret edildiği ve Türk Ceza Yasasının 266/3. maddesine göre cezalandırılmalarının istendiği anlaşılmaktadır.

Hakaret iddiasına dayanak olarak alınan cümlenin baş tarafında: “Eğer bir takım şartlanma ve art niyetlerle peşin yargıları bir yana etersek” denilmiş olmasına göre savcı bu ifadenin dışında bırakılmış olmaktadır. **Art niyet** ile **yanılgı** ayrı ayrı şeylerdir, anlamları da başka başkadır. Art niyetli olan kimse yanılgı içinde sayılamaz, yanılgı içinde olan kimse de art niyetli olamaz. Bu cümlede art niyet bir tarafa bırakılarak savcının yanılığından bahsedilmektedir. Yanılığdan söz edildiğine göre, savcıya art niyet zıfede edilmiyor demektir.

İstidlal yoluyla “Matufiyet” sonucuna varmağa TCK.nun 266. maddesi olanak vermemektedir. Yukarıda işaret edilen mülâhazalar matufiyeti teyit değil, reddetmektedir.

Genel hakaret suçu ile “memura hakaret” bazı farklarla birbirinden ayrılır: İspat hakkının kabul edilmemesi, şikâyete lüzum olmaması gibi. Bu farklardan biriside 484. maddeye benzer, matufiyetin geniş yorumlanmasına olanak sağlayan bir hükmün 266 ve onu takip eden maddelerde yer almamış olmasıdır. Bu farkın gerekçesi memur sıfatını haiz olanların

hizmetlerinin kamu denetimine daha fazla tabi tutulmaları lüzumdur. Bu konuda -hiç olmazsa- şüpheli kalan matufiyetin sanık lehine kabulü gereklidir.

Hakaret kasdının neye dayandığının iddianamede sarahatle gösterilmediği anlaşılmaktadır.

Yazılı savunma 136 sayfadır. Bir hakaret kasdı ve amacı bulunup bulunmadığını tesbit edebilmek için savunmadan bir cümleyi değil, savunmanın bütünü ile almak gerekir. Savunmanın bütün ise usul hükümlerine ve saygılı hitap şekline uygundur. Müdafilerin hakaret kasdları olsaydı 136 sayfa içinde bunun yer yer tekerrür etmesi gerekirdi.

Esas hakkındaki mütalâada: “Şartlanmış, peşin yargılı tabirleri tek başlarına alındığında sözlük anlamlar ile hakareti tezammun etmeyebilir. Ancak kelimelerin mücerret olarak alınmaları doğru olmayıp ifade ettikleri anlamların sıhhatli şekilde tespiti için yer aldıkları metnin içinde, kullanıldıkları ortamda ve kullanıldıkları yere göre değerlendirilmeleri gerekir.” denilmektedir.

Bir kelimenin veya sözün hakaret niteliğinde kabul edilip edilmemesinin “kullanılan ortam” ile ilgili olamaz.

“Savunma hakkı” Anayasadan gelen temel haklardandır. Bir hakkın kullanılmasının bazı istidlallerle suç sayılması, özellikle yaptıkları hizmetin “Kamu hizmeti” olduğunu Avukatlık Kanununun birinci maddesinde zikredilen avukatlar açısından, bu hakkın kullanılmasında kuşku yaratabilir ve bundan Adalet zarar görür.

Yukarıda mütalâamı saygı ile takdirlerinize arz ederim.7.6.1972

Prof. Dr. Faruk Erem

Bu yanıt, ülkemizde ceza hukuku alanında uzmanlığı tartışılmayacak olan bir bilim adamının raporu niteliğini taşıyor. Profesör Faruk Erem’in bu değerlendirmesiyle davada siyasetle, cuntanın

politikasıyla bilimsel gerçekler karşı karşıya geliyor. Siyasal iktidara bağımlı sıkıyönetim askerî mahkemesi, siyasetle adalet arasında bir seçme yapma durumuna giriyor. Faşizmin demokrasi ve bilim karşıtı tutumu, burada da kendini gösteriyor ve mahkeme, biz avukatları, üçer ay hapis ve 500'er lira para cezasına mahkûm ediyor.

PROFESÖR FARUK EREM'E OPÖRTÜNİST SUÇLAMASI

Dava konusu hakaret savıyla ilgili mütalâasında mahkemeye verdiğimiz savunma metninde hakaret suçunun oluşmadığını bildiren **Faruk Erem**, bu düşünceleriyle **zülfüvare** dokunmuş ve **mahkemeyi zor durumda bırakıyor. Davayı gören mahkeme** de çıkış yolunu **Faruk Erem'i eyyamcılıkla, oportünistlikle suçlamada buluyor** ve gerekçesinde şu düşüncelere yer veriyor.

“... bu arada; sanık Halit Çelenk, meslektaş olarak Profesör Faruk Erem'e bir mektup yazarak haklarındaki isnadı ve istinattaki cümleleri belirterek, bunda savcının iddia ettiği şekilde suç olup olmadığı hususunu sorduğu Faruk Erem'in, dosyada mevcut 2 sayfalık mektubunda, “muhterem meslektaşım” başlığı altında sorulan hususların, suç teşkil etmediğini izah eden mektubun, kanunlarımız çerçevesinde bir birlikişi beyanı veyahut şahadet zaptı mahiyetinde olmadığı, mahkemece bir kararla bu yola gidilmediği gerekçesiyle tetkikte hiç nazara alınmamıştır. Sadece iki meslektaş arasında bir mektup olarak mütalâa edilmiş, davanın esasıyla ilgili görülmemiştir.

Zamanımızda saygıdeğer kişilikleri, belli fikir yapıları ve meslekî vasıflarıyla rejime müteallik kesin kanaatleri bilinenlerin dahi bu ortamda eyyamcılığa (oportünist) kaymaları memleket menfaatları bakımından esefle karşılanmış ve muhterem zevatın köklü kanaatlerini, bir dava sebebiyle de olsa terk edip tamamen tersini iddia

eder duruma düşmeleri, memleket geleceği bakımından hazin görülmüş, güven duygusu ve inançları zayıflatır mahiyette kabul olunmuştur.”

(Karar, Sayfa 4)

Oysa sıkıyönetim askerî mahkemeleri birçok kararlarında Profesör Doktor Faruk Erem'in kitaplarından alıntılar yapıyor, düşünce ve açıklamalarını kararlarında dayanak olarak gösteriyor. **Baskı rejimleri için önemli olan bilimsel gerçekler değil, baskıları sürdürmek ve olabildiğince haklı göstermektir. Deniz Gezmış ve arkadaşlarını savunanları cezalandırmak için bilimsel gerçekleri bir kenara itmek, dün kitaplarından alıntılar yaptığı bilim adamlarını oportünistlikle suçlamak işten bile değildir.**

ASKERİ YARGITAY KARARI BOZUYOR:

Askerî Yargıtay İkinci Dairesi, Türk Ceza Yasasının 486 nci maddesine dayanarak hakaret konusu tümcedeki düşüncenin, savunmanın sınırını aşmadığı, yani bu düşüncelerin, savunma hakkının sınırlarının içinde kaldığı gerekçesiyle mahkemenin cezalandırma kararını bozuyor. (21.12.1972 gün ve 972/304-307 sayılı karar)

Askerî Mahkeme Eski Kararında Direniyor:

Ankara Sıkıyönetim 3. Numaralı Askerî Mahkemesi, Askerî Yargıtay İkinci Dairesinin bozma kararındaki gerekçelere katılmamış, eski cezalandırma kararında direnmiş ve yine sanıkların cezalandırılmalarına karar vermiştir. (23.1.1974 gün ve 974/7-4 sayılı karar)

Direnme kararı üzerine dava dosyası Askerî Yargıtay Daireler Kuruluna gönderiliyor, **ancak bu sırada 1974 Af Yasasının yürürlüğe girmesi gündeme geliyor** ve dosya mahkemesine geri gönderiliyor. **Biz sanık avukatlar af yasasından yararlanmak istemediğimizi, davanın sürdürülmesini istiyor olmamıza karşın** mahkeme Af Yasası nedeniyle davanın düşmesine karar veriyor.

SAVUNMA SUÇ

V

ASKERİ HÂKİMLERİ ÖLDÜRME EMRİ(!)

Tanrı, Yakışan İftiradan Esirgesin

Türk atasözü

Bir senaryo üretiliyor. Bu senaryoyu üretenler, hakkımda bir araştırma yapıyorlar. Avukat Şihça Yavuz'la benim aynı büro-
da çalıştığımızı, Şihça Yavuz'un özel bir arabası bulunduğunu ve
plaka numarasının 06 TA 981 olduğunu ve akşamları onu taksi-
de çalıştırdığını öğreniyorlar. Bunlar saptandıktan sonra senaryo
yazılıyor:

Buna göre ben, Marksist Leninist Silâhlı Propaganda örgütü-
nün (MLSP-ML) lideri oluyorum ve Avukat Şihça Yavuz da bu ör-
gütte benimle birlikte çalışan bir kişi oluyor. Ben Şihça Yavuz'a bir
kart yazarak Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1. Numaralı Askerî
Mahkemesi Başkanı Hava Albay Mustafa Çerezci, Hava Hâkim
Albay Nurettin Soyer, Hava Hâkim Yüzbaşı Necmettin Özkan,
Askerî Savcı Hava Hâkim Binbaşı Atilla Tülay'ın öldürülmeleri
için emir veriyorum. Avukat Şihça Yavuz da, bana bir kart yazarak
(kendi kartı) şunları bildiriyor:

“Sayın Çelenk,

Talimatınızı yoldaşlara ilettim. Onlar da Ankara Sıkıyönetim 1. Numaralı Askerî Mahkemesi Başkanı Hava Albay Mustafa Çerezci, Hava Hâkim Albay Nurettin Soyer, Hava Hâkim Yüzbaşı Necmettin Özkan, Askerî Savcı Hava Hâkim Binbaşı Atilla Tülay’ın katledilmeleri için emir verdim. 1979 yılıbaşından evvel işlerini tamamlayacağız. Yaşasın MLSP-ML 15.11.1979 İmza: Şihça Yavuz”

Avukat Şihça Yavuz, bu kartı bana yazıyor; ama bu kadar önemli bir kartı bana göndermeden arabasında her nasılsa düşürüyor. Lütfü Akbulut adında bir kişi akşamları taksi olarak çalıştırılan bu arabaya biniyor ve çok ilginç bir rastlantı sonucu arabada bu kartı buluyor ve onu 21 Kasım 1979 gününde şöyle bir mektupla Askerî Hâkim Mustafa Çerezci’ye postayla gönderiyor. Mektup şöyle:

“Sayın Mustafa Çerezci,

Mezkûr kartı 06 TA 981 plakalı otoda buldum.

Taksi dolmuş yaparken ehemmiyetini idrak ettiğim için gönderiyorum. İmza: Lütfü Akbulut”

Bu mektubu alan Askerî Hâkim Mustafa Çerezci, onu Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına iletiyor. Komutan, bu mektubu Sıkıyönetim Askerî Savcısına göndererek Askerî Savcının konuyu soruşturmasını, incelemesini istiyor. Askerî savcının emriyle emniyet görevlileri (belki de özel bir emniyet ekibi) konuyu incelemek amacıyla benim haberim olmadan yazıhanemi açıyorlar, dosyalarımızı inceliyorlar, imza örneklerimizi ve çalışma masamın üzerinde bulunan benim ve Avukat Şihça Yavuz’un kartlarından yeteri kadar alıyorlar. Şihça Yavuz’un el yazısıyla kartın üzerindeki yazıyı karşılaştırıyorlar, imzaları inceliyorlar: Bu incelemeleri tamamladıktan sonra bir rapor düzenleyerek Sıkıyönetim Askerî Savcılığına gönderiyorlar. Raporda, karttaki el yazısıyla Şihça Yavuz’un el yazılarının aynı el ürünü olmadığını, böyle bir suç işlenmediğine ilişkin başka bir kanıt da elde edilemediğini bildiriyorlar.

Bütün bu incelemeler, benim haberim ve bilgim olmadan yapılıyor. Benim ve avukat Şihça Yavuz’un anlatımına da başvurulmuyor.

Anladığıma göre, yapılan araştırmalar, suç duyurusunun gerçekdişi olduğunu gösterdiği için buna gerek görülmüyor.

Soruşturma tamamlandıktan sonra Sıkıyönetim Askerî Savcısı bana telefon ediyor:

—Halit bey. Ben, Sıkıyönetim Askerî Savcısı...’yım, sizinle görüşmek istiyorum. Size bir askerî araba gönderiyorum, lütfen bu raya geliniz, görüşelim.

—Peki efendim, bekliyorum.

Yarım saat geçmeden kapı çalınıyor ve bir er bana kendisini askerî savcının gönderdiğini söylüyor. Sıkıyönetim Askerî Savcılığına gidiyor, savcılık odasına giriyorum. Savcıyı, daha önceden izlediğim davalar nedeniyle tanıyorum. Askerî savcının karşısında bir koltuğa oturuyorum. Askerî savcı bana “hoş geldiniz” diyor ve bana o ana kadar bilmediğim bu olayı anlatmaya başlıyor. Bu sırada odaya Hava Hâkim Albay Mustafa Çerezci, Hava Hâkim Yüzbaşı Necmettin Özkan ve Askerî Hâkim Binbaşı Atilla Tülay giriyor ve oturuyorlar, selâmlaşıyoruz.

ASKERİ SAVCI BANA ŞUNLARI SÖYLÜYOR:

—Sıkıyönetim Komutanlığına hakkınızda bir ihbar yapıldı. Lütfü Akbulut adında bir kişi, aynı yazıhanede çalıştığınız Avukat Őıhça Yavuz’un akşamları takside çalıştırdığı özel arabasına binmiş ve arabada Őıhça Yavuz’un bir kartını bulmuş. Size hitaben yazılan bu kartta, sizin hâkimlerinizden Hava Albay Mustafa Çerezci, Hava Hâkim Albay Nurettin Soyer, Hava Hâkim Yüzbaşı Necmettin Özkan, askerî savcı hava hâkim Binbaşı Atilla Tülay’ın öldürülmeleri için avukat Őıhça Yavuz’a talimat verdiğiniz ve Őıhça Yavuz’un da, size, bu yoldaki talimatınızı aldığına ve gereğinin kısa zamanda yapılacağına ilişkin bir kart yazdığınızı bildiriyor.

Bu kişi, bulduğu bu kartı Sıkıyönetim Komutanlığına postalamış ve suç duyurusunda bulunmuş. Sıkıyönetim Komutanı, beni çağırarak bu konudaki düşüncelerimi sordu. Ben de:

“Sizi mahkemelerden ve savunmalarınızdan tanıdığımı, sol düşünceli bir kişi olduğunuzu, sosyalistlerin davalarını izlediğinizi,

onları savunduğunuzu, ancak böyle bir eylemi yapacağınıza inanmadığımı söyledim. Komutan bana bu olayı soruşturmamı emretti. Biz de gereken her türlü incelemeyi yaptık. Suç duyurusunun ciddî ve inandırıcı olmadığı sonucuna ulaştık. Şimdi olayı size bildiriyorum. Bir işlem yapmıyoruz. **Bu suç duyurusunun mak-satlı olarak yapıldığını düşünüyör, bu nedenle dikkatli hareket etmenizi öneriyörüm. Bu tertibi yapanlar, başka şeyler de yapabilirler.”**

Askerî Savcı bunları anlatırken odada oturan askerî hâkim ve savcıların beni dikkatle izlediklerini görüyor ve anlıyörüm. Askerî savcı, sözlerini bitirdikten sonra hâkim ve savcılar, bana ayrı ayrı:

— **Halit bey, biz sizi tanıyörüz, sizin böyle bir işin içinde yer alacağınıza inanmıyörüz. Bu nedenle daha başında bu inancımızı askerî savcıya söylemiş-tik. Bu, size karşı olan kimi çevrelerin düzenlediği bir suç duyurusudur. Siz, bunu değerlendirebilirsiniz”** diyorlar.

Askerî savcı beni, bir askerî arabayla evime gönderiyor ve beni götürün şoföre: “Halit bey evine girsin, ondan sonra dön” diye uya- rıyor. Ben, askerî savcıya teşekkür ederek ayrılıyörüm.

YENİ BİR SALDIRI:

Bu olaydan yaklaşık on gün kadar sonra, bu bölümde “Mamak Askerî Cezaevinde Ülkücü Saldırısı” başlığı altında anlattığım saldırı düzenleniyor. 10-15 kişiden oluşan saldırganlar, cezaevinin avukat görüş yerinde 4 nöbetçiyi her nasılsa aşarak(!) beni ve üç arkadaşımı demir tabureler, yangın söndürme aletleri ve benze- ri suç aletleriyle dövüyor, kanlar içinde bırakıyorlar. Şikâyetim üzerine haklarında açılan dava sonunda sanıkların bir bölümü cezalandırılıyor.

12 Mart öncesi ve sonrasında ve 12 Eylül döneminde Ülkü Ocaklı kişilerin saldırısına uğrayan devrimci gençleri emniyet- te ve mahkemelerde savunuyörüm. Devrimci gençler, bu neden- le, Ülkü Ocaklı kişilerin olası bir saldırısına karşı beni izlemek ve savunmak istiyorlar. Bunun çok yönlü sakıncalarını düşünerek

isteklerini kabul etmiyorum.

Anadolu'da bir atasözü vardır: "Tanrı yakışan iftiradan esirge-sin" derler. İftira edilen kişiye yakışmayan bir suçlama inandırıcı olmaz, ciddiye alınmaz; ama o kişiye yakışan, başka bir deyimle o kişinin yapabileceği bir suçlama, inandırıcı olabilir ve gerçek ol-masa bile istenilmeyen sonuçlar doğurabilir.

Askerî hâkimleri öldürmeye teşvik suçlaması benim için inan-dırıcı bulunmamış, "yakışmayan bir iftira" olarak kalmış ve benim açımdan bu niteliğiyle özellikle olağanüstü koşullarda bir şans olmuştur.

SAVUNMA SUÇ

VI

CHE GUEVARA YARGILANIYOR:

1970 öncesi yıllarda; 1961 Anayasasının getirdiği hak ve özgürlükler ve bu anayasaya uygun olarak çıkarılan yeni yasaların sağladığı açılımlar (işçiye sendikal haklar, Toplu sözleşme ve Grev Yasası, kamu görevlilerine sendika hakkı, Anayasa Mahkemesi ve yasaların yargısal denetimi v.b.) Ülkemizin demokratikleşmesine kapıları aralarken öteden beri yürürlükte bulunan antidemokratik yasalar ve bu arada Türk Ceza Yasasının 141-142 inci maddeleriyle Dernekler Yasası yürürlüklerini sürdürüyor. 1961-1970 dönemi, bu maddelerin ve Dernekler Yasasının yoğun biçimde uygulandığı yıllar. Ankara'da Anafartalar Caddesindeki adliye binasının ikinci katında Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemesi önündeki geniş koridor, duruşma saatlerinde yazarlar, sanatçılar, karikatüristler, demokratik kitle örgütleri yöneticileri, öğrenci dernekleri temsilcileriyle dolup taşıyor. Sevgili Uğur Mumcu ile mahkeme koridorlarında o dönemde açılan davalarla ilgili görüşmelerimizi unutmuyorum. O davalar hakkında bilgiler toplayarak gazetecilik mesleğinin başarılı örneklerini veriyor.

Dernekler Yasasına aykırı eylemler, derneklerin amaç dışı çalışmalarını, yasaya aykırı olarak yayınlanan bildiriler hakkında

açılan davalar, Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemelerinin gündemi-
ni oluşturuyor. Türk Ceza Yasasının 142 ve 159 uncu maddelerine
dayanılarak açılan davalar da ağır ceza mahkemelerinin görevle-
ri içinde.

1961 Anayasasının getirdiği yeni hak ve özgürlükler ortamın-
da yargı organlarının kararlarında da bir demokratikleşme görü-
lüyor. Uygulamalarda eski katılıklar yerlerini, düşünce açıklama
özgürlüğüne daha saygılı bir tutuma bırakıyor. Bu gelişme, mah-
kemelere verilen bilirkişi raporlarında da gözleniyor.

İşte böyle bir ortamda Vahap Erdoğan'ın Sorumlu Yönetmeni
olduğu Türk Solu dergisinin 24.11.1967 günlü sayısında (Che İçin
Türk Ozanlarından Şiirler) başlığı altında şair Arif Damar ile Şair
Metin Demirtaş'ın Che Guevara'yı konu alan birer şiiri yayınla-
nıyor. Bu şiirlerde komünizm propagandası yapıldığı savıyla şa-
irler Arif Damar, Metin Demirtaş, Türk Solu dergisinin Sorumlu
Yönetmeni Vahap Erdoğan haklarında Türk Ceza Yasasının 142
nci maddesine dayanılarak kamu davası açılıyor, tutuklama karar-
ları veriliyor. Ben de bu üç arkadaşımızın savunmanı olarak da-
vaya katılıyorum. Bu davada ileri sürülen savlar, alınan bilirkişi
raporları, savcılığın aldığı raporlara itirazlarımız, şiirler ve mah-
kemenin karar Gerekçesi, dönemin sanat ürünleri hakkında açılan
benzer davalara bir örnek oluşturduğu için davanın ilgi çekici yön-
lerini özet olarak açıklamakta yarar görüyorum:

Önce şiirleri okuyalım:

CHE GUEVARA

I

Bizim de dağlarımız vardır Che Guevara
Bakma şimdi durgunsa, bir şahan gibi duruyorsa
Yorgundur, savaşlar görmüştür, çeteciler barındırmıştır
Yani satılmış değıllerdir hiç tüfek patlamıyorsa
Alaçamın, mor meşenin ardına silâh çatıp yatmağa
Bizim de dağlarımız vardır Che Guevara

Bizim de halkımız vardır Che Guevara
Unutulmuş uzak tarlalar yalazında
Sazıyla türküleriyle kardeşliğe vurgun
Bütün ulusların halkları gibi
Ve yalnız büyük fırtınalarla kımıldayan
Bizim de halkımız vardır Che Guevara

Bizim de ozanlarımız vardır Che Guevara
Sağ çıkmış güneşsiz taş odalardan
Yüreğıyle sevgiye, barışa yönelmiş
Çelik öfke bir yanı, bir yanı uysal mavi
Eğılmeden dimdik geçmiş demir kapılardan
Bizim de yiğit insanlarımız vardır Che Guevara

Bizim de delikanlılarımız vardır Che Guevara
Yokluklardan biyol kopup gelmiş
Üç zeytin, az ekmek üniversitelerde
Şu gibi kızlar çarpar önce, alkol vurur
Öfkeli dolanırlar caddelerde
Ve başkaldırırlar akılları suya erende

Çünkü Vietnam hepimizin Vietnam'ı
Kongo hepimizin Kongo'su
Bir kere özsu yürümüştür dallara
Patlayacaktır ağır sancılarla karanlıklar
Varmak için o güzel yarınlara
Bizim de dağlarımız vardır Che Guevara

Metin Demirtaş

II

Bir sestı o
Bütün sesler içinde ayrı
Yürü diyen bir ses
Savaş diyen bir ses
Katıl diyen bir ses

Dağlar yadırgamaz en yüksek sesi
Sesi dağlara uygundu

Elleri vardı akan
Durmaya okşamaya alışamıyan
Çiçekten sudan topraktan
Kaleme silâhlara açılan

Elleri sesine uygundu
Sıkardı kentin sevincini avuçlarında
Saklardı bir sıcaklığı
Geleceğın güneşini andıran

Hey hey hey
Kaç Köroğlu birden göçtü
Kaç Dadaloğlu indi dağdan
Kaç ırmak durdu kaç yıldız aktı
Düştü yere kaç bin tüfek

Gün gelecek gün gelecek
Bir köyde yağmur dınecek
Çocuklar güneşte sevinecek
Yolu açık Guevara'nın

Yolu açık Guevara'nın
Çocuklar kadar kim bilecek
Yürüyecek yürüyecek

Evimize konuk olsa
Yolu da var gidilecek
Sesler ışıklar dursa
Yolu da var gidilecek

Gün gelecek gün gelecek
Yolu da var gidilecek

Bir yoldur o bileceğiz
Bitmez tükenmez bir yol
Sonu kendine çıkan

Bir yoldur o bileceğiz
Kaleme silâhlara açılan

Arif Damar

Davanın hazırlık soruşturması aşamasında Cumhuriyet Savcı Yardımcısı, dergide yayınlanan şiirleri hakkında İstanbul Hukuk Fakültesinden Profesör Sulhi Dönmezer, Profesör Sahir Erman ve Profesör Recai Galip Okandan'ı bilirkişi olarak seçiyor ve şiirlerde komünizm propagandası bulunup bulunmadığı konusunda rapor düzenlenmelerini istiyor. **Dönemin ünlü (!) bilirkişilerinden oluşan bu kurulun**, sanıklar aleyhine ve şiirlerde komünizm propagandası yapıldığı yolunda düzenlediği rapor, davanın dayanağını oluşturuyor.

22.1.1968 günlü bu raporda; Che Guevara'nın komünist bir ihtilalci olduğu ve bir teorici olmadığı açıklandıktan sonra şöyle deniliyor:

“Sanığın böyle bir kişiyi övmesi ve **yolu açık Guevara'nın: Gün gelecek, gün gelecek / Çocuklar güneşte sevinecek**” diye yazması, ayrıca Guevara'nın yolundan bahsederken **“Bir yoldur o gideceğiz / Kaleme ve silâhlara açılan”** dizeleriyle bu yolun kalem ve silâhla açılacağını ve hedefe ulaşılacağını söylemesi”, “komünizmin bir propagandasının icrasından, hiç değilse övülmesinden başka bir anlam taşıyamaz. **Aksi tarzı mülâhaza, 142 nci maddenin 1. hele 3 üncü maddesiyle istihza olur.”**

Ankara İkinci Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılamada biz bu rapora itiraz ediyor ve:

1- Seçilen bilirkişilerin hepsinin hukukçu olduğunu, oysa komünizmin ekonomi, siyaset bilimi, sosyal bilimlerle yakın ilgisi

bulduğunu, dava konusu bir şiir olduğuna göre edebiyat yönünden de konunun incelenmesi gerektiğini, bilirkişilerin uzmanlık alanlarının yeterli bir rapor düzenlemelerine elverişli bulunmadığını,

2- Akıl yürütme (istidlal) yoluyla değerlendirme yapıldığını oysa ceza hukukunda istidlal, kıyas gibi yöntemlerin kullanılmayacağını,

3- Raporda komünizm propagandası ve hele övmesinin bulunduğunu söylemenin rapora ikircikli ve duraksamalı bir nitelik kazandırdığını, bu nedenlerle yeni bir bilirkişi kurulunun seçilerek kanunun inceltmesini istiyoruz.

Yeniden Bilirkişi İncelemesi: Mahkeme, bu itirazları yerinde görerek Dil Tarih Coğrafya Fakültesinden Profesör Doktor Nusret Hızır, Siyasal Bilgiler Fakültesinden Profesör Besim Üstünel ve Siyasal Bilgiler Fakültesinden Aziz Köklü'den oluşan yeni bir kurul seçiyor ve rapor alınmasına karar veriyor.

Yeni bilirkişiler kurulu, dava konusu şiirleri her yönüyle inceleyerek şu raporu düzenliyor:

İKİNCİ AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI

ANKARA

Hakkında bilirkişi incelemesi istenen Mahkemeniz 968/110 Esas sayısında kayıtlı dosya, tarafımızdan incelenmiş ve bu rapor düzenlenmiştir.

Bilirkişiye Verilen Görev:

“Türk Solu” **Dergisinin 24** Kasım 19887 tarihli (Yıl: **I**, Sayı: 2) nüshasının 7 inci sahifesinde çıkan “Che İçin” Türk Ozanlarından Şiirler başlığı altında yer alan **Arif Damar** ve **S. Metin Demirtaş'a** ait şiirlerin Mahkemenizce verilen 10.V.1968 tarihli kararı dairesinde tetkikidir.

Düşüncelerimiz:

Mahkemenizce cevaplandırılması istenen sorular aşağıdaki gibi ele alınmıştır.

I-Komünizm nedir?

Bilindiği gibi, Komünizmin ayırıcı vasfı ve temel ilkeleri başlıca üç noktada özetlenebilir:

1) Tüm üretim araçları üzerinde özel mülkiyet hakkını kaldıran ve yalnız insan emeğinin gelir kaynağı olmasını sağlamak amacıyla emek dışı bütün üretim araçlarını kamulaştıran bir düzen kurmak

2) Bu yeni düzende “emekçileri tek söz sahibi yapmak, Devletin yönetimini onlara vermek. Yani, “işçi diktatoryası”nı gerçekleştirmek,

3) Bugünkü kapitalist düzenden yeni düzene ancak “zor kullanarak”, ya da ihtilâl metodlarına başvuru olarak geçilebileceğine inanmak,

Komünizm bu amaçlarını gerçekleştirebilmek için kapitalizm ile ve onun bir tezahürü sayılan “emperyalizm” ile savaşı da temel araçlardan biri sayar.

Ancak, millî bağımsızlık ve sömürgecilikle savaşı hareketleri, özellikle yeni gelişen ülkelerde görülen “milliyetçilik” hareketleri, komünizmle hiç ilgisi bulunmadığı hallerde de “emperyalizm” ile ve dış basımlarla savaşı politikalarına temel alabilmektedirler.

Böylece, aynı politika hem komünizm, yani “enternasyonalizmin, hem de onunla bağdaşması söz konusu olmayan “milliyetçilik”in yani “nasyonalizmin kullandıkları ortak bir araç olmaktadır.

II-Guevara ile Dadaloğlu ve Köroğlu'nun karşılaştırılması:

Arif Damar imzalı şiirde, Guevara ile Köroğlu ve Dadaloğlu'nun adları zikredilmektedir:

Köroğlu, yaygın bilgilere göre konusu kahramanlık olan bir halk şairidir. Kişiliği hakkında kesin bilgi yoktur. Söylenenlere ve bazı belgelere göre;

— XVI ıncı Yüzyılda Celâlî İsyanları sırasında yaşamış bir eşkiya-kahramandır.

— 1577-1590 Osmanlı-İran Seferine katılmış olan bir yeniçeri şairidir.

— Osmanlılardan önceki Türkler arasında adı yaygın bir şair-kahraman ki sonradan şöhreti bütün Anadolu'ya yayılmıştır.

— Bolu dolaylarında yaşamış ve **Bolu Beyi'ne baş kaldırmış** olan bir kişidir.

Ondan olduğu ileri sürülen şiirlerin bir tek kişi tarafından söylenmediği, ya da yazılmadığı muhakkak görülmekle birlikte bu şiirlerin hepsinden alınan izlenime göre Köroğlu halkın gözünde mert bir insan, çetin bir bahadır, iyiliksever, zavallılara dokunmaz, halka zulmeden derebeylere aman vermez, sevimli bir kahraman ve saz şairlerinin pîridir.

Dadaloğlu'na gelince: O Güney illerinde XIX uncu Yüzyılda yaşamış bir şairdir. Onun hayatı hakkında da fazla bilgi yoktur; ve her bölge onu kendisine mal etmek ister. Muhakkak olan kendisinin Toros Dağlarında dolaşan göçebe Türkmenlerinden, Avşar Boyu'ndan olduğudur.

Bu yerlerdeki aşiret beylerinin ve en çok Kozan Oğullarının Osmanlı Hükümetine karşı baş kaldırması üzerine tedib için hükümetçe bir tümen asker gönderilmiş ve bu baş kaldırma bastırılmış, Dadaloğlu'nun aşireti de Sivas dolaylarına yerleştirilmiştir. Şairde bu savaşların yankısını buluyoruz. **O da zâlim Osmanlı'ya meydan okumaktadır;** ve meşhur şu mısra: **"Ferman Padişahın, dağlar bizimdir"** onundur.

Köroğlu ile Dadaloğlu'nun halk tarafından sevilmesinde duygusal bir elemanın baş rolü oynadığı meydandadır. Bu duygusal eleman da halkın, âdeti içgüdüsel olarak içten yaşadığı, **haksızlığa karşı duyduğu isyandır ve gelecekte daha iyi günlerin geleceği, neşenin, mutluluğun hüküm** süreceği umududur.

İşte Arif Damar sözü geçen şiirinde "Gün gelecek, gün gelecek" mısrası ile başlayan parçasında bu gibi

bir umudu Che Guevara'nın kişiliğine dayanarak dile getirmektedir ve burada Guevara'nın Komünist olması değil, onun da tıpkı Köroğlu ve Dadaloğlu gibi, zulme baş kaldıran bir kişi olması ve daha çok bu şairler gibi efsanelik bir kahraman niteliği taşımasıdır. **Çünkü Guevara her şeyden önce çok cesur bir macera adamı olarak tanınmış**, Küba'nın en ileri gelen resmî kişilerinden biri iken birdenbire Küba'dan ayrılışı ve esrarlı yaşayış ve ölümü, dikkatlerin çok geniş çapta üzerinde toplanmasına sebep olmuş bir insandır. Onun zihinlere kuvvetle etki yapan ve duyguları harekete getiren yönü, toplumsal görüşünden çok bu efsanelik tarafıdır. **Bu bakımdan, sözü geçen şiir, Komünizm propagandası değil, maceracı Guevara'nın ölümünden ilham alan, insanlar için daha iyi, daha mutlu, daha güneşli günlerin özlemine ifadesidir.**

S. Metin Demirtaş'ın şiirine gelince; burada aslında Guevara'nın maceracı kahraman kişiliğine dayanılarak, emperyalizme, Vietnam Savaşına, Kongo olaylarına değinilmekte ve bunlar yerilmektedir. **Bizim de emperyalizmin baskısından kurtulmamız umudu ifade edilmekte**, bu sıralarda bu alanda hareketsiz durduğumuza bakmamak gerektiği, bizim de günün birinde mutluluğa kavuşacağımız söylenmektedir. Duygusal elemanlarla dolu olduğunu kabul etmemiz gereken bu görüş, doğru ya da yanlış olabilir, ama muhakkak olan şudur ki bunda Komünizm propagandası bulunmadığı da meydandadır.

SONUÇ:

Yukarıda yapılan açıklamalar karşısında "Türk Solu" dergisinde çıkan şiirlerde **Komünizm propagandası ve övmesi niteliğinde** bir suç unsuru görmediğimizi oybirliğiyle belirten bu raporu Ankara İkinci Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığına saygılarımızla sunarız.

4.7.1968

Bilirkişi Prof. Aziz Köklü Prof. Nusret Hızır D.T.C.Fak.	Bilirkişi Dr. Besim Üstünel S.B.Fak.	Bilirkişi Prof. S.B.Fak.
---	--	--------------------------------

Sanık şairler ve ben, savunmalarımızı ayrı ayrı yapıyoruz. Mahkeme, bu savunmaları dinledikten sonra aklama kararı veriyor.

AKLANMA KARARI

Bu aklama kararının gerekçesinden kısa bir bölümü okuyucuya sunuyorum:

“...duruşma tutanağının 4 ve onu kovalayan sayfalarında görüleceği üzere dava konusunun bir şiir oluşuna ve bu şiirle komünizm propagandası yapılmasına göre bilirkişilerin ihtisas dalları itibarıyla bu incelemeyi yapmaya yeterli bulunmadıkları görülmüş, birisi edebiyattan anlayan, diğer ikisi ekonomi bilimine vakıf 3 kişilik bir kuruldan yeniden mütalâa istenilmiştir.”

Gerçekten 22.1.1968 tarihli raporda Arif Damar imzalı şiir eleştirilirken bilirkişi kurulunca buna tam bir teşhis konulamamış, sonuç kısmında ‘Komünizm propagandasının icrasından hiç değilse övülmesinden başka bir anlam taşıyamaz’ denilmek suretiyle ikili bir görüş ortaya konulmuş olduğu gibi bunu takiben **aksi tarzı mülâhaza 142 nci maddenin 1. ve hele 3 üncü bendiyle istihza olup’ deyimiyle bilirkişilik sınırı aşılarak** ilerde bu şiir üzerine eğilecekleri de etkileme amacı güdülmüş ve hissî davranılmıştır. Kaldı ki söz konusu raporda komünizmin tarifi dahi yapılmamıştır.

Gerçekten **Arif Damar imzalı şiirde** Guevara’nın

sesi ve eli övülmüş, bir savaşta topluluğu harekete getirmek bakımından sesin önemi, silâh kullanma bakımından elin değeri her türlü açıklamadan uzak görülmüştür. Şiirde Guevara ele alınırken **Köroğlu** ve **Dadaloğlu** hatırlanmış, bu hatırlamanın gerçek nedeni ise, 4 Temmuz 1968 tarihli raporda esaslı bir şekilde belirtildiği üzere bunların haksızlığa karşı bayrak açan kimseler olduğu ve halkın gözünde birer kahraman buldukları nedeniyle başka bir şey olmadığı açıkça görülmektedir. **Yolu açık Guevara'nın... "Gün gelecek, çocuklar güneşte sevişecek"**, mısralarıyla yine **"biryoldur o gideceğiz / Kaleme silâhlara açılan"** mısralarıyla yazarın komünizm propagandası yaptığıının iddia olunması tamamen istidlale kaçan görüşten başka bir şey değildir.

Şair **Metin Demirtaş** imzalı diğer şiirde de **"Bizim de dağlarımız vardır Che Guevara"** mısraı ile dağa çıkıp komünizm için savaşmanın kast olduğu istihraç edebilmenin objektif bir görüşten ziyade bilimsel olmayan hissi bir görüş olduğu açıktır. Manzumenin sonunda **'Dallara su yürüdü / Karanlıkların / Ağır sancılarla patlayacaktır karanlıklar, varmak için o güzel yarınlara'** mısralarıyla memleketimize karşı girişilen emperyalist hareketin sezilmiş oluşunun dile getirilmek istenilmeyip de, komünizm propagandası yapılmak istenildiğinin ileri sürülmesi, yine istidlale kaçan görüşten başka bir şey değildir.

Yüksek Yargıtay Birinci Ceza Dairesinin 14 .Nisan 1967 tarih ve 3228/877 sayılı kararında da esas ve nihaî gayesi ihtilal yoluyla burjuva sınıfını ortadan kaldırmak ve memlekette müesses temel nizamları devirip yok etmek ve proleter diktatörlüğünü tesis eylemek ve hak ve hürriyetlerden bahsolunamayacak bir tahakküm rejimi kurmak...şeklinde tanımlanan komünizmin söz konusu şiirlerde propagandası veya övülmesinin bulunması mümkün değildir.

Köroğlu ve Dadaloğlu, tarihimizde komünist kimseler olarak tanınan kimseler değildir. Bunlar maceracı, zamanın haksızlıklarına karşı çıkmış yiğit kişiler olarak tanınır. Sanıklardan Arif Damar, şiirinde Guevara'dan bahsederken onu Köroğlu ve Dadaloğlu ile aynı paralelde görmesi, bu kişiliklerinden ileri gelmektedir.

Sonuç:

Yukarıda gösterilen gerekçeler altında sanık Arif İbrahim Damar, Metin Demirtaş ve Vahap Erdoğan'ın basın yoluyla komünizm propagandası yaptıkları sabit görülmediğinden her üç sanığın beraatına... C.Savcısı Hayri Gökkeşme huzuruyla temyizi kabil olmak üzere oybirliğiyle verilen karar, sanıklarla vekillerinin yüzlerine karşı açıkça anlatıldı. 12.7.1968 İmzalar: Başkan Mithat Sungur, Üye: Raif Tosyalı, Üye: Leman Ekmekçioğlu”

(Bu karar, Yargıtay Birinci Ceza Dairesinin gün ve 1968/2698 esas, 2868 karar sayılı ilamıyla onanarak kesinleşmiştir)

SAVUNMA SUÇ

VII

MAMAK ASKERİ CEZAEVİNDE ÜLKÜCÜ SALDIRISI

3.11.1979 günü saat 16.30 sularında TÖBDER hakkında açılan bir dava nedeniyle tutuklu bulunan Genel Başkan Gültekin Gazioğlu, Genel Sekreter İsmet Yalçinkaya ve arkadaşlarıyla görüşmek üzere Mamak Askerî Cezaevine gidiyorum. Aynı gün, Şair ve Avukat Gülten Akın, Avukat Hürriyet Alpat ve Adana Barosu Avukatlarından Orhan Küreci de müvekkilleriyle görüşme yapmak üzere cezaevine geliyorlar.

Avukat görüş yerlerine girmek üzere salona giriyoruz. Salonun sol tarafında bir masanın etrafında üzerlerinde arazi elbisesi olan 15'e yakın komando askerî var. Kimileri ayakta, kimileri de oturuyor. Salonun görüş yerine açılan iki kapısı ve içeride yan yana avukat-tutuklu görüş bölmeleri var. Yine görüş yerinin arka bölümünde tutuklu ve hükümlülerin kaldığı koğuşlar var. Görüş yerine gelecek tutuklular, gardiyanların eşliğinde ve nöbetçilerin beklediği 4-5 bölümden geçerek bizim bulunduğumuz yere geliyorlar.

Tutukluların geldiği haber veriliyor ve görüşmelerimiz başlıyor. Gültekin Gazioğlu ile görüşmemiz sürerken salonda gürültüler ve bağırışmalar oluyor. Giriş kapısından baktığımızda sonradan ülkücü olduklarını öğrendiğimiz 10-15 kadar tutuklu ya da

hükümlünün bize saldırmak istediklerini görüyoruz. Bunlar, görüşme yerine giriyorlar ve Avukat Orhan Küreci'yi salona alıyorlar. Avukat Gülten Akın da salona çıkıyor. Avukat Hürriyet Alpat'la biz salondaki dar koridorda, salona açılan bir kapıyı tutuyor ve açmalarını engellemeye çalışıyoruz. Yaklaşık iki dakika kadar sonra kapıyı açıyor, bizi salona alarak hepimizi dövmeğe başlıyorlar. Salonda saldırganlarla bizden başka kimseyi göremiyoruz. Görüş için geldiğimizde salonda gördüğümüz 15 kadar komando er de salonu terk etmişler, gardiyanlar da oradan ayrılmışlar. 10-15 kişilik saldırgan gruptan 5-6 tanesi bizi dövüyor, ötekiler arkada bekliyorlar, seyrediyorlar. Uzun boylu, şalvarlı bir tutuklu demir bir tabureyi kaldırıp kafama vuruyor. Ben, ellerimi havaya kaldırarak başımı korumaya çalışıyorum, demir taburenin başıma inmesini engelliyorum. Tabure havada yön değiştiriyor, sağ tarafıma ve yere düşüyor, ama sağ elimin serçe parmağı da arkaya dönüyor. Saldırganlar salonda bulunan demir sandalyeleri, yangın söndürme aletini, sigara tablaları, ellerine ne geçerse onu alarak bizi dövmeğe devam ediyorlar. Bir ara Avukat Orhan Küreci'nin burnundan musluktan akar gibi kan geldiğini görüyorum. Bu arada yere yuvarlanıyorum. Yerde sürükleniyor ve tekmeleniyorum, bahçeye kaçmak için yerde sürünerek kapıya yaklaşmaya çalışıyorum. O sırada Avukat Hürriyet Alpat kapının yanına yaklaşarak kapının kolunu çeviriyor, kapı açılıyor. Ben, kapının önüne basamaklara yuvarlanıyorum. Kimi gardiyan ve görevliler olayı bahçeden seyrediyorlar, ama kimse bize yardımda bulunmuyor. Sıkıyönetimde görevli bir savcı yardımcısının da bahçenin ilerisinde ayakta olayı seyrettiğini görüyorum.

Bizi askerî savcının odasına götürüyorlar, oradan da hastaneye gönderiliyoruz. Muayenelerimiz yapılıyor, hepimiz için raporlar düzenleniyor.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına bir dilekçe ile başvurarak Mamak Cezaevi müdürü ve yardımcıları hakkında şikâyetle bulunuyor ve soruşturma açılmasını istiyorum. Dilekçemde şunları söylüyorum:

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına

30.11.1979 gününde saat 16.30 sularında, Mamak Askerî Ceza evinde A blokta müvekkillerim tutuklu Gültekin Gazioğlu ve arkadaşları ile görüşme yaparken yine ceza evinde tutuklu aşırı sağcı Ahmet Ümitli ve 9 arkadaşının saldırısına uğramış, vücudum muhtelif yerlerinden yaralanmışım. Bu kalabalık saldırgan grup, her nasılsa buldukları koğuştan, **4 kilitli kapıyı ve bu kapılarda bekleyen nöbetçileri aşarak!** avukat görüş yerine gelebilmişler, bana ve üç meslektaşına saldırmışlar ve bizi **öldürmek istemişlerdir. Olayın geçtiği görüş yeri ve salonunda daha önce bulunan subay, astsubay ve asker komando görevliler olay esnasında oradan uzaklaşmışlar ve olaya seyirci kalmışlar** ve saldırıya uğrayan beni ve diğer meslektaşlarımı korumayı düşünmemişlerdir. Kendi kişisel gayretimizle kendimizi savunmaya çalışmış, saldırganlar tarafından havale edilen darbelerin etkisi ile **yerlerde sürüklenerek kapıya doğru yanaşmış ve bin güçlkle kapıyı açarak kendimizi dışarı atmışızdır. Saldırganlar,ellerine geçen her şeyle, söktük eri yangın söndürme aletleriyle** üzerimize saldırarak bu olayı önceden tezgahlayarak gerçekleştirmişlerdir. **Salondan dışarı çıktığımızda, oradaki nöbetçi görevlileri kapının dışında olayı seyrederken görmüşüzdür. Olay her yönü ile bir tertiptir ve daha önceden plânlanmıştır.**

Sanıklar hakkında Askerî savcılık 24.4.1980 gün ve 980/642 evrak, 980/579 iddianame sayılı iddianame ile kamu davası açmış ve bu dava halen Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Numaralı Askerî Mahkemesinde 980/827 esas sayılı dosya ile devam etmekte bulunmuştur.

Askerî savcılık, olayda görevlerini kötüye kul-

landıklarını tesbit ettiği Ceza evi müdürü P. Kd. Alb. 1- Necati Nalbantoğlu, 2- Tank yüzbaşı Volkan Yunusoğlu, 3- Astsubay üst çavuş Cengiz Ünal ve 4- Tank Astsubay çavuş Nazım Kocaoğlu haklarında kamu davası açılması için ekte sunulan 25.1.1980 gün ve 980/642 S.A sayılı yazı ile Komutanlığınıza bir yazı yazarak 353 sayılı yasanın 95. maddesine göre izin istemiştir. Aylar geçtiği halde bu yazıyı bir cevap verilmemiştir.

Davayı gören mahkeme, 21.5.1981 günlü oturumda Komutanlığınıza bu konuda yapılan işlemin sonucunu askerî savcılıktan sormuş ve fakat askerî savcılıktan gelen cevapta, müteaddit yazılara rağmen Komutanlığınıza bir cevap alınamadığı yanıtı verilmiştir.

Olayda askerî bir garnizon içinde müvekkilleriyle görüşme yapan avukatlara saldırıda bulunulmuş ve buna imkân verilmiştir. Olay, son derece önemli ve müessif bir olaydır. Böyle bir olay karşısında, olaya kendi ihmalleri, görevlerini kötüye kullanmaları sonunda olanak sağlayan görevliler hakkında dava açılması, adaletin ve yasaların gereğidir.

Bu nedenlerle, yukarıda adları yazılı eski ceza evi müdürü Albay Necati Nalbantoğlu ve üç arkadaşı hakkında kamu davası açılması için Askerî savcılığa talimat verilmesini saygıyla takdirlerinize sunarım.

Şikâyetçi Avukat

Halit Çelenk

Adres: Bahçelievler 54 sokak No:4/10

Ankara

İlhan Selçuk, bu olay üzerine Cumhuriyet Gazetesinde aşağıdaki yazıyı yayınlıyor:

4 KİLİT, 5 KİLİT

İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Necdet Üruğ, sanık Mehmet Ali Ağca'nın kaçırılması konusunda ilgi çekici bir açıklama yaparak dedi ki:

—Mehmet Ali Ağca kilitli ve nöbetçili ardarda dört kapıdan geçirilip kaçırıldı.

Kumandanın olay nedeniyle üzgün olduğu, yayınladığı bildirden anlaşılmaktadır. Böyle bir duyarlığa saygı duymak gerekir. 12 Mart ara rejiminde askerî tutukevlerinde yattığım için yakından biliyorum. Asker (rütbesi ne olursa olsun) mahpushanelerde gardiyanlık görevini zoraki yapıyor, bu işlerden hoşlanmıyor. Üstelik gardiyanlık bir uzmanlık sorunudur. 18-20 yaşındaki erler, tutuklularla ilişkilerini rayına oturtamıyorlar. Gardiyanlık profesyonellerin harcıdır. Askerî cezaevinde görevli er, astsubay veya subay, sanıkları ya hain gibi görüyorlar ya da kahraman... Askerî garnizonların ortalık yerindeki siyasal tutukevlerinin sakıncaları azımsanacak gibi değildir.

Denebilir ki: "Askerin sağcısı solcusu olmaz, asker askerdir..." Ne var ki Orgeneral Necdet Üruğ'un açıklamasında bu tür düşünenlere karşı bir yanıt bulunmaktadır:

—"Silahlı kuvvetler insan kaynağının milli sosyal yapımızın bir bölümünden oluştuğu göz önünde bulundurulmalıdır."

İstanbul'da Maltepe Askerî Cezaevinden Mehmet Ali Ağca kaçırıldı, Ankara'da Mamak Askerî cezaevinde avukatlara saldırıldı. TÖB-DER'li öğretmenlerin avukatları başta **Halit Çelenk** olmak üzere sanıklarla görüşmeye gittiklerinde birden sağcı komandoların saldırısına uğradılar. Öldürülebilirlerdi. Sanık komandolar demir ayaklı sandalyeleri silâh gibi kullanıyorlardı. Görevliler ortadan silinmişlerdi.

Görüşme salonunun kapısı kapalıydı. Nasıl olmuştu bu iş. Ceza evinde tutuklu sağcı teröristlerin görüşme yerine gelmek için 5 kapıyı açmaları, 5 kilidi açmaları 5 nöbetçiyi geçmeleri gerekiyormuş. Demek ki İstanbul Maltepe'sinde Abdi İpekçi cinayetinin sanığı 4 kapıyı 4 kilidi, 4 nöbetçiyi aşıyor ve Ankara'nın Mamak ceza evinde sağcı sanıklar 5 kapıyı, 5 kilidi 5 nöbetçiyi geçiyorlar. Gizli bir örgüt Mehmet Ali Ağca'yı kaçırıyor. Görünmeyen bir el askerî bir garnizonda ülkenin en seçkin hukukçularını linç etmeye kalkışan saldırganlara yol gösteriyor.

Nedir bu olayların anlamı?

Hapishaneler gün geçtikçe doluyor, hem de sağcısıyla solcusuyla doluyor. Yüzde 100 oranında enflasyonla boğuşan ve 4 milyon işsiz sokaklarında dolaşan bir ülkede askerî garnizonların ortalık yerine siyasal mahpushaneler kurarak hiç bir yere varılamaz. Bugün sağın yeraltı örgütlenmesi Mamak'ta 5 kilidi, Maltepe'de 4 kilidi açabilir; sağcılar solcu avukatları askerî garnizonda linç etmeye kalkışabilirler; ya da Türkiye'yi yerinden oynatan bir cinayetinin sanığını kaçırabilirler. Bu gibi işlerin de kıymeti harbiyesi sınırlıdır.

Yaşadığımız dönemin çarpıcı rengini veren gidişat iki yıldan beri askerî hapishanelerin dolup taşmasıdır. Öyle sanıyorum ki sayın Cumhurbaşkanı ve Milli Güvenlik kurulundaki sayın generaller de bu gidişi görüyorlar.

Öyleyse ne yapmalı?

Türkiye'de her şeyden önce fikirle silâhı birbirinden ayırmak zorunluğu benimsenmelidir. Silâhını kullananla fikrini söyleyeni birbirinden ayırmadan askerî ceza evine doldurmaya yönelirsen bu işin altından kalkamazsın.

Bugün Türkiye'nin askerî ceza evlerinde fikrinden ötürü yatan solcu var, sağcı yok. Çünkü sağcının fikri

İş adamları Derneğinin bildirisinden hükümet programına geçiyor. Solcunun fikri, Sıkıyönetim koğuşturmasına uğruyor.

Yaşadığımız bunalımın özü budur.

4.12.1979

İlhan Selçuk

ASKERİ SAVCILIK SORUŞTURMASI BAŞLIYOR

Askerî savcı bizlerin anlatımını alıyor, ben olayı, yukarıda açıkladığım gibi anlatıyor ve şikâyetçi olduğumu söylüyorum.

Şair Avukat Gülten Akın; oğlu tutuklu Murat Cankoçak'la görüştüğünü, salona çıktığını, bir gencin üzerine saldırdığını, uzun boylu bir şalvarlı tutuklunun başına demir tabureyle vurduğunu, kendisinin eliyle başını koruduğunu, taburenin koluna çarptığını, **bu kişinin kendisine,** bu yaşına kadar işitmediği şekilde **“orospu” diye bağırarak hakaret ettiğini, bunların şartlanmış kişiler olduklarını,** onlarla bir alıp vereceğinin bulunmadığını söylüyor.

Avukat Hürriyet Alpat da olayı, yukarıda açıkladığım biçimde anlatıyor ve kendisini dövdüklerini söylüyor. Avukat Orhan Küreci de olayı anlattıktan sonra şikâyetçi olmadığını bildiriyor.

Türk Hukuk Kurumu Başkanı Profesör Faruk Erem'in Cumhurbaşkanlığına Başvurusu:

Bu olaydan sonra Profesör Faruk Erem, Türk Hukuk Kurumu adına, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Haluk Bayülken'e şu mektubu gönderiyor:

Sayın Haluk Bayülken
Cumhurbaşkanlığı
Genel Sekreteri

Adalet hizmetinde görevli olanları derin üzüntüye sürükleyen ve gün geçtikçe vahametini arttıran bir hususun Cumhurbaşkanımıza arzına, tavassut burmanızı rica etmekteyiz.

Hâkim, Savcı ve Avukatların görevlerinden dolayı öldürülmelerine, yaralanmalarına, tehdit altında tutulmalarına ilişkin olaylar, çoğalarak sürüp gitmekte, bunun doğal sonucu olarak da görevin yerine getirilmesi olanaksızlaşmaktadır.

Yüce Cumhurbaşkanlığı makamına şikâyetimizi arzetmeden evvel, birbirini takip eden dönemlerde, Başbakanlık dâhil, bütün mercilere başvurulmasına rağmen gereken koruma önleme tedbirleri alınmamıştır. Bazı olaylarda Barolarımız zamanında uyarıda bulunmuş, fakat etkili önlemlerin alınmadığı görülmüş, başvurulardan kısa bir süre sonra da meslekdaşlarımızın öldürüldüğü haberi alınmıştır. Birliğimize yansıtılan bilgiler ve dosyalardan, **ihmali aşan, idari bir tutumun mevcut olduğu anlaşılmaktadır.**

Hâkim, Savcı ve Avukatların korunması için alınması gerekli tedbirleri saptamak için ortak bir çalışma, Yüksek Hâkimler Kurulu ve Barolar Birliğince önerilmiş, İçişleri Bakanlığı bunu kendilerinin gerçekleştireceği kanısında olduğunu bildirmiş, bu cevabi yazının alınmasından sonra, olaylarda açık bir artış görülmüş, Valilikler, İçişleri Bakanlığının genelmesine gereken önemi vermemişlerdir.

Son günlerde yön değiştiren olayların Sıkıyönetim Mahkemelerinin çevresine yönelmesi kuşku yaratan yoğunlaştırmış ve en Yüce Makama başvurma zorunluğu ile karşılaşmıştır. Garnizon içinde mütecavizlerce avukatların dövülmesi, belli günlerde duruşmaya gelecekleri bilinen meslekdaşlarımızın tecavüze uğramaları, bunlar arasında Adana ve Ankara (Mamak) Garnizonunda meslekdaşlarımızın dövülmesi, sorunlu kişilerin önlem almamış olmalarının kanıtıdır. Askerî Garnizonda meydana gelen her olay elbette, diğer olaylardan daha düşündürücüdür.

Yukarıda özetlemeğe çalıştığımız bu durumun sonucu şudur: Anayasamızda yer alan "Savunma

Hakkının” gerçekleştirilebilmesi koşulları, evvelki ve sonraki dönemlerdeki yürütme organlarınca sağlanmamıştır. Öldürülen her hâkim, savcı ve avukat olayı Hukuk Devletinin adım adım tahribidir. Bu gün Türkiye’imizde “Hukuk Devleti”nin somutta varlığı kuşkuludur.

Savunma hakkı, sağ-sol çatışmasının dışında ve üstündedir. Adalette hizmetlilerin korunmasında böyle bir fark düşünülemez.

Devlet Başkanımızın, Yüksek Hâkimler Kurulu, Yüksek Savcılar kurulu ve Barolar Birliğinin “Adaletle Saldırılar” konusunda ortak bir çalışma düzeyine girmelerini sağlayacak uyarılarımı, sorumlu mercilere emir buyurmaları, yararlı ve isabetli olabilir.

Durumu en derin saygılarımızla yüksek takdirlerinize arzederiz.

Başkan

Avukat Faruk EREM

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, TÖB-DER (Tüm Eğitim ve Öğretim Emekçileri Birleşme ve Dayanışma Derneği)’nin birçok şubesi, Emekli Albay Mehmet Arkış ve birçok kişi, saldırıyı kınayan telgraflar gönderiyorlar.

NEDEN SALDIRIYORLAR?

Ben TKP’den Dev-Yol’a, DİSK’ten TÖB-DER’e, Barış Derneğinden TİP’e, TİP’ten Kurtuluş’a ve Halkevlerine kadar demokrat, sosyalist, komünist tüm kişi ve örgütleri savunuyorum. MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş ve MHP’nin yan kuruluşları ülkü ocakları hakkında Ankara Sıkıyönetim Askerî Mahkemesinde açılan davada öldürülen gençlerin ailelerinin müdahil avukatları arasında yer alıyorum. Sağ çevrelerin komünist olarak nitelediği Türkiye Öğretmenler Sendikası ve TÖB-DER’in danışmanlığını yapıyorum.

Benimsediğim siyasal çizgi ve birkaç örneğini verdiğim çalışmalarım, ülkücü kesimin bana karşı olan tutumunu açıklar

sanıyorum.

Ülkü ocaklarının, dışarıda ve cezaevlerinde sol kesime karşı çalışma plân ve hazırlıklarını MHP ve yan kuruluşları hakkında açılan dava dosyasında görmek olasıdır. Dosyada yer alan ve Hergün Gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğüne gönderilen M.T. rumuzuyla yazılmış bir raporda:

“Cezaevindeki bloklarda ve koğuşlarda kimlerin kaldığı, ülkücülerin ve komünistlerin hangi koğuşlarda bulunduğu, koğuşların başkanları, bunların düşünsel eğilimleri, kendilerine kimlerin yardım ettikleri, görevli subay ve astsubayların tutumları hakkında bilgi verilmekte, cezaevinde yaptıkları saldırılar anlatılmaktadır.”

Bu ve benzeri belgeler, onların askerî cezaevlerinde ve dışarıda nasıl bu konularda örgütlü bir çalışma sürdürdüklerini gösteriyor.

ANKARA SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI SANIKLARIN YARGILANMALARINA İZİN VERMİYOR:

Askerî savcılık, yaptığı soruşturma sonunda Cezaevi Müdürü Albay Necati Nalbantoğlu, Tank Yüzbaşı Volkan Yusunsoğlu, Astsubay Cengiz Ünal, Tank Astsubay Nazım Kocaoğlu'nun olayda görevlerini kötüye kullandıklarını saptıyor ve haklarında dava açılması için Sıkıyönetim Komutanlığından yetki istiyor. Ancak, yazılan ve yeniden yazılan bu yazılara komutanlıkça yanıt verilmiyor. Bu durum karşısında ben, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına bir dilekçeyle başvurarak yapılan tertibi açıklıyor, cezaevi Müdür ve yöneticileri hakkında dava açılabilmesi için askerî savcılığa talimat verilmesini istiyorum.

Dilekçede şunları söylüyorum:

Savunmanlarım Avukat Veli Devocioğlu, Nevzat Helvacı, İbrahim Tezan, Akay Sayılır, M. Emin Değer ve İsmail Çevik de mahkemeye verdikleri dilekçelerde Cezaevi Müdürü ve öteki yöneticileri hakkında kamu davası açılmasına emir verilmesi için Sıkıyönetim

Komutanlığına yazı yazılmasını istiyorlar.

Savunmanlarım, bu dilekçelerinde: Olay günü akşamı saat 21.00 sularında kendisiyle görüşülen Sıkıyönetim Komutanının, birçok askerî savcı ve personel önünde, “olayda cezaevi yönetiminin ihmali ve kusuru bulunduğunu, bu görevliler hakkında soruşturma açılacağını” söylediğine göre “bu sözünü yerine getireceklerine inandıklarını” açıklıyor, davaya müdahil olarak katılmalarına ve sanıkların 25’er kuruş manevî tazminat ödemelerini istiyorlar.

Askerî Savcılığın, benim ve savunmanlarımın bütün bu kararlı isteklerine karşın Sıkıyönetim Komutanlığı, Cezaevi Müdürü ve yöneticileri hakkında soruşturma emri vermiyor.

Yapılan yargılama sonunda mahkeme, MHP ve ülkü Ocaklılarının avukatı Can Özbay’ın savunduğu sanıklardan Miraç Tıprıdamaz, Ömer Ekinci, Mustafa Kayakçı, Ahmet Umutlu ve Ahmet Balcı’nın yaşları nedeniyle 4’er ay hapis cezasıyla cezalandırılmalarına karar veriyor.

Mamak Askerî Cezaevi Müdür ve yöneticileri hakkında Sıkıyönetim Komutanlığı izin vermediğinden dava açılmıyor ve işledikleri suçlar cezasız kalıyor.

DEVLET NEREDE

Sıkıyönetim askerî mahkemelerinde kamu görevi yapan avukatlar, sıkıyönetim komutanlıklarının cezaevi yönetiminin güvencesi altında bulunmaktadır; yasa böyledir. Olayda Sıkıyönetim Komutanlığı görevini yapmamış, suçlu bulunan Cezaevi Müdür ve yöneticilerini korumuş, cezaevi yöneticileri de görevlerini kötüye kullanmışlardır. Başımıza indirilen demir tabureye ellerimizle engel olamasaydık ve demir ayaklar başımıza isabet etseydi, bir ölüm olayı meydana gelebilirdi.

Aynı cezaevinde yayıncı **İlhan Erdost**, asker kişiler tarafından

dövülerek öldürülmüş ve **Muzaffer İlhan Erdost ölesiye dövülmüştü**. Sıkıyönetim, hukuk devletinin dışında, keyfi bir yönetim değildir; ama geri kalmış ülkelerde sıkıyönetim keyfilik uygulamalarından kendisini kurtaramamıştır. Biz, meslek yaşamımızda yarılmanın fuzuli bir işlem olduğuna inanan, kıta subaylarını gördük, tahliye kararı veren askerî hâkimleri karşısına alıp:”Benim gözaltına alıp tutuklanmasını istediğim adamları sen nasıl serbest bırakırsın?” diye hakaret eden sıkıyönetim komutanlarına tanık olmanın mutsuzluğunu yaşamış bulunuyoruz.

Emekli Albay Mehmet Arkış, bu olay üzerine bana çektiği telgrafta şöyle diyor: “**Oğlumun dövülerek bir gözünün kör edildiği yerde uğradığımız saldırıyı nefretle kınar, geçmiş olsun derim.**” Kadıköy, 2.12.1979

Ülkemizde insanlar, her zaman, her yerde, **Maraş’ta, Gaziosmanpaşa’da, 1 Mayıs alanlarında, Manisa’da, Batıkent’te, Sivas’ta...** ve **Galatasaray Anneler Gününde** devleti aramışlar, ama bulamamışlardır. Bugün de Diyojen gibi devleti, hukuku, yasaları arıyoruz ve bağırıyoruz:”**Devlet Nerede!**”

SAVUNMA SUÇ

VIII

SIRA SENDE...

Prof. Muammer Aksoy Türk Hukuk Kurumu'nun (THK) başkanı. Ben de 22 yıl kurumun yönetim kurulu üyeliği ve daha sonra ikinci başkanlık görevini yapıyorum. Muammer Hoca bir Anayasa hukuku uzmanı. 1961 Anayasasının hazırlayıcılarından. Kurucu Mecliste, Anayasa görüşmeleri yapılırken Anayasa komisyonu sözcülüğünü yapıyor. Laiklik ilkesine yürekten bağlı, Atatürkçü bir insan. Ayrıca savaşımçı bir kişiliğe sahip. Geçmişte Türkiye'nin petrol sorununda büyük rol oynuyor ve adeta öncülük ediyor, kitaplar yazıyor. Ülkemizde öğretmenlerin, ekonomik ve demokratik haklarını kazanmak için verdikleri savaşımı anlatan "Devrimci Öğretmenin Savaşı" adlı bir kitap yazıyor. O dönemde TÖB-DER'in hukuk danışmanlığını yaparken hocamıza bu kitabın hazırlanması için belgeler derleyip vererek yardımcı oluyoruz.

Kurum, yönetim kurulu toplantılarını Kızılay'da, Mediha Eldem sokaktaki binasında yapıyor. Toplantılardan sonra birlikte çıkıyor, Kızılay'dan otobüsle, birbirine çok yakın olan evlerimize gidiyoruz, kimi kez arabamla onu ben evine bırakıyorum. Kurumda; yolculuklarda uzun yıllar beraber oluyor, Kurumla ilgili sorunlar ve güncel konular üzerinde konuşuyoruz. Hoca, çalışmalarında çok titiz ve yönetim kurulu üyeleriyle sıcak ilişkiler içinde. Bir çok kez,

hazırladığı bir bildiri ya da Basına açıklama metnini bana göstermek, duraksadıkları yerleri konuşmak ve düşüncemi almak için bize yakın olan evinden evimize geldiğini, kimi kez de metni telefonda okuyarak düşüncelerimi sorduğunu anımsıyorum.

Muammer Aksoy vejetaryendi, et yemezdi. Kimi kez “Ben vejetaryenim ama gücüm, enerjim yerinde ha...” diyerek esp-riler yapardı.

Öldürülmesinden önceki aylarda Muammer Aksoy’a Kızılay postahanesinden atılmış tehdit mektupları geliyor, el yazısı ile yazılan bu mektupları bize gösteriyor ve okutuyordu, mektuplar ağza alınmayacak kadar ağır hakaret ve küfürlerle ve de ölüm tehditleriyle doluydu. Daha sonraları Hoca, bilinen vahşice saldırıya uğradı. Olay günü akşamı saat 19 sularında Bahçelievler’in işlek ve kalabalık 2. caddesinde evine giderken kendisini izleyen ve bugüne kadar bulunamayan bir kişi tarafından tabancayla göğsünden vurularak öldürüldü.

Olayı öğrenir öğrenmez evine gidiyorum. Apartman kapısının girişindeki beton üzerinde, başı merdiven ayaklarının dibinde hucayı vurulmuş olarak görüyorum. Sırtüstü yatıyor, lacivert bir elbise içinde beyaz gömleğinin göğsü üzerinde atış edilen yer görü-lüyor, beton üzerinde kan birikintisi.

Muammer Aksoy’un öldürülmesinden dört gün sonra **gece yarısı saat 2.30 sularında telefonum çalıyor**. Uyanıyor, başım ucundaki paralel **telefonu açıyorum**. Bir ses “**Sıra sende., sıra sende**” sözcüklerini söylemeyi sürdürüyor. Telefonu kapatıyorum. Bizi sık sık ziyaret eden ya da telefonla arayan sevgili **Uğur Mumcu** ertesi gün telefon ediyor, konuşma sırasında kendisine bu olaydan söz ediyorum. Bize geliyor ve telefon olayını ayrıntılıyla anlatıyorum. Bana “şikayet ettin mi?” diye soruyor. Ben de şikayet etmediğimi söylüyorum. “Yahu böyle bir olay olur da nasıl şikayet edilmez, olur mu” diyerek Ankara Valisine, C. savcısına ve emniyet müdürüne telefon ediyor. Bu görüşmeler üzerine Ankara Valiliğine bir dilekçe ile başvuruyor, suç duyurusunda bulunuyor ve silah ruhsatı istiyorum.

Aradan bir iki gün geçiyor, Türk Hukuk kurumu adresine gönderilen bir mektup alıyorum. Zarfın üzerinde gönderen olarak "Mustafa Birçek. . başkanı" yazılı. Mektupta beni de Muammer Aksoy gibi geberteceklerini, beni Beton Kemal'in (Şeriatçılar Atatürk'e **Beton Kemal** diyorlar) yanına göndereceklerini söylüyorlar. Bu kez Ankara C. savcılığına bir dilekçe ile başvuruyor daha önce Valiliğe verdiğim dilekçeyi anımsatıyor, olayı anlatıyor, bana gönderilen tehdit mektubunu ve zarfını ekleyerek şikayette bulunuyorum.

Üst üste gelen tehditleri göz önüne alan Uğur Mumcu Ankara emniyet müdürü Mehmet Ağarla görüşüyor ve Mehmet Ağar da benimle görüşmek istiyor. Ben Mehmet Ağar'ı makamında ziyaret ediyor ve olayı anlatıyorum. Emniyet müdürü bana Arabamı şimdilik kullanmamamı, evden belli saatlerde çıkmamamı, her gün değişik saatleri yeğlememi, evin dışında etrafıma dikkatle olmamı vb. öneriyor.

KORUMALAR

Bu gelişmelerden sonra Ankara emniyet müdürlüğü bana koruma veriyor. Görevlendirilen üç memur ortaklaşa 24 saat oturduğum dairenin önünde bekliyorlar. Koruma bir yıl sürüyor. Kış ayları için kapının önüne bir elektrik sobası kuruyoruz, bir koltuk, bir masa veriyoruz. Eşim Şekibe bu görevlilere kahvaltı, öğle ve akşam yemekleri veriyor, yaşlı olan bir memura geceleri yatmadan önce ıhlamur pişiriyor.

Yaz geliyor. Dinlence için Ören'e giderken Ankara emniyet müdürlüğüne telefon ederek 2-3 ay Ankara'da olmayacağımızı, Ören'e gideceğimizi bildiriyor ve korumayı kaldırmalarını rica ediyorum. Ören'e gittikten bir kaç gün sonra bir sivil emniyet görevlisi evimeze geliyor.Elinde bir telsiz var, kendilerine Ankara'dan talimat verildiğini, koruma görevini burada sürdüreceklerini söylüyor. Etrafı geziyor, bahçeyi dolaşiyor ve "bize merak etmeyin, sizi kimse rahatsız etmeyecektir." diyerek ayrılıyor.

SAVUNMA SUÇ

IX

DİSK DAVASINDA HÂKİM SANIK VE AVUKATLARI MAHKEMEDEN ATIYOR

Cumhuriyetten önce Osmanlı İmparatorluğu döneminde uygulanan 'Mecellei ahkamı adliye' (16 kitaptan oluşan yasalar toplamı) 1792. maddesinde hâkimi şöyle tanımlıyor : **'Hâkim; Fehim, Müstakim, Emin, Hekim, mekim ve metin olmalıdır. Yani hâkim, anlama yeteneğine sahip, dürüst, güvenilir, bilge, duygusallıktan uzak ve dayanıklı (metanet sahibi) olacaktır. Bunlar temelde erdemli bir insanın nitelikleridir.**

12 Eylül döneminde savunman olarak DİSK davasını izlerken imparatorluk döneminin bu hâkimlik anlayışını, hâkimin sahip olması gereken nitelikleri sık sık anımsıyorum. Öyle uygulamalarla, öyle yargı yöntemleriyle, öyle hâkim tavırlarıyla karşı karşıya kalıyoruz ki bunlardan dehşet duymamak olanaksız.

DİSK davasının duruşması başlarken mahkeme, avukat sayısını sınırlayan bir kara veriyor. Bu karar tartışmalara neden oluyor. Bu sınırlama kararı tartışmaları sürerken avukat **Uğur Söylemezoğlu** söz alıyor ve 'savunma makamındaki meslektaşlarıma tam güven duyuyorum' dedikten sonra avukat sınırlamasının getirdiği tıkanıklığı önlemek amacıyla görevden çekilmek istediğini söylüyor. Duruşma hâkimi Çetin Güvener, sınırlama kararına

yardımcı olmak ve kolaylık sağlamak için ileri sürülen bu istek karşısında avukat Uğur Söylemezoğlu'na:

—Ne yani, sen efe misin?

diye bağılıyor, avukatın istemini ve kendi yanıtını da tutanağa yazdırmayı hiç düşünmüyor.

MAHKEMEDEN ATILMALAR

DİSK davasını gören İstanbul 2 numaralı sıkıyönetim askeri mahkemesi hiçbir yasal ve haklı neden olmadan, üstelik yürürlükteki yasaya da aykırı olarak şu avukatları duruşmadan atıyor:

1. Avukat Orhan Apaydın
2. Avukat Mehmet Ali Aybar
3. Avukat Hasan Fehmi Güneş
4. Avukat Ercüment Tahiroğlu
5. Avukat Halit Çelenk
6. Avukat Rasim Öz
7. Avukat Turgut Kazan

Avukat sayısının sınırlanması konusunda savunmanlar adına **Orhan Apaydın** söz alıyor ve bu konudaki düşüncelerini açıklamaya başlıyor. Duruşma hâkimi Çetin Güvener **'Kararımızı eleştiremezsiniz'** diyerek avukat Orhan Apaydın'a **'Otur'** diye bağılıyor. Orhan Apaydın da **emre uyarak** yerine oturuyor.

Ancak duruşma hâkimi duruşma tutanağına Avukat Orhan Apaydın'ın duruşmadan çıkarıldığını yazdırarak avukatı salondan çıkartıyor.

353 sayılı askeri mahkemelerin kuruluşu ve yargılama usulleri hakkındaki yasanın 143. maddesine göre, duruşmanın düzenini sağlamak mahkeme başkanına aittir. Duruşmanın inzibatını bozan her kişiyi askeri mahkeme başkanı duruşma salonundan çıkartır. Bu hüküm, mahkemeye karşı **uygun olmayan söz ve davranışlarda bulunulması halinde** uygulanır.

Oysa bu maddede **kişilerden** söz edilmekte, avukatlardan söz edilmemektedir, madde avukatlar hakkında uygulanamaz. Kaldı ki avukat Orhan Apaydın, otur emri üzerine yerine oturmuştur.

Ortada duruşmanın düzenini bozan bir durum yoktur. Yasaya göre duruşma salonundan çıkarma yetkisi mahkeme başkanına ait olduğu halde, bu yetkiyi duruşma hâkimi kullanmıştır. Duruşma hâkiminin böyle bir yetkisi yoktur. Ara kararlarına her zaman itiraz edilebilir, böyle bir itiraz duruşma düzenini bozamaz.

30.12.981 günlü oturumda **Avukat Hasan Fehmi Güneş**, söz verilmesini istiyor. Duruşma hâkimi: **'Buyur otur'** diyor, ancak avukatın isteğini tutanağa yazdırmadığı gibi istemin aksine önce iddia makamına söz veriyor. Hasan Fehmi Güneş istemini anımsatınca duruşma hâkimi avukat Hasan Fehmi Güneş'i duruşma salonundan çıkartıyor.

Avukat **Turgut Kazan**, mahkemece uygulanan 143. maddenin uygulanma biçimi hakkında söz istiyor. Duruşma hâkimi Turgut Kazan'a 'Senin adın ne?' diye soruyor ve başka hiçbir işlem yapmadan onu duruşma salonundan çıkartıyor.

Avukat Ercüment Tahiroğlu duruşmada söz alarak askeri savcının gösterdiği kanıtları eleştiriyor ve bu kanıtların ciddiyetle bağdaşmadığını söylüyor. Mahkeme bu sözleri kurula hakaret kabul ederek avukat hakkında dava açılmasını kararlaştırıyor ve yapılan yargılamada avukatı olarak yaptığım tüm savunmalara karşın, avukat Ercüment Tahiroğlu'nun tutuklanmasına ve bir gün süreyle hafif hapsine karar veriyor.

Ben, duruşmada Ercüment Tahiroğlu hakkında verilen hükmün yanlış olduğunu, 143. maddenin avukatlar hakkında uygulanamayacağını ve böyle bir işlemin savunma hakkına da aykırı olduğunu söylüyorum. Mahkeme benim duruşma düzenini bozduğum gerekçesiyle dışa çıkarılmama karar veriyor. Bu ne kadar nazik bir düzen ki, en küçük bir sözle, savunmayla, itirazla hemen bozuluyor.

Hakkımdaki bu karar karşısında duruşma salonundan dışarıya çıkıyor ve koridordaki avukatlar odasına giderek duruşmanın sonucunu öğrenmek ve avukat arkadaşlarımı beklemek istiyorum.

Ancak bir asker görevlisi bana avukatlar odasına gidemeyeceğimi söylüyor ve beni bahçeye çıkarıyor, ben bahçede beklemek istiyorum, ama görevli bahçede de bekleyemeyeceğimi, garnizon dışına çıkmam gerektiğini söyleyerek beni garnizon sınırındaki tel

örgülerin dışına çıkarıyor.

Yasanın antidemokratik olması, uygulamanın yanlışlığı bir yana, yasanın amacının kişiyi duruşma salonundan çıkarmak olduğu halde, bahçede de duruşma yapılmadığına göre böyle bir uygulamanın mantığını da anlamak olanaksızdır.

Avukat **Rasim Öz** duruşmada söz alarak Banksen sendikasına ilişkin bir belgenin okunmadığını ama duruşma tutanağına okunmuş gibi yazıldığını söylediği için, duruşma düzenini bozduğu gerekçesiyle duruşmadan çıkarılıyor.

Avukat Mehmet Ali Aybar da duruşmada, bilirkişinin görevlendirilme biçimi ve bilirkişi incelemesinin gerekliliği konusunda söz istiyor ve konuyu açıklamaya çalışırken duruşma hâkimi ona yüksek bir sesle **'Otur'** diye bağırıyor. Mehmet Ali Aybar da oturuyor ve oturduğu yerden: **'Oturuyorum işte'** dediği için duruşma salonundan çıkarılıyor.

Bu uygulamaların, savunma hakkı kavramıyla bağdaşmadığını, bu hakkı hiçe saydığını açıklamaya gerek yoktur. Halk adına yargılama yapma ve adalet dağıtma işlevini üstlenen kişilerin, görevin gerektirdiği niteliklere sahip olması zorunludur. Adına yargılama yapılan halkın saygınlığı da bunu gerektirir.

12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinin, Devleti kutsal, kişiyi köle sayan felsefesi karşısında savunma hakkının böylesine aşağılanması ve Yargı'nın soysuzlaştırmasına doğal bir sonuç olarak bakmak gerektir.

SAVUNMA SUÇ

X

SIKIYÖNETİM YARGISINDA İŞKENCE

Olağanüstü hallerde ve sıkıyönetim dönemlerinde darbeci iktidarlar, “bağımsız bir mahkemede yargılanma hakkı”nın temel insan haklarından birisi olduğunu unutmuşlar, bu gerçeği bir kenara itmişler ve “yargılama”ya bir lüks, bir bağış gözü ile bakmışlardır. Belli insanların suçlu olduğu peşinen kabul edilmiş, demokratik ve hukuksal bir görüntü gereksinmesiyle yargılama yoluna başvurulmuştur. Bu, olağanüstü dönemlerde yargılama yapan hâkimlerin çoğunun sorgu yöntemlerinden, savunmalar karşısındaki tutumlarından, anlatımları tutanağa geçirme tarzından, kanıt toplama yönteminden ve kararlarından anlaşılmalıdır. Kontrgerilla merkezlerinde ve işkencehanelerde “hazırlık soruşturması” adı altında hazırlanan dosyalar bu konuda kendilerine yardımcı olmuştur.

Ankara sıkıyönetim askeri mahkemelerinden birinde onbeş öğrenci yargılanıyor. Yasadışı örgüt kurma ve böyle bir örgütün üyesi olma savı ile suçlanıyorlar. Duruşma hâkimi sanıkları sorguya çekiyor. Gençler ayrı ayrı verdikleri ayrıntılı anlatımlarında emniyette kendilerine yapılan işkenceleri anlatıyorlar. İşkence aletlerini, bunların nasıl kullanıldığını açıklıyorlar. Cinsel organlarına, el ve ayak parmaklarına elektrik cereyanı verildiğini, “Askıya” asıldıklarını, uyutulmadıklarını, duydukları acıları, bu uygulamaların

ne kadar süre devam ettiğini anlatıyor ve bunları yapan kişileri de tanımlıyorlar. Ayrıntılı, inandırıcı anlatımlarda bulunuyorlar. Duruşma hâkimi bu anlatımları tutanağa yazdırmak istemiyor. 15 dakika süren ayrıntılı bir anlatımı “bana emniyette kötü muamele yaptılar” biçiminde yazdırarak geçiştiriyor. Bu konu ile ilgili tutanağa yazılmayan anlatımların yazılması ve işkence sanıkları hakkındaki suç duyurusu savunumlarını geri çeviriyor; sanıkları dinlerken yüzünde, gözlerinde “Bana masal anlatıyorsunuz” der gibi bir görüntü var. Sanıklar açısından ve savunma hakkı yönünden yaşamsal önemi olan bu işkence anlatımlarını dinlemenin ve kısaca da olsa tutanağa yazdırmanın ona bir angarya gibi geldiği bakışlarından ve her halinden anlaşılıyor. Her sanığın işkence anlatımını sürdürmesi onu biraz daha rahatsız ediyor.

İşkence, ilkemizde öteden beri özellikle 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinde **bir sorgulama yöntemi olarak** uygulanmıştır. İşkencenin temeldeki amacı düşünen, **halk yığınlarının bilinçlenmesine çalışan, hakça toplumsal bir düzen için savaşım veren insanları sindirmek, devrimci kişiliğini yok etmek ve onu kişiliksiz, yalın ve silik hale getirmek ve ikrar elde ederek de mahkumiyetini sağlamaktır.**

Bu insanlık dışı uygulamalar, 12 Mart döneminde kontrgerilla merkezlerinde yoğunlaşmıştır. Darbeci iktidarlar önceleri işkence uygulanmasını inkar etmişler, daha sonra “Evet bu tür işkence uygulamaları oluyor ama bunlar münferit (tekil) olaylardır. Biz işkence suçu işleyenleri yargılıyoruz” demeye başlamışlardır.

İşkence olgusunun sürmesi, kamuoyu ve Basında görülen büyük tepkiler sonunda, Birleşmiş Milletlerin imzaya açtığı “İşkence ve zalimane insanlık dışı ve onur kırıcı davranış ve cezaya karşı sözleşme” imzalanmış ve TBMM’ce kabul edilmiştir. Bu tür sözleşmeler, anayasa hükümlerine göre, yasa değerinde olup mahkemelerce uygulanması gerektiği halde duruşmalarda tüm istek ve ısrarlarımıza karşın uygulanmamıştır. Günümüzde de işkence uygulamaları sistematik biçimde uygulanıyor.

BAŞA DÖNÜYORUM :

Duruşma hâkimi bir sanığı daha sorguya kaldırıyor. Bu sanık da kendisine yapılan işkenceleri ve bunların uygulanış biçimini anlatıyor ve bir aşamada bayıldığı için sonrasını anımsamadığını söylüyor. Bu gereksiz ve anlamsız işkence anlatımlarından (!) öfkesi son kerteye ulaşan ve artık kendini kontrol edemeyen hâkim elini masaya vurarak yüksek sesle:

—**Komşu İran’da her gün sorgusuz, sualsiz otuz kırk kişiyi kurşuna diziyorlar, biz sizi burada yargılıyoruz. Siz bize işkence anlatıp duruyorsunuz, diyor.**

Hâkimin bu sözleri, “Bağımsız bir mahkemede yargılanma hakkı”nın, hâkimin ve mahkemenin bağımsız olmasının, yansız olmasının ne kadar önemli olduğunu bize somut biçimde anlatıyor. Yıllarca okuduğumuz **Hak, Hukuk, bağımsız yargı, adalet, insan hakları** kavramları belleğimizde canlanıyor. Bu kavramların bir anda yok edildiğini görüyoruz. Darbeci bir iktidar tarafından kurulan bir mahkemenin, yasal olarak siyasal iktidara bağımlı bir yargıcın yargı anlayışı ve savunma hakkına verdiği önem (!) 1982 Anayasasının insana kul gözü ile bakan **kutsal devlet felsefesi** gözlerimizin önünde somutlaşıyor.

Tarihimizin en demokratik Anayasası olan 1961 anayasası için **“Bu anayasa milletimiz için lükstür”** diyen ve insana kul gözüyle bakan 12 Mart’ın başbakanı **Nihat Erim’in sözleriyle askeri yargıcın bu sözleri**, ve altında yatan devlet felsefesi **arasında bir fark var mıdır diye düşünüyorum.**

Savunduğumuz insanlar tutuklu. Özgürlükleri ellerinden alınmış, ceza evinde aylarca bugünü beklemişler, savunmalarını anlatma, gerçekleri yargıca açıklama gününü. Ama savunmaları dinlenmiyor, ciddiye alınmıyor. Savunmanın bir yararı olmadığını ve olamayacağını her an görüyor, anlıyor ve algılıyorsunuz. Müvekkillerinizin **bağımsız ve yansız başka bir mahkemede yargılanmasını sağlama olanağınız da yok. Bu, yasalarla engellenmiş. Yürürlükteki yasalar bile uygulanmıyor. İçinizde bir isyan duygusunun kabardığını duyuyorsunuz. Bir savunman için bundan daha acı verici bir durumun olmadığını söylemeye gerek var mı?**

SAVUNMA SUÇ

XI

DENİZ'LER KAYSERİ CEZAEVİNDE

Deniz Gezmiş, Hüseyin İnönü ve arkadaşları gözaltına alındıktan sonra Kayseri cezaevine gidiyorum. Yusuf Aslan yaralı olduğu için tedavisi yapılmak üzere Ankara Numune Hastanesinde bir koğuşa konuluyor. Yusuf, demir karyolasına bir zincirle bağlanmıştır. Kapısında bir nöbetçi var.

Kayseri cezaevinde görüşler saat on dörtte başlıyor. Adımı anımsamadığım, Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencisi bir genç beni kendi kullandığı arabasıyla Kayseri'ye götürüyor, sabah yola çıkıyoruz, mevsim kış, hava soğuk, Deniz ve arkadaşlarının ne gibi giysilere gereksinimleri olduğunu bilmediğimizden arabanın bagajını battaniye, yün kazaklar, hırkalar, elbise ve çoraplarla dolduruyoruz. Kayseri'ye yaklaşırken sıkı güvenlik önlemleri alındığını görüyoruz. Yol kenarları nöbetçi erler ve jandarmalarla dolu, bir astsubay bizi durduruyor, kimlik kontrolü yapıyor ve nereye gittiğimizi soruyor, ben kendisine avukat olduğumu, görüş yapmak için cezaevine gitmekte olduğumu söylüyorum.

Arabanın bagajını açmamızı istiyor, açıyoruz. Bagajdaki battaniye ve giysileri görünce:

—Nedir bunlar? Avukat mısınız, Tüccar mısınız? Neler oluyor?., diye yüksek sesle bağıyor. Ve:

—Bunları nereye götürüyorsunuz? diye soruyor.

—Görüyorsunuz hava soğuk. Bunları cezaevindeki tutuklulara götürüyorum, diyorum. Kuşkulaniyor:

—Kim bu tutuklular, diye soruyor.

—Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve öteki arkadaşları, diyorum. Bakışlarından kafasının iyice karıştığını anlıyorum.

O anda arabanın arka camının önündeki bir kitaba gözleri ilişiyor. Kitabı alıyor, bakıyor ve:

—Bu kitap yasak, diyor.

—Hayır bu kitap yasak değildir, diyorum. Ben avukatım, benim işim bu, ben daha iyi bilirim, diyorum.

Astsubay bizimle tartışırken arkada biriken kamyon ve araba şoförleri sabırsızlanıyor, kornalarını çalıyor ve yol istiyorlar. Astsubay sinirleniyor, bir yandan kitabın yasak olduğu savlarını sürdürüyor, öte yandan bekleyen otolara bağırıyor, geçiş izni vermiyor. Ama korna sesleri bir koro halini alınca, astsubay elindeki kitabı arabanın tabanına fırlatıyor ve bize “defolun” diye bağırıyor.

Kayseri’ye varıyoruz. Araba kullanan öğrenciyi mahkeme kalemine bırakıyor ve cezaevine giriyorum. Görevliler işlemleri tamamladıktan sonra bir gardiyan beni görüş yerine götürüyor ve giderken, bana, Yassıada’da, Yüksek Adalet Divanında yargılanarak ölüm cezasına çarptırılan başbakan Adnan Menderes, Fatih Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan ve arkadaşlarının bir süre bu cezaevinde kaldıklarının anlatıyor. O dönemde cezaevi tamamen restore edilmiş, salonlar, odalar, banyolar, koğuşlar yağlı boya ile boyanmış. Her taraf pırl pırl.

Gardiyan, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını görüş yerine getiriyor. Görüşüyoruz. Olayları bana anlatmalarını istiyorum. Anlatıyorlar. Açılacak davayı görüşüyoruz. Bu konuda sorularını yanıtlamaya çalışıyorum. Kendilerine, Ankara’da dava dosyasını okuduktan sonra bu konuda yeniden görüreceğimizi, dosya hakkında kendilerine bilgi vereceğimi söylüyorum. Götürdüğüm giysi ve battaniyeleri anlatıyor, görevlilerin bunları kendilerine getireceklerini bildiriyorum. Ayrıca gereksinmelerini soruyor ve bunları not ediyorum. Morallerinin iyi olduğunu görüyor ve buna seviniyorum. Görüş süresi bitiyor ve ayrılıyorum.

Mahkeme kalemine geliyorum ama beni getiren ve orada beni

bekleyen öğrenciyi bulamıyorum. Mahkeme kalemindeki katiplere soruyorum; onu, polis memurlarının karakola götürdüklerini söylüyorlar, karakola gidiyorum. Görevli komiser, bu öğrencinin Deniz Gezmiş ve arkadaşları, ve onların eylemleriyle bir ilişkisi bulunup bulunmadığını telsizle Ankara'ya sorduklarını ve gelecek yanıtı göre işlem yapacaklarını söylüyor. Zorunlu olarak o geceyi Kayseri'de geçiriyoruz. Ertesi gün öğrencinin, olaylarla ilgisi bulunmadığı anlaşılıyor, onu serbest bırakıyorlar. Birlikte Ankara'ya dönüyoruz.

Ankara'da davanın hazırlık çalışmalarına başlıyorum. Hava ağır, baskılar yoğun, sıkıyönetim ilan edilmiş. TRT ve basında hergün askeri cuntanın bildirileri yayınlanıyor. Bu yayınlarda Deniz Gezmiş ve arkadaşları **devlet ve millet düşmanı olarak ilan ediliyor**. Böyle bir ortamda Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını savunmak, **'her şeyi' göze almakla** olanaklı.

Oysa savunma hakkı onların anayasal ve yasal hakları. Onları savunmak her şeyden önce bu hakkın bir gereğidir. Burada ünlü **İtalyan düşünürü Alfieri'nin «suçu toplum hazırlar birey işler»** biçimindeki sözlerini anımsamamak olanaksız. Bu düşünüre göre toplumsal düzende, işsizlik, yoksulluk, enflasyon, sosyal ve siyasal alanda da halktan yana reformların yapılmaması (Toprak reformu vb.) siyasal iktidarların baskıları, ve benzeri koşullar suç işlenmesine ortam hazırlamaktadır. Bir ülkede siyasal iktidarların, yabancı ülkelerle yaptıkları anlaşmalarla yurdu, siyasal ve ekonomik alanda bağımlı duruma getirmeleri, emperyalist ülkelerle işbirliği yaparak halkın sömürülmesine, ezilmesine olanak verilmesini de bu bağlamda düşünmek gerekir.

Gerçekten bu olayda suç olarak nitelenen eylem ve davranışları toplum, yani siyasal iktidarlar yurt ve halk çıkarlarına aykırı politikalarıyla kendileri hazırlamışlardır. Türkiye'yi emperyalizme bağımlı duruma getiren, 1950'den bu yana toplumu yönetenlerdir, ikili anlaşmaları imzalayan, siyasal, ekonomik, askeri ve kültürel açıdan ülkemizin bağımsızlığını yitirmesine neden olan, yine ülkede mali sermayenin diktasını kuran ve sürdüren, emekçi halkı yoksulluğa boğan onlardır.

Deniz Gezmiş ve arkadaşları savunmalarında bu gerçeği anlatarak Türkiye'nin bağımsızlığı, halk yığınlarının mutluluğu için savaşım verdiklerini savunmuşlardır.

Türkiye'nin ünlü hukuk bilginlerinden Prof. Faruk Erem:

“Suçluyu kazıyınız, altından insan çıkar” diyordu. Bu sözler, insancıl bir hukuk anlayışının ürünüydü, kimseyi öldürmeyen, Türkiye'nin bağımsızlığı için savaşırken kaçırdıkları Amerikalı personele bile en insanca davranışlarda bulunan, onları sucuk, muz gibi yiyecekler vererek besleyen, battaniyeler vererek kendileri soğukta nöbet tutan, Gemerek'te olay yerinden uzaklaşmak için yol kenarındaki araç sahibinin kapısını açarken eşinin parmağının yaralanması üzerine tedavisi için ona 500 lira para vererek özür dileyen bu insanlar, **‘insan olma’nın** ülkesi için yaşamını verecek kadar özveri sahibi olmanın örnekleriydiler.

Birinci baskı ile ilgili bilgiler:

Kapak: Erkal Yavi

Dizgi: Erdiz Masa Üstü Yayıncılık

Baskı: Yaylacık Matbaası İstanbul

ISBN 975-478-175-3

Tekin Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Ankara Cad. Konak Han 43 İstanbul

Telefon: (212) 527 69 69 - 512 59 84 Faks: (212) 511 11 22

İnternet edisyonu düzenleme: Yener Yentek